ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ

KONSISTOŘE.

SEDMÝ ROČNJ BĚH.

Swazek čtwrtý.

W PRAZE 1834.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm W. Špinky.

Utamur tempore; veniet enim hora, post quam non erit tempus amplius.

S. Bernard. in Epist.

I.

O Božjm wtělenj.

Od

Vincencia Zahradnjka,
farářc w Křešicjch.

Tagemstwj křesťanské wjry gsau takowá učenj, gegichžto prawost poznáwáme ne rozumowánjm čili tak nazwanými wnitřnjmi důwody, nobrž swědectwjm Božjm. Tau přjčinau se řjká, že tagemstwj náboženstwj našeho gsau nadpřirozené swětlo, čili učenj, kteráž schopnost rozumu našeho přesahagj, a dokonceby nás tagna byla, kdyby nám gich Bůh zgewenjm swým nebyl w známost uwedl. Přirozený rozum při těch náboženských prawdách, kteréž tagemnými neb pauze Bohem zgewenými gmenugeme, toliko to skaumánjm nagjti může, že žádné giné, gakkoli poznané prawdě na odpor nestogj, a že žádného dokonce důwodu nenj, za kterýmžby poraženy býti mohly. Tagemstwj křesťanského náboženstwj gsau nad rozum lidský, nikoli ale proti rozumu. Nicméně z nepostihlosti, a z tagemné, skryté powahy náboženských prawd ni-

koli nepocházj, žebychom gim rozuměti, to gest, prawého a wlastnjho smyslu gegich nagjti nemohli. Kdyby zagisté ty a takowé nad rozum postawené prawdy i také temny a nesrozumitedlny byly: nikdoby z nás newěděl, gakby mu gich užjwati náleželo, a bylyby gako zawřený poklad, k němužto žádný přistaupiti nemůže.

Giž pak ku tagemným prawdám wjry křesťanské náležj i ta, že Ježjš Kristus nebyl pauhým člowěkem, tak gako každý z nás, nobrž že byl člowěkem a spolu Bohem, že w osobě geho božstwj a člowěčenstwj nerozdjlně bylo spogeno, že byl wtěleným Synem Božjm.

I.

Gaký gest smysl učenj toho? Byl-li Ježjš člowěkem: gak spolu býti mohl i Bohem? A byl-li Bohem: gak bylo možná, by spolu také byl člowěkem? Byltě Ježjš dle těla i dle duše prawým člowěkem: ale s tjmto člowěkem se swázal a sgednotil Bůh Syn; byltě Ježjš Bohem, ale Bohem, lidskau přirozenostj oděným. Byltě gedinau osobau, ale w osobě této byla dwogj přirozenost, božská a lidská, a nápadně dwogj rozum a dwogj wůle. Božstwjm nebylo zničeno a zrušeno člowěčenstwj, a člowěčenstwjm nikoli božstwj snjženo, ztenčeno, obmezeno a skljčeno nebylo. „Pán náš Ježjš Kristus, Syn Božj, gest i Bohem i člowěkem. Gelikož gest Bůh, z podstaty Otcowy před wěky

gest zrozen, gelikož člowěk ale, z matčiny podstaty w času se narodil. Gestiť dokonalý Bůh a dokonalý člowěk, magjcj rozumnau duši a tělo člowěka. Dle božstwj gest rowen Otci, dle člowěčenstwj ale Boha Otce gest nižšj. Ačkoli pak Bůh gest a člowěk, nicméně geden gest toliko Kristus, nikoli ale dwa. Geden gest Kristus, ne ale tak, gakoby se božstwj w lidskau přirozenost bylo proměnilo a přewrhlo, nobrž tjm, že Bůh člowěčenstwj wzal na sebe. Geden gest Kristus ne smjšenjm podstaty, alebrž tjm, že gediná gest osoba. Neb gako rozumná duše s tělem spogená gediný gest člowěk: tak Bůh a člowěk geden gest Kristus." (Symbolum S. Athanasii.)

Pro lepšj wyswětlenj článku wjry o wtěleném božstwj w osobě Krista Pána dokládám, že se o Ježjši Kristu trogjm způsobem mluwiti může. Předně se o něm mluwiti může, gakožto o prawém člowěku, kterýž krom mrawných neduhů a wad našich we wšem nám byl podoben. Tak u přjkladu gakožto oprawdiwý člowěk se narodil, gak wěkem tak i maudrostj a milostnostj u Boha a u lidj prospjwal, modlil se, od zlého ducha byl pokaušjn, trpěl a na křjži skonal. Druhé, o něm se mluwiti může gakožto o Bohu, a protož se práwě řjká, že gest wěčným, wšewědaucjm a wšemocným. Posléz se o něm gakožto o gediné osobě, genž božstwj a člowěčenstwj w sobě zdržuge, mluwiti může.

„Ačkoli gest w Kristu gediná osoba, osoba

Boha Syna, a w osobě této Bůh s člowěkem gest sgednocen tak, že se řjci může o člowěku, což se řjká o Bohu, a což se člowěku připisuge, Bohu se přiwlastniti může; communicatio idiomatum in Christo: nicméně se tudy rozdjl mezi wlastnostmi lidské a mezi wlastnostmi božské přirozenosti nikoli nerušj. Tjm se porážj smysl Ubiquistů, kterjž stogj na tom, že se božská přirozenost tak s člowěčenstwjm spogila, že Kristus i gakožto člowěk prawým gest Bohem, wšemohaucjm, wěčným, neskonalým a wšude přjtomným. Proti smyslu gich prawiti máme, že Kristus, gakožto člowěk, nenj Bůh, nenj wěčný, aniž wšude přjtomný, leč toliko w nebi a w swátosti oltářnj.“ (Catechismus ad ordinandos. Venetiis 1743. Editio 18. Pag. 23.)

Z toho se widj, že se o Ježjši Kristu welmi opatrně mluwiti má, gmenowitě tak, by gak božstwj, tak i člowěčenstwj a osobenstwj geho w swém způsobu nepohnutě stálo. Mnohý o Ježjši rozpráwj gakožto o pauhém Bohu, w negeden zhaubný blud tjm ubjhage, mnohý ale o něm mluwj gakožto o pauhém člowěku, wyznamenaném sice, wýtečném a diwnými mocnostmi obdařeném, ale předce gen člowěku. Mnohý mu zase neodgjmá sice ni božstwj ni člowěčenstwj, ale představuge si božstwj geho a člowěčenstwj gakožto wěci, podlé sebe stogjcj, gakoby gedno s druhým nebylo osobně spogeno, nobrž gakoby gedno od druhého bylo odtrženo, a nic se obapol nedotýkalo. Blaudj, kdož o Ježjši gakožto o božském člowěku mluwj, ale ná-

podobně blaudj ten, kdož o něm gakožto o lidském gakéms Bohu rozpráwj, kterýž dle zdánj Basiliadů a Apollinaristů smyšlené toliko měl tělo, ne oprawdiwé, a nerostl dle těla a neprospjwal wěkem a maudrostj, nobrž gen růsti, a wěkem a maudrostj prospjwati se zdál. Můž se řjci o Ježjši Kristu, že Bůh byl s njm a on s Bohem; že w něm widitedlně, tělem přioděný Bůh lidi nawštjwil; (visibiliter in eo Deus corporalis apparuit. Missale Romanum) že Bůh w něm přebýwal; že Bůh w něm, skrze něg a z něho působil; že Bůh w něm gest učiněn člowěkem: nicméněby s Nestoriany blaudil ten, kdožby dwogj chtěgjcj a působjcj osobu w něm přigjmal, osobu Boha a osobu člowěka, na tom stoge, že osoba Boha Syna w osobě syna člowěka toliko gako w stánku něgakém přebýwala, a této osoby gakožto důstogného nástroge k oblaženj lidstwa užjwati ráčila. (Simpert Schwarzhuber Religionshandbuch. Prag 1786. II. Band. §. 52). Propowěděnj w mešnjm Credo našem: „Descendit de cœlis, staupil s nebes“, nic giného neznamená, než že „Syn Božj, kterýž gakožto nesmjrný a wšude přjtomný nikdý sice nebe neopustil, nicméně na zemi se zgewil tjm, že z Marie panny tělo wzal na sebe.“ (Catechismus ad ordinandos. 18 Editio. Venetiis 1743 Pag. 62.)

II.

Článku wjry o Kristu, wtěliwšjm se Synu Božjm, čili o Bohu a člowěku osobně sgednoce-

ném, každý, mnjm, že rozuměti může. I to se ukázati může, že učenj o wtělenj Boha Syna nic w sobě nemá, cožby se s prawdau něgakau nesrownáwalo, neb na čemžby se zdrawý rozum zastawiti mohl.

Učenj toto by bylo rozumu odporno, kdybychom wěřiti měli, že Bůh Bohem neb člowěk člowěkem býti přestal. Zdaž ale ten, kdož wěřj, že Bůh se wtělil, spolu i wěřiti musj, že buď Božj anebo lidská bytnost w něčem proměněna byla? Bůh tjm, že člowěčenstwj naše na sebe přigal, swau moc, swau maudrost, swau lásku a giné wlastnosti swoge plněgi sice wygewil, proto ale w podstatě geho i neymenšj změna se nestala. Tak nápodobně člowěk tjm, že se Bůh sám neyužšjmi swazky s njm spogil a spolčil, neywětšj možné důstognosti dosáhl, a wšecku maudrost, dobrotu a blahost, kterauž obsáhnauti a chopiti může přirozenj lidské, we wlastenstwj swé přigal, proto ale nikoli lidského těla neb lidské duše zbawen nebyl. Kdoby se domýšlel, že wtělenjm se Syna Božjho božstwj i w neymenšjm změněno bylo, anebo že Ježjš Kristus nebyl prawdiwým člowěkem, w každé podstatné stránce přirozenj našeho nám podobným, tenby tomuto wznešenému článku wjry buď nerozuměl, anebo s prawowěrnými křesťany by nesmýšlel za gedno, a za bludaře by se mjti musel. Byltě Ježjš Kristus gedinau toliko osobau, a sice osobau božskau: Coť ale z toho následuge? To-li, že nebyl oprawdiwým člowěkem, že lidské přirozenj geho bož-

ským bylo zhlazeno, a že nikoli obyčegem giných wysoce maudrých a Bohu cela oddaných lidj smýšleti a gednati nemohl? Odstup to daleko!

Aniž se zdrawý, práwě saudjcj rozum na tom můž zastawowati, že se w osobě Ježjše Krista božstwj s člowěčenstwjm spogilo. Neb spogenj toto nikoli nebylo takowé, gakýmž se hmotné, tělesné wěci w gedno scházegj a pogj, z gakéhožto spogenj pak třetjho cos, rowně hmotného a tělesného pocházj. Nespogil se Bůh s člowěkem tak, gako u přjkladu gedna barwa s druhau smjšena býwa, aby pak z toho třetj, zhola giná barwa wycházela. Spogenj ono bylo duchownj powahy, kteréž simbolická kniha cjrkwe katolické, katechismus Tridentského sněmu, ono wykládá a wygasňuge, an dj: „Cokoli Bůh při tagemstwj wykaupenj našeho činil, k tomu wšemu člowěčenstwj Kristowa, co působjcjho nástroge, užjwal. — Ačkoli w Kristu s božskau osobau lidská přirozenost byla spogena: nicméně on při spogenj tomto hořkost umučenj cjtil tak, gako kdyby spogenj ono nikdý nebylo mjsta mělo. — Kristus prwnj z mrtwých wstánjm od Boha byl odplacen. Muselť zagisté od Boha na neyweyš býti oslawen, poněwadž z prawého k němu poslušenstwj wšelikau lehkost a potupu wzal na sebe.“ (Catechismus Romanus P. I. §. 13, 2, 9, 12). Zdali w Kristu Bůh Syn s člowěkem tak byl spogen, by třetj něgaký byl trápenj čitedlen a od Boha odměněn, třetj něgaký, kterýž nebyl ni člowě-

kem ni Bohem? Anebo zdali se řjci může, že druhá božská osoba od prwnj byla odplacena, anebo že Bůh Boha odměnil?

Ljbjt se mi, což o spogenj Boha a člowěka w gednotu osoby Bertieri w dogmatice swé poznamenal, by swětle ukázal, že se při onom učenj nic rozumu protiwného nenacházj. Z wýborné dogmatiky geho, (Viennæ 1785 P. II. cap. 3.) tato mjsta zde kladu: „Tjm, že Slowo přirozenj naše na sebe přigalo, neproměnila se přirozenost Božj w přirozenost lidskau, aniž lidská w božskau se obrátila. Nestalo se tjm pomjchánj gedné přirozenosti s druhau, tjm méně pak wěčný Syn Božj w lidském těle byl obmezen neb giným učiněn. — W tagemstwj tomto lidská sice přirozenost se zginačuge, an plněgšj dokonalosti nabýwá, božská ale přirozenost nižádné změny netrpj, poněwadž se s nj lidská sice spoguge, nikoli ale w ni nepůsobj. Nic tedy sobě odporného w tom se nenacházj, že gednorozený Syn Božj, nesmjrnostj swau we wšech wěcech přjtomen, způsobem, s neywyššj maudrostj geho se srownáwagjcjm, neyužšjm swazkem lidskau přirozenost k sobě připogil, aby mu pak wlastnjm byla nástrogem, kterýmžby působil. Tak podobně řjdil a zprawowal lidskau přirozenost, ale to, což ku každé přirozenosti připadá, tak sebe obapol dotýkalo, že gediná mjsto měla osoba, osoba Syna Božjho. §. 26. Wěčný Syn Božj lidské přirozenj ne morálnjm, nobrž prawým, wlastnjm a podstatným spogenjm k sobě přiwázal a přitáhl, a tudy

ge zdokonalil, a obzwláštnj mu wlastnosti udělil. §. 35. Wywýšenost Božj a wšecky giné wlastnosti božské co medle gsau giného, nežli Bůh sám? Kdybychom se tedy domnjwali, že lidské přirozenj Kristowo účastenstwjm wšech wlastnostj Božjch bylo obdařeno: zmizelaby přirozenost lidská, a i ona by pak božskau přirozenostj byla.“ §. 44.

Nebudiž mi zde kladen odpor, že člowěk, tělo a duši magjcj, prawau gest osobau, a že nápadně i Kristus, gakožto člowěk gednu, a gakožto Bůh druhau osobu má do sebe. Neb slowo osoba w dwogjm se smyslu užjwá, a tu, kdež se o wtělenj Syna Božjho mluwj, ginák se má rozuměti, nežli tu, kdež o trogici Božj řeč gest. Gediná božská podstata tři rozdjlné osoby w sobě zawjrá, ale w Ježjši Kristu dwogj rozdjlná podstata, božská a lidská, gedinau činj osobu. Každý člowěk prawau sice gest osobau, kdyby se s njm ale Bůh spogiti, a tak ho k sobě přitáhnauti a božstwj swého účastna učiniti ráčil, gakož se to při Ježjši Kristu nacházelo: w ohledu na předíwné, zázračné spogenj toto nemělby wjce lidské osoby, nobrž božstwj by w něm předčilo a wéwodilo, a protožby se wšjm práwem osoba geho božskau gmenowati musela.

III.

Ačkoli pak wznešené dogma, že Ježjš Kristus gest Bůh a člowěk, w gedinau, božskau osobu nerozdjlně spogený, proti rozumu nikoli neboguge:

nicméně nad rozum gest postaweno, to gest, nikoli newyšlo z rozumu, sobě samému ostaweného, aniž prawost geho z rozumu se dokázati čili z giné něgaké prawdy prowésti může. Tento článek wjry by nám dokonce byl neznámým, kdyby nám ho Bůh na obzwláštnj, nadpřirozené cestě byl newygewil, a protož práwě se o něm řjci může, že gest skrytá, nadpřirozená prawda, že gest u přirownánj k giným prawdám, z pauhého rozumu wywáženým a rozumu postihlým, weliké tagemstwj.

Kdo Ježjše Krista widěl a poslauchal, poznáwal sice, že oprawdiwým gest člowěkem: nižádnauť ale měrau wěděti nemohl, že Bůh gest s njm a on s Bohem w gediné osobě. Rowně tak i my nynj cele gsme sice ugištěni, že w osobě geho božstwj s člowěčenstwjm bylo nerozdjlně sgednoceno: odkud nám to ale ku wědomj přišlo? Zdali tu prawdu mudrc něgaký nalezl? Zdali tu prawdu z giné něgaké prawdy logickau záwěrkau wydobyti můžeme? Zdali i neybystřegšj mudrc za našich časů, nelze-li mu wážiti z pramenů božského zgewenj, hlubokým přemýšlenjm na to přigjti může, že se Bůh s člowěkem zosobil, a že práwě Ježjš Kristus byl tau osobau, w kteréž božstwj a člowěčenstwj spolu bylo sgednoceno.

Kteřjžkoli přjčinau tohoto článku wjry přjliš mnoho mudrowali, to gest cele ho postjhnauti chtěli, w pauhém rozumu kořeny geho hledagjce: w rozličné bludy se zapletli, a nálezem cjrkewnjch sněmů z počtu prawowěrných křesťanů wynjmáni

býwali. Tak i za tohoto wěku našeho ti, genž k náboženstwj křesťanskému toliko takowá učenj přijčtagj, kteráž se i beze wšeho swědectwj Božjho pauhým toliko rozumem upodstatniti dagj, tjm samým i wtělenj Syna Božjho zapjragj, anebo prawj sice, že Ježjš Kristus gest Synem Božjm, ale slowům těmto cizj, smyslu cjrkwe katolické odporný rozum dáwagj. Rationalisté naši učenj o božstwj a člowěčenstwj Kristowě tak dlauho krautj, točj a natahugj, až w něm nic giného nezůstáwá, než útwor wšetečné hlawy gegich. Tomu, že Kristus byl prawým člowěkem, dáwagj sice mjsto, že ale spolu také byl Synem Božjm, w tom smyslu, gegž cjrkew katolická po wšecky časy držela a do dnes držj, za prawdu přigjti se zpauzegj. Magj Krista za pauhého člowěka, ale takowého, kteréhož Bůh obzwlástně oswjtil a obdařil; za člowěka ho magj, Bohem nadšeného, a Bohem wedeného k tomu, by blahoděgné prawdy swětu zwěstowal. Dle smyslu gegich byl Kristus člowěkem, prorokům starého zákona podobným, s tjm toliko rozdjlem, že působenjm Božjm plnost darů duchownjch naň byla wylita.

Náboženstwj křesťanské prawdy dwogjho způsobu w sobě zdržuge. Gedny gsau té powahy, že negen swědectwjm Božjm, alebrž i důwody z rozumu prowésti se dagj, ku kterýmž u přjkladu maudrost, dobrota a mocnost Božj, gakož i nesmrtedlnost duše náležj. Druhé ale té gsau wlastnosti, že gedno božským swědectwjm stogj, a kdyby

Bůh toliko tak řečených filosofických prawd zgewiti byl ráčil, dokonce padagj. Ku prawdám druhého způsobu zřj i ta, že w osobě Ježjše Krista Bůh spogen byl s člowěkem. Tau přjčinau učenj toto nic do sebe nemá pauze filosofického, to gest, žádné stránky na něm se nenacházj, kteraužby se pauhý rozum do něho wprawiti, plně ge proniknauti, a na giném základu, nežli gest slowo Božj, postawiti mohl; gestiť učenj nepochopitedlné, gest prawým — tagemstwjm.

IV.

Tagemstwjm-li ale gest učenj wjry křesťanské, že Ježjš Kristus byl Bůh a člowěk w gediné osobě: na gewět ležj, že ku prokázánj prawosti učenj toho nic giného neslaužj, než slowo čili swědectwj, Bohem wynešené.

Odkud wjme, že Kristus zosobeným byl Bohem a člowěkem? Neomylná cjrkew pjsmy swatými, spisy swých swatých Otců, sněmownjmi listy, knihami wěrohodných učitelů swých, weřegnými službami Božjmi a žiwým wyznánjm swým učj, že Kristus gest Bůh a člowěk w gediné osobě. Proč ale wěřjme, že cjrkew gest neomylna? A gak se i božským osobenstwjm Ježjše Krista ugistiti může i ten, kdož na swědectwj cjrkwe nepřestáwá, anebo ani newj, žeby cjrkew byla neomylnau, a Bůh sám každau spasitedlnau prawdu usty gegjmi oznamowal? Kristus, wtělený Syn Božj, neomylnau cjr-

kew štjpil a zarazil: gak se ale ugistiti můžeme, že Kristus oprawdu byl wtěleným Synem Božjm? Že s člowěkem Bůh byl osobně sgednocen, a že tento Bůh a člowěk byl Ježjš Kristus, to nám newiditedlný Bůh sám zřegmými znamenjmi gest ukázal, a sice gak wýbornostj učenj toho a blahoděgnau mocj wšeho wesměs učenj Kristowa, tak i mnohotwárnými diwy a zázraky, gež skrze něho u welikém počtu gest působil.

Ježjš Kristus, w třidcátém roce wěku swého, gakožto učitel náboženstwj weřegně wystaupiw, wše učenj swoge na tomto stawěl základu: „Slowo tělem učiněno gest, a přebýwalo mezi námi, a widěli gsme sláwu geho, sláwu gakožto gednorozeného od Otce, plného milosti a prawdy.“ (Jan 1, 14.) „Častokráte a rozličnými způsoby mluwjwal někdy Bůh otcům skrze proroky, w těchto pak poslednjch dnech mluwil nám skrze Syna swého, kterýžto gsa blesk sláwy a obraz osoby geho, zdržuge wšecko slowem mocnosti swé.“ (Žid. 1, 1—3.) „Kristus gest obraz Boha newiditedlného, prworozený wšeho stwořenj, hlawa těla cjrkwe. Zaljbilo se Otci, aby w něm wšecka plnost přebýwala. Tagemstwj, skryté od wěků a národů, nynj zgeweno gest swatým, gimžto Bůh ráčil známo učiniti, gakéby bylo bohatstwj slawného tagemstwj toho, genž gest Kristus.“ (Kolos. 1, 15—28.) Při každé naskytlé přjčině Ježjš Kristus o sobě lidem swětle a zřetedlně zwěstowal, že nenj toliko člowěkem, alebrž i Synem Božjm. „Kdo widj mne,

widj Otce. Slowa, kteráž gá mluwjm wám, sám od sebe nemluwjm, ale Otec we mně přebýwagjcj činj skutky; wěřtež mi, že gá gsem w Otci a Otec že gest we mně.“ (Jan 14.) An neywyššj kněz před umučenjm geho řekl: „Zakljnám tě skrze Boha žiwého, abys nám powěděl, gsi-li ty Kristus, Syn Božj, dj mu Ježjš: Gsem, gakž gsi řekl, a prawjm wám, že od toho času uzřjte syna člowěka, sedjcjho na prawici moci Božj, a přicházegjcjho na oblacjch nebeských.“ (Mat. 26, 63. 64.) Člowěku, gegž zázračným během slepoty zbawil, potkaw ho, řekl: „Wěřjš-li ty w Syna Božjho? Když pak ten odpowěděl, řka: I kdož to gest, Pane, abych wěřil w něho? řekl mu Ježjš: „Ten to gest, kteréhož uzřely oči twé, a kterýž mluwj s tebau.“ (Jan 9. 35 — 37.) Petrowo slawné wyznánj: „Ty gsi Kristus, Syn Boha žiwého,“ slawně gest potwrdil, a blahoslawena ho proto nazwal, doložiw, žeby ku wjře této ne obyčegným během, nobrž zwláštnjm Božjm zgewenjm byl přišel. (Mat. 16, 16.)

Gak to ale Bůh lidem na wědomj podal, že Ježjš Kristus s njm w gednotu osoby gest spogen? Kdyby učenj Ježjšowo, že gest synem člowěka a Synem Božjm, bylo učenj, rozumu odporné, a přjčinau blahosti a ctnosti lidské i w neymenšjm škodliwé: nikoli bychom wěřiti nemohli, že učenj ono pošlo od Boha, a že ge Bůh sám potwrzuge. Zdaliž ale učenj ono s něgakau ginau prawdau se nesrownáwá? Nebylo li možná, by Bůh s člowěkem

osobě se sgednotil? A zdaliž ono učenj o božstwj a člowěčenstwj Kristowě nenj učenj krásné, utěšené, přežádaucj srdci lidskému? Mohl-li Bůh wětšjho dobrodinj nad to lidem prokázati, že sám člowěčenstwj na sebe přigal? Giž proto tedy každý wěřiti mohl, že Ježjš, prawě se býti i člowěkem i Synem Božjm, swatau prawdu o sobě samém ohlašuge.

Aby wšak Bůh každého cele a plně ugistil, že se w skutku w Ježjši Kristu s člowěkem osobně sgednotil: opatřila to božská prozřetedlnost geho, že se wšecko, což starobylj proroci o přjštjm Messiášowi čili božském oblažiteli národu lidského poznamenali, na Ježjši Kristu naplnilo. Řjzenjm Božjm weškeren žiwot Ježjše Krista té gest wlastnosti a wýtečnosti, že nám nikoli možná nenj, o prawdě toho, co Ježjš o swé wlastnj osobě gest zwěstowal, pochybowati. Prawil se býti Synem Božjm, a Bůh ho w skutku gakožto Syna swého nesčjslnými znamenjmi oslawil. Bůh to způsobil, že matka Ježjše Krista byla čistau pannau; že ledwa narozeného nebeštj duchowé radostnými chwalozpěwy slawili; že hwězda několik mudrců z wýchodnjch wlastj k lůžku geho přiwedla; že Simeon a swatá wdowa budaucj welikost geho ohlašowali; že krutý Herodes k zahubenj geho darmo neywětšjho násilj gest užjwal; že giž we dwanáctém roce wěku swého dal na gewo rozum, gehož se šediwj učitelowé děsili; že Jan křtitel na něg, gakožto božského pána a krále, ukazowal; že se nad njm otewřelo nebe, a slyšán byl hlas: To gest syn můg milý, w

němž mi se zaljbilo. Bůh to způsobil, že Ježjš Kristus prost byl každého i neymenšjho poklésku a wady neymenšj, že se neywyššj lidská ctnost w žiwotu geho stkwěla, že předoznámil wěci, kteréž se pak w skutku přihodily, že mocj a ljbeznostj řečj swých wšecky giné učitele přewýšil. Bůh to způsobil, že Ježjš i pauhým chtěnjm neytěžšj nemoci uzdrawowal, mrtwé křjsil, pěti chleby mnoho tisjc wyhladowělých lidj nasytil, wodu proměnil w přewýborné wjno, po moři gako po zemi kráčel, a když se zbauřilo, slowem swým ge upokogil. Bůh to způsobil, že Ježjš Kristus byw usmrcen, dle swé předpowědi třetj den w oslaweném těle z hrobu wykročil, a posléz s tjmž tělem na nebesa wstaupil. Proč ale Bůh ty a takowé diwuplné wěci způsobil přjčinau toho, kterýž se člowěkem a Synem Božjm býti oznamowal? Zdaliby ge byl způsobil, kdyby byl chtjti neráčil, bychom Ježjše Krista měli za wtěleného Syna geho? Co nám Bůh swatým žiwotem a učenjm, gakož i nesčjslnými zázraky Ježjše Krista chtěl powědjti, nechtěl-li nám řjci, že gest oprawdu člowěkem a Bohem?

Že tedy Ježjš Kristus byl člowěkem a spolu i Bohem, to nám Bůh sám welmi zřetedlně gest oznámil. Poněwadž ale usta Božj neomylnau hlásagj prawdu: protož wjra naše, že Ježjš Kristus wtěleným gest Bohem, nikoli nenj negista, nobrž na pewném, nepřewratném stogj základu, a držeti se gj můžeme s wětšjm bezpečenstwjm, nežli giných prawd, rozumenskými důwody stogjcjch.

V.

Wizme giž také, gakbychom té gisté, bezpečné, Bohem ztwrzené prawdy, že w Ježjši Kristu Bůh sám gakožto oprawdowý člowěk s námi zde obcowal, užjwati měli, gakby nás lepšjmi a blaženěgšjmi lidmi činila, a gaké powinnosti k Ježjši Kristu z prawdy této wyplýwagj.

1. Učenj wjry o wtělenj se Syna Božjho nás předně s Bohem lépe seznamuge, a pewněgšjm swazkem wjry, cti a lásky s njm wjže.

Wšelikými skutky Bůh swau wšemohaucnost dáwá na gewo, a k skutkům těmto náležj i ten, že beze wšeho ztenčenj božstwj swého člowěčenstwjm se přioděl. Ukázalť wtělenjm se, že mu i to neywznešeněgšj gest možné, což sobě srdce lidské žádati může. Ukázal, že může negen mysl lidskau oswěcowati, a mocně působiti w srdci lidském, alebrž že i člowěka dle těla i duše geho neytužšjm swazkem k sobě přitáhnauti, a w gediné osobenstwj s njm spogiti se může. Wtělenj se Božj gest skutek, kterýž gednau toliko se stal, a žádného sobě rowného nemá: tjm samým ale slaužj za zřegmý důwod, že nic dokonce pomyšleno býti nemůže, cožby mocnost božskau přesáhalo.

A zdali Bůh wtělenjm swým neukázal, že gest i Bohem swrchowaně maudrým? Chtěge tomu, by pokolenj lidské postupowalo w maudrosti, w dobrotě a w blahu, w každém národu některé lidi wzbuzowal, kteřjžby byli učiteli, wůdci a pěstau-

ny ostatnjch. Obzwláštně w židowském národu proroky wzbuzowal, a k zachowánj prawdy a spanilegšj maudrosti gich za nástroge swé užjwal. Nebylo-li ale weleprospěšno neb dokonce potřebno, by k oswjcenj, poswěcenj a oblaženj celého národu lidského powstal geden, kterýžby wšecky mudrce a wšecky proroky daleko přewýšil, přjklad neydokonalegšj lidské ctnosti we smyslu a gednánj swém wystawil, a ústaw zřjdil, kterýmžby po wšecky časy pokolenj lidské wzděláwáno a na wyššj a wyššj stupeň dokonalosti pozdwihowáno býti mohlo? A gak Bůh konce toho dosáhl? Neposlaltě k lidem w ušlechtilé postawě lidské něgakého obywatele nebe, aniž přestal na tom, že některým lidem zwláštnj weliké dary a milosti udělowal, nobrž sám se wtělil, sám gakožto prawý člowěk s lidmi mluwil, s lidmi obcowal. Tjmto gediným sice ale přewelikým skutkem poklady wšj maudrosti lidem otewřel, cestu ctnosti, kteréž člowěku lze dosjci, na wlas wyměřil, neomylnau cjrkew zarazil, a wšecko dokonce, což se ku prospěchu lidj gen pomysliti může, zřjdil a ustanowil. Během tjmto ale ukázal, že gest Bůh neobsáhlého rozumu, že gest Bůh nesmjrné maudrosti.

Posjlal Bůh lidem proroky, učitele a mudrce, a giž tjm se oswědčil býti Bohem člowěkolibým, Bohem laskawým a dobrým. Prokázalť gim ale také dobrodinj, gehož se nikdý nadjti nemohli, a kteréž i neysměležšj žádost, wzniklau kdy w srdci člowěka, znamenitě přewyšuge. Neposlal k nim

něgakého angela, nobrž sám lidské gich přirozenj wzal na sebe, a spolučlowěkem, saubratrem našjm se učinil. Beze wšj hodnosti a zásluhy našj Bůh se wtělil; wtělil se gediné proto, aby nás padlých pozdwihl, aby nás ošlechtil a na neyweyš zdokonalil, aby giž na zemi nebeské králowstwj ustawil a zarazil. Co medle Bůh tjmto přeutěšeným a přežádaucjm wtělenjm se w neypěkněgšjm swětle ukázal? Ne-li nesmjrnau dobrotiwost a lásku swau? „Tak Bůh milowal swět, že Syna swého gednorozeného dal, aby každý, kdož wěřj w něho, nezahynul, ale měl žiwot wěčný.“ (Jan 3, 16.)

Kdykoli powažugeme, co to znamená: Bůh se wtělil, Bůh w těle našem s námi lidmi zde obýwal, — pohnauti se musj mysl naše, a probuditi se, by i w neyhlubšjm a w neytwrdšjm spanj byla pohřjžena. Negsi člowěkem, pokud neporozumjwáš té wznešené prawdě, že i Bůh ráčil býti člowěkem; negsi člowěkem, nezagjmá-li to celau duši twau, že i Bůh w Ježjši Kristu to samé tělo a tu samau duši, kterauž máš ty, gednau zde nosil. Bůh Syn se přioděl tělem ne angela, ne sic gakého tworu, nobrž tělem člowěka; Bůh, krom neduhů a wad našich, takowým byl člowěkem, gakož gest i každý z nás: klaňme se mu w hluboké pokoře gakožto wšemohaucjmu a wšemaudrému, a měgme k němu synowskau lásku, wděčnost a důwěru gakožto k neydobrotiwěgšjmu Otci swému.

2. Článek wjry o wtělenj se Božjm nás za druhé znáti učj lidskau důstognost naši, a k ostřjhánj ně-

kterých powinnostj k sobě samým a k giným lidem mocně nás wzbuzuge.

Člowěk gest králem na zemi; člowěk má rozumnau duši, kteráž obraz samého Boha na sobě má wytisknutý; člowěk gest málo nižšjm angelů, a užjwá-li propůgčených sobě milostj a darů, přeušlechtilým, předůstogným gest tworem. Ale wšak přistwořenau hodnost a welebnost naši Bůh i nadpřirozeným způsobem powýšil a rozmnožil tjm, že w Ježjši Kristu to samé přirozenj lidské wzal na sebe. Slawněgi nás lidi nebe a země pán nikoli poctiti nemohl, gako tjm, že až k nám se sklonil, a neměl to za snjženj wěčného božstwj swého, býti člowěkem, býti gednjm z nás obywatelů země. W Ježjši Kristu, w Bohu a w člowěku, lidské přirozenj naše neywyššj šlechetnosti dosáhlo, a wyneseno gest na stupeň hodnosti a sláwy, kteréž se králowská a žádná dokonce giná hodnost a sláwa wyrownati nemůže. Gak wzácná, gak drahá a welebná gest přirozenost lidská, a gakau cenu má u Boha, an on sám, wšewládný pán swěta, gj se přioděl! Bez počtu dokonalegšjch, nadlidských tworů we wyššjch swěta djlech obýwá: nicméně člowěk nikoli tak njzko nestogj, nikoli tak wzdálen nenj od Boha, by se opowážiti nesměl, synowskau swobodnostj a důwěrau k němu hleděti. Nebo Bůh sám to lidské přirozenj wzal na sebe, a s člowěkem se swázal w gednotu osoby.

Kdoby se z toho neradowal, že Bůh sám gakožto oprawdowý člowěk na zemi se ukázal? Kdo-

by se opowážiti směl, potupně smeysleti o přirozenj, kteréž ne s angelským, nobrž s božským přirozenjm bylo spogeno? Nenj li každý člowěk tjm, že Ježjš Kristus, prawý člowěk, prawým gest i Bohem, bratrem Ježjše Krista, a nápadně i djtětem Božjm w plném smyslu slowa toho? Nestyď se býti člowěkem; nebot i wěčný Syn wěčného Otce člowěkem gest učiněn. Nepotupug těla swého, a neroď záwiděti čistěgšjm duchům w hořegšjm swětě, že prosti gsau hmotného těla twého; nebo sám Bůh přioděný týmž tělem lidským na zemi obýwal. To přerozkošné pomyšlenj, že Bůh sám byl w Kristu člowěkem, powzbuď tebe, bys tu milost na wysosti sobě wážil a mocně sebe odtrhug od wšeho, čjmžbys člowěčenstwj swého znectiti a poškwrniti mohl. „Poznáwey, ó křesťane, důstognost swau, a poněwadž gsi učiněn božského přirozenj účastným, neroď se přewrhlým obcowánjm ku předešlé sprostotě a wšednosti nawraceti. Pomni, čj hlawy, čjho těla gsi audem.“ (S. Leo Sermo de Nativitate Domini).

Poněwadž Bůh učiněn gest člowěkem, a tudy přirozenj lidské wůbec wysoko poctil: protož každý bez rozdjlu člowěk, gakožto člowěk, má hodnost swau, a nikoli potupowán býti nemá. „Slyštež to, lidé, Syn Božj učiněn gest člowěkem, a naučte se z toho, gak wysoko Bůh sám lidi ctj, a protož žádného člowěka w lehkosti neměgte. I ten, kterýž hluboko pod wámi stogj, kteréhož statkem, urozenjm, stawem a uměnjm daleko předějte, i

sprostý, chudý a opuštěný gest člowěkem: ale i geho přirozenj Syn Božj wzal na sebe, a protož důstognosti této i také w něm uzneyte. Slyšte to wy welicj a powýšenj mezi lidmi, Syn Božj učiněn gest člowěkem, ne ale toliko pro wás, nobrž i pro giné lidi, pro neynižšjho tak gako pro neywyššjho; slyšte to, a šetřte i sprostých lidj. Slyšte to i wy, chudj a maličcj mezi lidmi, slyšte to, Syn Božj učiněn byl takowým člowěkem, gacjž gste wy, a tolikéž w njzkosti a w chudobě se narodil, gakož i po weškeren žiwot swůg těžkosti a práce podnikal.“ (Henke).

3. Wtělenj se Boha Syna nám zřetedlně ukazuge, gaká a gak weliká dobrodinj lidské pokolenj gest přigalo.

Wjme-li, že Bůh gakožto prawý člowěk s námi lidmi zde na zemi obcowal: lehko každý poznáwá, gak se Bůh cele a úplně pokolenj lidskému zgewiti mohl. Mluwiltě Bůh sice i také usty proroků: zdaliž ale každý prorok weškeren poklad wyššj maudrosti i lidem otwjral? Nebyl-li každý prorok gedno ku zwěstowánj zwláštnjch některých prawd wyššjm swětlem oswjcen? Každý prorok ku prokázánj toho, že w skutku gest wyslancem Božjm a wůli Božj zwěstuge, diwy twořiti musel: zdali se ale diwowé geho na wšecky řeči geho wztahowali? Mohl-li každý s úplnau gistotau poznati, zdaliby wšecko napořád, což který prorok mluwj, za božskau prawdu gmjno býti mělo? Toliko Ježjš Kristus wšecky spasitedlné prawdy lidem zwěsto-

watí mohl, a na božskau prawdu toho, cožkoli wycházelo z ust geho, každý bezpečně spoléhnauti mohl. Neb on byl Bůh a člowěk w gediné osobě; lidský rozum geho proniknut byl swětlem božského wědomj, geho pak lidská wůle s neyswětěgšj wůlj Božj naprosto byla sgednocena; Bůh sám mluwil usty geho. Potřebj-li gest, abychom při každém zwláštnjm učenj, kteréž wyšlo z ust Ježjše Krista, zwláštnjch také důwodů prawosti geho hledali? Gisto-li gest, že byl wtěleným Synem Božjm: tedy ne to neb ono, nobrž wšecko bez rozdjlu, cožkoli předkládal, gest gistá, neomylná, swatá prawda.

Slyšj-li člowěk, an Bůh sám w gednom z lidj na zemi widitedlně se zgewil, a lidským obyčegem s nimi obýwal, s nimi mluwil, a přeutěšenau wjru gim zwěstowal: předně se tomu sice diwj, ale tudjž skaumá, w skutku-liby Bůh člowěčenstwj wzal na sebe, a ugistil-li se tjm, tedy wše, cožkoli s člowěkem sgednocený Bůh učil, přepilně se znáti učj, za swatoswatau prawdu to přigjmá, a bogj se, prawdám, od wtěleného Boha hlásaným, na odpor gednati. Draho-li nám gest to, což který rozumný, maudrý, učený a wěrohodný člowěk prawdau býti gistj: nad to, což učil Bůh člowěkem zosobený, nic nám dražšj, nic wzácněgšj, nic wyššj a předněgšj býti nemůže. Z toho, že Ježjš Kristus, půwodce náboženstwj našeho, nebyl pauhým člowěkem, nobrž i Bohem, přirozenau záwěrkau pocházj, že náboženstwj naše gest to neydokonalegšj, že

se nikdý porušiti a zanečistiti nedalo, že nikdý žádné oprawy nepotřebowalo, že nikdý nezahyne, a gednau samogediné panowati bude na okrsku země.

Kdo chce býti člowěkem, na wysosti dobrým a dokonalým, dychtiwě se ohljžj po tom, kterýž prawau ctnost negen úplně znal, nobrž neyčistšjm a neysličněgšjm úmyslem i prowozowal. Kdo nám ale přjklad neywyššj lidské ctnosti wystawiti byl w stawu? Toliko ten, kterýž měl negen neyušlechtilegšj wůli, negen neylepšj úmysl, nobrž i neylepšj wšeho dobrého wědomost, Ježjš Kristus, wtělený Syn Božj. W Ježjši Kristu nám Bůh zřetedlným přjkladem ukázal, w čemiby stála wůle geho, a gakby nám gi plniti náleželo. Potřebowalo pokolenj lidské takowého přjkladu mrawné dobroty, na něgžby se každý bezpečně spolehnauti mohl, tento ale přjklad nám žádný wystawiti nemohl w žiwotu swém, leč gedno člowěk, s Bohem samým w gednu osobu spogený.

Bůh ale tjm, že se w Ježjši Kristu osobně s člowěkem sgednotil, negen weškeren poklad maudrosti žiwota nám podal, a přjklad neydokonalegšj lidské ctnosti nám wystawil ku wzdělánj a oblaženj našemu, nobrž i giným geště a obzwláštnjm způsobem časné i wěčné blaho naše opatřil. Nad bjdný staw hřjšnjka se žádné wětšj neštěstj pomysliti nedá, a protož každému, kohož trápj těžké hřjchů břjmě, a kterýž se hrozj překročiti odsud na onen swět, wšecko záležj na tom, aby se očistil od neprawostj swých, a zase w mjr wešel s Bohem

swým. Kde ale utrápené srdce kagjcjho hřjšnjka přežádaucj útěchy a pomoci nacházj? U Ježjše Krista, u toho, s gehožto člowěčenstwjm božstwj se nerozdjlně spogilo. Toliko on wěděti mohl, gakby hřjšnjk, naprawuge-li žiwot swůg, ztracené milosti Božj opět nagjti mohl, toliko on wěděl, při gaké oběti by swrchowaná byla zásluha, a pro gaký skutek poslušnosti milosrdný Bůh lidem hřjchy a wěčné tresty odpauštěti u wěčné radě swé ustanowil. Znaltě tu neywyššj zásluhu, a w skutku gj sobě wyzjskal; znal obět, ke shlazenj hřjchů lidských dostatečnau, a sámť přinesl obět tuto; znal poslušenstwj, kterýmžby sprawedlnost Božj pohnauti se dala, kagjcjch hřjšnjků opět na milost přigjmati, a oprawdu toto poslušenstwj na křjži dokázal.

We wtěleném Synu Božjm pokolenj lidské dostalo též pána a krále swého a spolu i budaucjho saudce swého. Wšickni pod nebem lidé, wšickni národowé k gednomu a témuž konci směřowati, a protož gednomyslně a w neywětšj možné swornosti spolu žiwi býti, a w podstatných stránkách těmiž zákony zprawowati se magj. Možná-li ale, by pauhý člowěk králem welikomocně ne nad gednjm toliko národem, nobrž nad celým pokolenjm lidským panowal? Zdaliby se pauhému člowěku, byť třebas neywýtečněgšjch měl darů těla a duše, wšickni lidé dobrowolně podrobowali, a zprawowati se mu dáwali? Možná-li, by pauhý člowěk wjce poraučel, nežli se mocj wynutiti dá? Možná-li, by pauhý člowěk i u wnitřnosti giných panowal a řjdil,

i myšlenj, i wůli, i předsewzetj, i tegné skutky gegich? Mnoho na zemi býti může wyššjch a nižšjch pánů a wrchnostj: nenj-li ale přewelice toho potřebj, aby i wšickni páni, knjžata a králowé gednomu a témuž pánu nad sebau byli podrobeni, a moci swé neginák užjwali, leč gedno dle wůle geho? A kdo medle tjmto pánem pánů a králem králů ne na gistý toliko čas, nobrž bez přestánj býti může? K tomuto neywyššjmu, nad každým králowstwjm tohoto swěta se wznášegjcjmu důstogenstwj a wladarstwj se nehodj pauhý člowěk, nobrž gen člowěk, s Bohem osobně sgednocený, — Ježjš Kristus. Aby ale wšickni napořád lidé, njzcj a powýšenj, Ježjši Kristu gakožto zákonodárci, pánu a wěčnému králi swému ochotně podrobeni byli: bylot gim i obecného saudce potřebj, kterýžby gednau skaumal, gak učenj, přjkladů, welenj a řádů Kristowých zde užjwali, a na gaký stupeň dokonalosti w králowstwj geho sebe a giné wznesli. Kdo ale tjm saudcem každého zwláště a wšech wůbec lidj býti může? Pauhý člowěk by se nikoliwěk opowážiti nemohl a nesměl, národy země wolati před saudnau stolici swau; toliko wtělený Bůh, toliko Ježjš Kristus, ode wšech lidj počet žiwota gegich žádati může.

Máloby nám ale platno bylo, že Ježjš Kristus gakožto božský učitel, přjklad wšj ctnosti a dobroty, wykupitel, král a pán pokolenj lidského na tento swět gest přišel, kdybychom newěděli, co gest učil, gak byl žiw, gakých prostředků k smj-

řenj se s Bohem, a k dosaženj milosti Božj gest ustanowil, a coby welel, abychom činili. Gakým prostředkem to wšecko zwěděti nám lze, an od toho času, co Kristus byl zde na zemi, giž osmnácte set let uplynulo? K gisté wědomosti této nás gediný neomylný člowěk, buď kdo buď, tak wésti nemůže, gako i mrtwá, wýkladu potřebugjcj kniha, by sama o sobě i neywýborněgsj byla. Pauhý, sám sobě ostawený rozum tjm méně nám oznamowati může, co Kristus učil, welel, činil, zřjdil a ustanowil. Toliko cjrkew, darem neomylnosti nadaná, dotčené známosti nám poskytowati může. Kdo ale zde takowau cjrkew štjpiti mohl, kterážby učenj a řády, před wěky zwěstowané, w čistotě gegich a plnosti ostřjhala? Kdo byl wstawů, zaraziti cjrkew, s tjm gistým zasljbenjm, že gj moci pekelné nepřemohau, že nikdý w náboženských wěcech nezblaudj, že gi Bůh sám ke známosti každé spasitedlné prawdy powede? Neomylnau cjrkew, kterážby po wšecky časy bezpečnau byla učitelkynj a matkau národů země, ne pauhý člowěk, gakkoliwěk maudrý a swatý, nobrž wtělený gedno Bůh, gedno Ježjš Kristus, zaraziti mohl.

4. Ježjš Kristus byl Bůh a člowěk w gedné osobě: gaké powinnosti z prawdy této k němu nám wyplýwagj?

Že byl Ježjš na swětě, že pohanstwo a modloslužbu porazil, že zwěstowal spasitedlné prawdy, že se maudrostj a swatostj žiwota nad wšecky mudrce a šlechetné lidi wznášel, to hlásá historie

s úplnau gistotau, tomu i tak řečenj racionalisté mjsto dáwagj, a protož Ježjši wzdáwagj wětšj poctu, nežli wšem giným mudrcům a dobrodincům pokolenj lidského. Na tomť ale my, swětlem wjry oswjcenj, nikoli přestati nesmjme. Wědauce, že Ježjš Kristus nebyl toliko takowým člowěkem, gakýžť gest i každý z nás, nobrž že božstwj a člowěčenstwj osobně w něm bylo swázáno, nemáme ho toliko ctjti, nobrž klaněti se gemu máme gakožto Bohu. „Má-li se čest, někomu wzdáwaná, srownáwati s geho osobau, poněwadž k nj náležj, a na ni se wztahuge: zřegmoť gest, že se Kristu Pánu, nechť se powažuge gakožto Bůh anebo gakožto člowěk, swrchowaná čest, kteráž se klaněnj čili latria gmenuge, prokazowati má, a to sice pro osobu, kterážto božská gest, nechť na lidské neb božské přirozenj geho patřjme.“ (Caroli Bossii Institutiones Theologiæ. Romae 1759. Tom. II. pag. 91.) Tau přjčinau se i předůstogné swátosti oltářnj, w kteréžto Ježjš Kristus s božstwjm a s člowěčenstwjm swým bytně a podstatně gest přjtomen, w hluboké pokoře skláněti máme, gakož pak každý, wj-li gen, koho má w zastřenj a přirozeném wlastenstwj chleba a wjna před sebau, pln gest swatého ohně, a nikoli se nedomnjwá, žeby geho pobožnost k přewelebné Swátosti těla a krwe Páně přjlišna býti mohla.

A kdoby Ježjše Krista, znage božské i lidské přirozenj geho, srdečně milowati se zpěčowal? Gestiť owšem wěčným Synem wěčného Otce, ale gest

také oprawdowým člowěkem, a lidských i radostj i těžkostj citedlným. Bohem gest Ježjš Kristus, ale spolu také i člowěkem, a nápadně přjbuzným, přjtelem, bratrem našjm. Bohem gest Ježjš Kristus, ale spolu i člowěkem, a sice takowým, kteréhož dobrota, láska a přjzeň k lidem nižádným gazykem wyslowiti se nemůže. Bohem gest, ale wtěleným, a wtělený tento Bůh, ku časnému a wěčnému blahu našemu wšecko, což i neysmělegšj srdce žádati může, opatřil a ustanowil. Kdožby s radostj na něg newzpomjnal, kdožby k němu w plné mjře wděčným býti nechtěl?

Ježjš Kristus gest Bůh a člowěk, ale ne dwogj, nobrž gedna toliko osoba, a w ohledu tomto gest božský učitel, zákonodárce, pán a král náš. Nemá-li mu tedy každý pokorně býti oddaným? Nemá-li každý s neywětšjm ochotenstwjm plniti rozkazy geho? Nemá-li každý z nás honositi se tjm, že mu gest možná, služebnjkem býti Ježjše Krista? Nenj-li nám w plněnj přemaudré wůle předobrotiwého pána a krále toho neysladšj kochánj přistrogeno?

Obzwláštně také gsme powinni, gednánj wtěleného Boha, Ježjše Krista, bedliwě skaumati, a bráti ge za hlawnj a neywýtečněgšj přjklad wlastnjho gednánj swého. I w neyspanilegšj žádosti člowěka, i w žádosti, býti neauhonným a swatým, nebezpečné osjdlo se tagj, poněwadž snadno po ctnosti taužiti můžeme, kteráž lidské moci přesahá, anebo s wlastnostj přirozenj našeho

se nesrownáwá. Měgme zřenj na wšecky přjklady ctnosti, obzwláštně ale žiwot wtěleného Boha měgme za weliké zrcadlo wlastnjho žiwota swého. Přečetše swatá ewangelia, opět ge čjsti začněme, a widauce Ježjše Krista, an w té neb oné přjležitosti gedná, bedliwě skaumeyme, gak se w nj zachowal, a proč práwě to od ewangelistů poznamenané gednánj geho nikoliwěk ctněgšj a lepšj býti nemohlo. Pečliwě srownáweyme wlastnj smeyšlenj a gednánj swé se smeyšlenjm a s gednánjm wtěleného Boha, a gedno potud se měgme za dokonalé, šlechetné lidi, pokud gsme lidé, w myšlenjch, citech, žádostech, předsewzetjch a skutcjch swých podobni — Ješjši Kristu.

II.

Krátká zpráwa stranu rozbrogů o kalich, neb o užjwánj wečeře Páně pod obogj způsobau w Čechách.

Od

Jana Nep. Zimmermanna.

(Dokončenj.)

Gakož pak ale Čechům pod obogj mnozj utrhali, že oni swé wlastnj konfessj nemagj, nobrž k cizincům w přjčině náboženstwj se utjkagjce, na Augšpurské konfessj spasenj zakládagj: zwolili sobě některé osoby, kteréž konfessj českau sepsati na se přigaly. Při tomto spisowánj bylo wolno každému se přimlauwati, cožby za dobré widěl. Z to-

ho pak pošlo diwné pjsma swatého otwjránj. Tomu se zdál býti smysl Lutherůw, onomu Kalwjnůw; ten se přimlauwal k Melanthonowi, onen k Husowi. Neytwrdšj pak nesnáze byly o slowjčka „w spůsobě, pod spůsobem, s spůsobau,“ gakožto lidu obecnému nepochopná a newyrozumitedlná. Proti tomu hned howořeno: Ať lid obecnj gest pilněgšj čtenj! K tomu se i hned třetj ozwal, že gest pilněgšj korbele a šenkýřky, a udělal z toho smjch. Když wšecko sepsáno bylo, šlo se do kolege weliké Karla čtwrtého, kdež to wyznánj wjry wůbec přečteno bylo. Po přečtenj bylo tázáno, gak se gim to sepsánj ljbj, a magj-li co oprawiti? Tu opět nowé rozdwogenj se zdwihalo mezi těmi, genž se bratřj nazýwali, a oněmi pod obogj. A tak gednáno, ale nic ugednáno, než zgitřenj gedněch proti druhým bylo. Na to byla hodina uložena, aby se druhý den do radnjho domu menšjho města Pražského sešli. Tu páni wolenci barwu tomu dáwagjce howořili: žeby G. M. králowské přjgemné nebylo, kdyby mezi nimi gakau dwogitost spatřiti ráčil. Mezi tjm pan Pernšteyn, nemoha těch daremných řečj poslauchati, promluwil: „Diwné gest mi to, páni milj! na čemž se tak ráčjte zastawowati, žeby to G. M. králowské zastjžné býti mělo, gá toho gistě nemysljm, aniž při sobě tomu mjsta dáti mohu.“ Když pak na to konfessj Česká na obecném sněmu čtena byla, pan Slawata s hněwem k tomu se ohlásil, rozkázaw pjsari přestati čjsti, a na to se dotazowal, kdo to

přidal? kde se to wzalo? že na giném swolenj se stalo. Potom i hned z bratřj nemalý hluk slyšán. Pan sudj učiniw spokogenj, chtěl slowo promluwiti, ale oni shlukše se, odpowěď dali, že nerozumj. Zahanbeni pod obogj přede wšjm sněmem bywše, hrnuli se k G. M. králowské a gemu wyznánj swé wjry, z Augšpurské konfessj u Filipa Melanthona wyňaté, podali. *) Proti tomuto wyznánj wjry zasadili se netoliko oni pod gednau, ale také pod obogj katoličtj, a k G. M. králowské se domlauwali, dokazugjce, že někteřj artikulowé nenáležitými do rady gsau utwrzeni. Po mnohém pak té wěci lidj k tomu naprosto neschopných a nepowolaných rozwažowánj, hádánj, přemjlánj, stawowé pod obogj od G. M. králowské nasledugjcj odpowěď austně obdrželi: Kdyby mezi osobau G. M. králowské samau toliko a stawy činiti bylo, což se toho dotýče, žeby welmi snadno se stawy se srownati ráčil; ale poněwadž netoliko katoljci, ale i konsistornj psanj (kališnjků katolických) stjžnosti swé proti konfessj gegich podali, na sebe toliko zřjzenj zemské a smlauwy předešlé ze strany pod gednau wztahugjce; kdyby se G. M. králowská w to wše dáti, a ty wěci sauditi měl, že za dwa neb za tři měsjce sotwa by to k wyřjzenj přislo; a že gest se obáwati, aby skrze to nedorozuměnj a newole newzrostla. Wšak aby tomu wěřili, že G. M. králowská

*) Wyznánj wjry sw. křesťanské wšech třj stawůw králowstwj Českého, tělo a krew Pána našeho Gežjše Krista pod obogj přigjmagjcjch. (W Praze) 1575. 4.

to obmeyšleti ráčj, aby mezi stawy pokog býti mohl, a že w tom swau powinnost znáti ráčj, aby to zřjdil, cožby bylo obecného dobrého; gakož pak o tom wědomo, že od osoby G. M. králowské nikdý žádnému se překážky nedály, a žádného w náboženstwj gest utiskowati neráčil, protož těch daremných hádánj aby se na straně nechalo. K tomu že o to se postará, aby nástupnjk geho, budaucj král český giné žádné překážky nečinil. A protož té neomylné naděge že býti ráčj, že straně pod gednau od wás žádného utiskowánj djti se nebude. Také wás tegny nečinjm, že gest mi od bratřj, kterýmž Pikharti řjkagj, podána konfessj, pak nahledl gsem w ni i w tu, kterau gste wy mně podali, i w Augšpurskau, a nacházjm, že se w mnoha artikulech nesrownáwagj, wšeckyť býti nemohau, wždyť musj gedna druhé ustaupiti. To wše důwěrně mluwjm, aby skrze to něco giného nepřišlo; neb skrze nesgednocenj přicházj kaženj kragin i lidj.

Toto když se w Čechách dálo, a Giřj Cassander s knihau sobě od Ferdinanda I. poručenau dlauho meškal, Maximilian II. k arcibiskupu Trewirenskému psanj učinil, aby ho k wydánj té knihy napomenul. Tu teprw Cassander knihu o užjwánj wečeře Páně pod obogj wydal, a gi gak Ferdinandowi giž zemřelému, tak i Maximilianowi II. připsal. *) Mezi tjm pak Maximilian II. w Rezně umřel.

---

*) Cassandri (Geor.) De articulis Religionis inter Catholicos et Protestantes controversis Consultatio. Coloniae 1577. 8.

Oswjcený Rudolf II. po smrti otce swého na trůn dosedna, při obecném sněmu (1608) zakázánj strany stwrzenj konfessj české, Maximilianowi II. podané, učiniti ráčil; wšak pro tehdegšj wálečná zaneprázdněnj té wěci poodloženj až do sněmu budaucjho se stalo. Než stawowé pod obogj nowé gednoty Rudolfa II. netoliko widenjm gakýmsi zázračného na nebesjch znamenj, totiž duhy okolo slunce otočené, k potwrzenj konfessj české nakloniti, ale i přjmluwami krále uherského Matiáše, ano i pohrůžkami wšelikerými donutiti se snažili, gakož i donutili. Neb Rudolf II. uměnjm astrologickým omámen, widěl weškerau řjši německau w rozbrogi proti sobě zděšenau, sněmem obecným (1609) konfessj českau potwrdil, a zwláštnjm magestátem gi ohradil. Tu hned obnowenj konsistoře pod obogj se stalo, a ze wšech třj stawů woleni byli hagitelowé neb defensoři nad konsistořj a akademij Pražskau. Po wyhlášenj gmen těchto hagitelů brali se konfessj české následowujci do Teynského kostela, kdež zwučně i po wšech kosteljch Pražských zwoněno. Tu neyprw: „Tě Boha chwáljme“ hlasitě zpjwáno, a kázanj podstatné, ze čtenj sw. Lukáše: „Nawštjwil Bůh lid swůg“ od Wáclawa Stephanidesa, arciděkana Kutnohorského, gest učiněno. Zatjm každý kněz nowé konfessj české skrze ruky podánj administratorowi poslušnost sljbil, a swé gméno do nowých knih konsistorských zapsal. Hned pak na to hagitelowé nad konsistořj a akademij Pražskau kon-

fessj českau, z mnohých giných konfessj sestrkanau a nastawenau, tiskem wůbec wydati kázali *), dle kteréž kněžj se ženili, ač Husité ženitbě kněžské přenáramně na odpor se stawěli. Při tom wydali hagitelowé zwláštnj instrukcj konsistorskau kněžjm pod obogj a ke konfessj české i ženám gich srdcem i usty se přiznáwagjcjm, w kteréžto znj: „Slauženj wečeře Páně šetrně, uctiwě a wážně se djti má, gak při poswěcowánj, posluhowánj, tak i užjwánj. Při poswěcowánj nic giného aby se neužjwalo, gediné samých zewnitřnjch žiwlůw, chleba a wjna podlé nařjzenj samého Krista Pána, bez přiléwánj wody do wjna. Přisluhowánj, aby se obogj částkau posluhowalo, wšak před tjm, aby ti, kteřj chtěgj přistupowati k stolu Páně, k naučenj a zprawenj swého swědomj, k spráwci swému prwé přicházeli. Pakliby žádného, kdo by přigjmati chtěl, tu nebylo, tedy swátost poswěcowána býti nemá. Opuštěna má býti processj, monstrancj wystawowánj, hrobu w zelený čtwrtek dělánj, elewacj neb pozdwihowánj. Kněžj aby wjce missálů, brewiářů, neb agendy a rubriky Pražské, od arcibiskupa Pražského wydané, neužjwali.“ O ceremonijch znj takto: Ceremonie gsau dwoge: Gedny od

*) Konfessy Czeská. Totiž Wyznánj wjry Swaté Křesťanské wšech Třj Stawůw Králowstwj Czeského, z Wjry Tělo a Krew Krysta Pána pod obogj přigjmagjcých. A potom Magestat G. M. Cýsaře Rudolfa toho gména II. na tuž Konfessý, Konsistoř a Akademij Pražskau. W Praze 1610. 4.

Krista Pána a Apoštolů ustanowené, a těch se bezpečně užjwati má. Druhé, kteréž Cjrkew ustanowuge podlé přjčin a potřeb, ty gsau na swobodě. Gak byly někdy od lidj ustanoweny, tak zase z přjčin slušných mohau býti neb proměněny neb opuštěny. Kteréž pak škodliwy gsau, od těch posluchači slowem Božjm odwozowáni býti magj.“ Nad to nade wšecko stawowé králowstwj českého pod obogj, widauce že mezi mnohými, to gest, wyššjm stawem pod zástěrau něgakých dispensacj, ne božských, než lidských, krew krwe se dotýká, pro rozeznánj stupňů krewnosti strom manželský konsistoři pod obogj wydali, kterýžto napotom Joachim Těchenský z Těchenic wyswětlil a panům hagitelům připsal. *)

Od té doby, co stawowé swětštj té gednoty dle politického běhu tuto reformacj zřjdili, ač k tomu ani powoláni a naprosto nespůsobni byli, wládli plnomocně nad služebnjky té odporné cjrkwičky, genž pod obogj pořád slaula, a to tjm wjce, an se gim ženiti dopustili. A tak magjce ge we swé službě, na tom s nimi společně pracowali, kterakby neylépe a neyrychlegi náboženstwj katolické zrušeno, wyznánj pak protestantské rozmnoženo, šlechta protestantská zwelebena, ano i na trůn králow-

*) Tiechenský de Tiechenitz (Joach.) Tractatus Juris spiritualis sive ecclesiastici pro iis, qui actionum matrimonialium patrocinium in Consistorio sub utraque communicantium renovato suscipiunt. Pragae 1612. 4.

ský dosazena býti mohla. Na ten konec dawše se w pronásledowánj cjrkwe katolické, netoliko zřjzené kněžstwo, kde a gak mohli, z far wystrkowali, a swé ženaté pastory na ně dosazowali; ale i na statcjch duchowenstwa katolického, magestátem se ohražugjce, chrámy protestantské stawěti usilowali, gako w Hrobě a Braunowě. Katoljci stěžugjce sobě, kterak se gim bezpráwj děge, žádné obrany dogjti nemohli; neb stawowštj hagitelowé nad konsistořj a akademij Pražskau, we wšech wěcech opatrněgšj a proběhlegšj, žalobám katolickým wždy dobře se wyhnauti uměli. Když ale opat Braunowský, Seelender z Prošowic, na pohrůžky hagitelů stawowských nic nedbage, proti stawenj chrámu protestantského w Braunowě se zasadiw, slowy zaostřeněgšjmi práwa se dowoláwal: tuť G. M. králowská Matiáš I. pozorným učiněn stawenj tohoto chrámu zakázati ráčil. Odpornjci Braunowštj, nehledjce na zápowěď králowskau, ale na obranu swých hagitelů, chrám dostawili a kazatele sobě obgednali. Král Matiáš I. welmi se rozhněwaw, přjsně rozkázal, chrám tento zawřjti a klјče opatu Braunowskému dodati. Když pak měšťanosta Braunowský wůli králowskau wykonati se bral, odpornjci Braunowštj, shrkše se, autok proti němu učinili, tak že od swého předsewzetj upustiti musel. Král Matiáš I. u weliký hněw se rozpáliw, několik k tomu zřjzených dwořenjnů do Braunowa wyprawil, kteřj chrám zawřeli, pečetj ubezpečili, a klјče mjstodržjcjm králowským odewzdali. Stawowé odpornj neboli

protestanštj o tom zwěděwše, do kolege Karla IV. se hrnuli, a nařjzenj králowské stranu zawřenj chrámu Braunowského za křiwé a neplatné wyhlásili. Na to psali do Wjdně G. M. králowské, stěžugjce sobě, gaké násilj na ugmu magestátu se gim děge Rowně učinili psanj stawům Morawským, Slezkým a Lužickým, za přjmluwu a pomoc gich snážně žádagjce. Wedlé toho dali ohlásiti w kosteljch, zwláště w kostele sw. Salvatora *), kterak netoliko magestátu, ale i swobodě w náboženstwj weliké hrozj nebezpečenstwj; protož aby lid obecnj pohotowě byl, a za odwrácenj takowého zlého Bohu se modlil. W tomto kolotánj a lidu obecnjho bauřenj přišla od G. M. králowské stawům odporným slušnau nemilostj wyhrožugjcj odpowěď, kteréž se zwláště Hrabě z Thurnu zlotřilau nesmyslnostj uchopil, a wůbec prokřikowal, že půwodem Jaroslawa Bořity z Martinic a Wiljma Slawaty se stala. Z tohoto pokřiku rozhořel se náhle proti nim oheň trávné nenáwisti welmi weliký, tak že bugnj stawowé protestanštj bez meškánj s lidem na hrad Pražský zbrogně se sešli, a tyto mjstodržjcj králowské: Jaroslawa Bořitu z Martinic, a Wiljma Slawatu, též tagemnjka Fabricia z oken wyházeli. Na to složiwše neywyššjho purkrabj Adama z Šternberku s auřadu, zwolili třidcet direktorů, na kteréž řjzenj krá-

*) Zimmermann (Joh. Nepom.) Verfallende Denkmäler des frommen Sinnes, oder: Aufgehobene Klöster, Kirchen und Kapellen in der k. Hauptstadt Prag. 1833. 8.

lowstwj českého wznesli. Přes to sháněli ze wšech stran lid wálečný, wyhnali arcibiskupa Pražského, opata Braunowského, též Jesuity, a brali do fisku statky a panstwj stawů, kteřj se k gich gednotě pogjti nedali. Král Matiáš I. wida stawy protestantské we spiknutj, a gich lid proti sobě wyštwaný giž w tábořjch, rowně lid wálečný sbjral, a sebraný, by protiwnjky swé mečem skrotil, do pole wyprawil. Mezi tjm pak umřel.

Po smrti Matiášowě král Ferdinand II. na trůn králowský dosedna, hned wálku domácj zarazil, a stawům protestantským králowstwj českého, genž se byli zbraně chopili, odpuštěnj, pokoge zgednánj, též potwrzenj wšech práw a weysad pjsemně sljbil. Než stawowé protestanštj, aumysl magjcj giného sobě woliti krále, na ponawrženj Ferdinanda II. žádné dby neměli, a slibem králowským zamjtagjce k wálce se hotowiti nepřestali. Na ten konec přiwábili k swé straně Slezáky, též Lužičany, a když Morawané k gich spiknutj se připogiti zdráhali, přepadl ge Hrabě z Thurnu mocj wálečnau, wrazil pak šikem wogenským do Rakaus, a rozbil stany u Wjdně, mage na mysli, krále Ferdinanda II. do wězenj zagjti. Giž giž odbognjci do hradu se dostawše, hrubým howorem králi Ferdinandowi II. pohrůžky činili. To slyše zbožný král Ferdinand II. padl na kolena před křjžem umučeného Spasitele, a co neywraucněgi se modlil. A hle! w tom zazněly polnj trauby lidu bogowného gemu ku pomoci spěchagjcjho, tak že odbognjci poděšeni,

auprkem z hradu utjkali, a kam gen kdo mohl, se skrýwali, ginák se nedomnjwagjce, než že wogsko na ně nastražené ge schytá, a o hrdla tu hned připrawj. A tak i Hrabě z Thurnu, zlostj hoře, s táborem se hnul, a ku Praze spěchal. Na to král Ferdinand II. do Frankfurtu se odebral, kdežto cjsařem Řjmským učiněn gest; ač stawowé protestantštj králowstwj českého skrze posly do Frankfurtu wyprawené kurfirštům wěděti dali, aby Ferdinanda II. za krále českého neměli, když oni ho za krále neuznáwagj. Když ale stawy protestantské králowstwj českého neomylná zpráwa došla, že král Ferdinand II. cjsařem Řjmským učiněn gest, wolili sobě za krále Fridricha falckrab kurfirsta při Reyně, hlawu protestantské gednoty, a do Prahy ho přiwábili. Fridrich král zimnj dlel w Praze toliko w rozkošech a nesmyslných marnostech, když totiž král Ferdinand II. na wšech wšudy cestách neywětšj snažnostj wšech wyhledáwal prostředků, by koruny české, ku kteréž sprawedliwý nápad měl, náležitě dogjti mohl. K tomu cjli a konci zjskal přjtele swé mladosti Maximiliana wéwodu Baworského, který swé wogsko s rakauským spogiw, do Čech wtrhl, a přes Prachatice, Pjsek, též giná města wálečně se bera, neyposléze u Bjlé Hory, bljž hlawnjho města Prahy se položil, na kteréž stawowé protestantštj králowstwj českého s wogskem swým tábořjce, sobě poněkud howěli, a nepřátelského autoku tak kwapně neočekáwali. To wše Maximilian dobře wěda, gakž i to, že Frid-

rich auprawných krmj milownjk králowsky práwě kwasj, a snážně prošen, by přjtomnostj swau statečnost wogska roznjtiti ráčil, to učiniti prodléwal, náhle (8. Řjgna 1620) k bitwě znamenj dal, a daw od Motola též Ruzjně k Bjlé Hoře rotami swými se hrnul, a na nepřjtele udeřiw, na tom českau krwj rudém poli u wjtězstwj klesal; než w tom autoky obnowiw wše děsil, porážel i smrtil, tak že konečně slawně zwjtězil, a zwjtěziw wšem, na wětšjm djle politickým rozbrogům o kalich, kteřj přes dwě stě let, ne w gedné twárnosti trwawše, naši rozmilau wlast náramně tráwili, w malém okamženj konec učinil; když totiž po bitwě na Bjlé Hoře wšickni, kteřj w lůno katolické cjrkwe přigati býti nechtěli, mandátem králowským (1621, 1624) z králowstwj českého wypowězeni po kraginách pomeznjch se rozběhli, sem a tam se rozptýlili, a předrahé wlasti na wěčné časy prázdni zůstali.

III.

Úzké spogenj hlawnjch částek mše swaté wespolek.

Od

A. W. Hnogka,

děkana na Mělnjku. *)

Mše swatá, totiž obřadů gistých s neyswětěgšj obětj nowého zákona slaučených celek, gestiť ney-

*) Giný wygimek z německé liturgiky geho. Wiz časopisu tohoto šestého ročnjho běhu, swazku čtwrtého stránku 573.

wýtečněgšj část a welebný prostředek wšechněch poswátných služebnostj w katolické cjrkwi, tak sice, žeby wlastně, gako před časy wšickni obřadowé swatj, dokudž tomu powahau gegich dowoleno, mezi nj měli wykonáwáni býti. *) Za tau přjčinau zasluhuget owšem, by od katoljků, zwláště pak od kněžj, gegichžto důstogného auřadowánj gest slawný wrch, bedliwě powažowána a zewrub známa byla.

Mše swatá, ač w hlawnj wěci, takořka w gádře swém, ustawně tatéž, nicméně w obřadech swých přjpadných často w roce a po swětě sem tam negednjm obyčegem se prowozuge, gesto rozličných druhů gegjch stáwá, a cjrkew katolická neywětšj rozmanitost w poswátných obřadech trpj a schwaluge, nahljžj-li gen, že tudy nehyne ni čistota ni gednota wjry; mše swatá, ač nyněgšj obsah gegj s obsahem gegjm dřewnjm podstatně stegný gest, nicméně poslaupnostj času wšeligakých a gednak znamenitých proměn zkusila; mše swatá, gelikož καθ' ἑξ 'χην liturgie **) katolické cjrkwe wšech naskrze stoletj, hogný sklad nauk nábožen-

---

*) Za našich dnů ke mši swaté nutně nepatřjcjch obřadů swatých se gen giž welmi řjdko, nic wšak méně předce gesté někdy mezi nj děge, u př. wyznánj wjry wracugjcjch se nekatoljků w lůno našj swaté cjrkwe, swěcenj olegů swatých, swěcenj kněžstwa.

**) Slowo liturgie pocházj od λαός, *lid obecný* a το ἔργον *djlo*, *čin*, ἔργειν *dělati*, *aučinkowati*. Λειτουργειν neb λειτουργειν, také λιτουργειν, znamenalo nápadně druhdy to-

ských, nazwjc dogmatických, do sebe zawjrá, a protož gi po mnohých stranách, anebo wzhledem wýkonného swatoobřadnictwj, anebo wzhledem dĕgezpytu poswátnostj starobylých, anebo wzhledem skumné theologie powažowati lze.

Každému do očj bige, kterak gedinké toto gednánj swaté přehogné přjležitosti poskytuge, by učencowé, skaumánjm geho se objragjce, nálezy swé gak na důwoděnj wĕdecké w bohoslowj, tak na wzdělánj duchownj obecné wěřjcjho lidu obraceli.

Na těchto listech se odkryge toliko úzké spogenj hlawnjch částek mše swaté wespolek. Tjm bohdá wzegde přeswědčenj to, že mše swatá, spatřowaná w celosti aučelnjch obřadů swých, na

---

lik co *μόχθειν*, *δουλεύειν*, *pracowati*, *slaužiti*, a ponĕwadž *λήιτον* „*weřegnĕ*" „*obecnĕ*" slaulo, „*weřegnĕ*, *obecnĕ pracowati*, *weřegnĕ*, *obecnĕ aučinkowati*, *obecný gaký úřad wésti*. *Λειτουργία* tedy dle slowozpytu gest „*obecná nĕgaká služba*, *obecný nĕgaký úřad*, a *λειτουργικός osoba*, *obecnau gakausi službu zastáwagjcj*, (ministerium publicum, munus publicum, persona ad ministerium publicum spectans.) Wiz k Žid. 1, 14. a 8, 6., k Filip. 2., k Řjm. 13,6. a 15,27. Smyslem cjrkewnjm znamená *λειτουργία službu gakausi w cjrkwi obecnau*, *službu týkagjcj se úcty Božj weřegné*. (Wiz *Theodoret*. l. 4. Hist. eccl.) a *καθ' ἐξόχην* „*slawnost wečeře Páně*; neboť: *Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ* (Skutk. Apošt. 13,2.) wykládagj bohoslowci katoličtj o mši swaté. W dáwnowĕkosti křesťanské zdĕlo se gediné mši swaté *liturgie*, gakož posud u Řeků; nynj pak u nás Latinjků slowo liturgie znamená wešken okres zewnitřnjch, obecných služeb Božjch.

nichž, gako na slaupech, stogj welebný gegj stan, nenj směsice gakž takž následugjcjch sebe děgů, alebrž ku podiwu dokonalá saustawa wšeho, čjmž dle katolické wjry koli duši powážliwau ke ctnostným pomyslům, citům a předsewzetjm mocně powzbuditi a s Bohem sgednotiti gest.

K nástěnu úzkého spogenj hlawnjch částek mše swaté wespolek bude onde i onde potřebj k minulosti ohlédnauti se, gakým způsobem před dáwnými wěky zewnitřnjch, weřegných, obecných služeb Božjch w katolické cjrkwi konáno bylo. Neboť nyněgšj mše swatá gesti gednak zúplna slawnost wečeře Páně za časů apoštolských, gednak alespoň přiwodj w paměť negeden obyčeg, gjmž wečeře Páně druhdy býwala slawena. Ač ale, gak wjm, wšelico w dnešnjch službách Božjch mešnjch nenj leč upamatowánj na obřady swaté giž pominulé: nicméně, tušjm, dolegi patrno bude, že se podnes geště welmi dobře gich užiti dá ku wzdělánj náboženskému.

1. Hned to neyprwněgšj kněze u oltáře gednánj narážj na obyčeg starobylý. Když se totiž biskup *), prowodjn žákowstwem swým, a snad i ginými wěřjcjmi z lidu obecného, z domowa ubjral do chrámu Páně ke službám Božjm: slušně wšickni wespolek giž na cestě rozgjmánj činili a modlitby řj-

*) W prwnjch časech cjrkwe, ant počet wěřjcjch geště byl skrowný, wedl biskup sám weřegné, obecné služby Božj u přjtomnosti weškerého žákowstwa obce swé.

kali takowé, gimižby se mysl gegich připrawiti dala k nastáwagjcj pobožnosti; tu zagisté slušně a práwě biskup prowázegjcjm ho wyznal, kterak se cjtj naprosto nehodným býti, aby u prostřed zboru křesťanského představowal welebnau osobu Spasitelowu při neyswětěgšjch geho hodech; a neméně slušně a práwě prowázegjcj biskupa se winnými dáwali před njm z nehodnosti swé, přistaupiti před obličeg Swatoswatého, a súčastniti se neywýtečněgšjho tagemstwj wjry Kristowy. Rozgjmánj a modlenj kněze za našich dnů při mši swaté na neynižšjm stupni oltáře, pogmeš-li k nim 42. žalm a confiteor, měg za pozůstatek onoho wážného, chwalného obyčege. Owšemť děgj se tato rozgjmánj a modlenj toliko knězem a obřadnjm sluhau geho bez aučinného aučastenstwj ostatnjho shromážděnj: ale co stogj na odpor, aby každý přjtomný tjm též se objral, čjmž kněze a sluhu geho objrati se wědomost má? což nemůže každý zpytowati swědomj swé, a z wad a mdlob, z poklések a hřjchů swých Bohu skraušeně se wyznáwati? Ano, což k tomu nenj powinně zawázán, gelikožť wj, že zarputilý hřjšnjk nezasluhuge, býti skutečně aneb alespoň žádostně *) hostem při stolu Páně, od něhož nehodný genom k zátratě duše swé gj? Cožby nás ne-

*) „Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis missis fideles adstantes, non solum *spirituali affectu*, sed sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent etc.“ Concil. *Tridentin.* Sess. XXII. cap. VI de Sacrif. Miss.

mělo giž pauhé pomyšlenj to: „Bůh, k gehožto úctě sem přicházjš, gesti neyweyš dokonalý; onť i slabý stjn pohřešenj sobě w nenáwist béře,“ mocně popuditi ku powáženj hřjšnosti našj, k obžalowánj sebe samých před Bohem a k litowánj wšelikých přečiněnj našich?

2. Wizme nynj, co se w minulých dobách cjrkwe křesťanské při službách Božjch wjce dálo, a na památku toho při mši swaté posud děge. Biskup, přišed do chrámu Páně, wstaupil po stupnjch k oltáři wzhůru, an zatjm lid wěřjcj obecný w prostranstwj chrámu wcházel. Prw ale, než se auplně shromáždil zbor křesťanů, slušně owšem giž přjtomni gsaucj pěli pjsně swaté, aby beze wšeho zbožného zaměstnánj netrwali; a poněwadž prwnj obce křesťanské na neywětšjm djle sestáwaly ze židů, wjru Kristowu přigawšjch, zagisté neméně důmyslně se tu zpjwalo žalmů, známých téměř weškerému shromážděnj, těchto wýlewů utěšených a weleważných ducha planaucjho pobožnostj tau neyautlegšj, neyhlubšj a neywelebněgšj. Různá propowěď žalmowá (psalmellus), kterauž kněz za našich dnů w prawo na swrchowaném stupni oltáře čte (introitus), slabá gen památka geště gest onoho obyčege, pročež i *antiphona* sluge *). Wšak i pau-

*) We wšech staršjch mšech gest introitus gakás propowěď z něgakého žalmu; w některých nowěgšjch tomu owšem nenj tak, u př. we mši na den s. Františka Serafského. *Durand.* nazýwá proto takowé introity *neprawidelnými* (int. *irregulares*). *Merati* observationes Par. I Tit. VIII. N. IV.

há tato památka i dnes geště gest užitečna. Přjtomnj totiž mezi čtenjm introitu we slawnost mešnj uwáděgjcjho nabýwagj přjhodné chwjle zpamatowati se, a wšeho myšlenj k službám božjm nenáležjcjho wyhostiti z dušj swých.

3. Nynj teprw powažug, gakoby obec byla cele shromážděna; nynj teprw takměř počjná mše swaté konánj. Počjnáť tjm, že kněz u prostřed oltáře a geho sluha (tento we swém a we gméno wšeho lidu wěřjcjho obecného) střjdmo a opáčně (w kyrie) za milost Hospodinowu žádá a prosj. A zdaližť pak přjměřeněgšjho početj weřegných společných služeb Božjch wymysliti lze? Dogista nic! Kněz a křesťanů zbožný zbor stogj we swatyni Wšemohaucjho a Wšedobrého. Ó gak mnoho potřeb ge obtěžuge! gak mnoho žádostj chowá gegich srdce! za gak mnohá dobrodinj negsau Swrchowanému k djkám powinnowáni! Kterakž pak magj, naskrz slabj, naskrz hřjšnjci gsauce, Neywyššjho, Neydokonalegšjho řádně a důstogně dosti chwáliti a welebiti? Ach! gegich duši gesti těsno, gegich pocitům nenj wolno, leč wyprauditi se těmi slowy: „Hospodine, smilug se nad námi! Ukaž nám, lidu swému wywolenému, gako giž prwé wždy gindy, tak i délegi geště milost swau a smilowánj swé!“

4. Ano, Hospodin nesčjslně giž nesmjrnau milost swau nám, a neskončené smilowánj swé nad námi ukázati ráčil zwláště Kristem Ježjšem. Ježjš Kristus snjžil se k přigetj přirozenosti našj; on učil cestám k žiwotu wěčnému přjmo wedaucjm; on

stkwěl se co wzor gasný neyušlechtilegšjho smýšlenj a gednánj; on zřjdil ústaw ku pěstowánj prawdy a ctnosti, swatau totiž swau cjrkew; on pro nás, potomky Adamowy, kletbau Božj obtjžené, smjřenj způsobil s Bohem a podnikl smrt křjže; on posléze w nebesjch, kdežto nynj w nepřjstupném swětle a blesku sláwy božské trůnj, a powěky trůniti bude, wěrným wyznawatelům a následownjkům swým opatřil a připrawil sjdla newýmluwné, nepřetržené slasti. I gestiť, gakoby tito obdiwu a djků hodnj důkazowé milosti a smilowánj Božjho knězi w tu práwě chwjli napadali. Protož mu ze srdce w usta plyne wřelé chwalopěnj (Gloria), začjnagjcj slowy těmi, gimiž swatj kůrowé angelštj w blahodatné noci narozenj Wykupitelowa wznik lepšjho, Ježjšem způsobeného stawu člowěčenstwa zwěstowali, prozpěwugjce: „Sláwa Bohu na wýsostech, a pokog lidem na zemi dobré wůle.“ Luk. 2, 14.

5. Powinná služba chwálenj a welebenj za dobrodinj z rukau Božjch giž obdržena. Nynj teprw odwažuge se kněz (we swém a we gmenu weškeré obce) w modlitbě hlawnj toho dne, kterýž práwě gest, (oratio) prositi za nowé milosti. A wšak se toho s důwěrau tjm silněgšj osměluge, poněwadž chwalozpěwem před chwjlj geště w sobě utužil přeswědčenj to, že nad mjru dobrotiwý Bůh neoslyšj upřjmé wolánj k němu a lkánj. Wděčnostj se zasluhuge budaucjch dobrodinj, a kdož na mysli přemjtá, mnoho-li nám Bůh dobrého giž prokázati

ráčil: i kterakby ten mohl pochybowati, že nám pomáhati bude i budaucně.

6. Posawáde zaměstnán i kněz i lid rozličného druhu modlitbami. Nynj slyšjš wyučowati, wyučowati prawdám křesťanské wjry, prawidlům křesťanské sprawedlnosti. A cožť modlenj nepřiprawuge neylépe duši k wolnému a plodnému přigetj slowa Božjho? Mysl od Boha odwrácená a wzdálená nechápá, co s hůry gest. Wyučowánj pak, mezi mšj swatau mjsta magjcj, stáwá se čtenjm wygimků z obau zákonů, se kterýmžto čtenjm cjrkew naše austnj cwičenj w náboženstwj prostředkem kázanj spogowati wýslowně welj *). Máť totiž to neyhlawněgšj z toho, co w starém zákoně na zgewenj wěčné prawdy Kristem Ježjšem se wztahuge, co Duchem swatým nadšenj wěštcowé o Spasiteli swěta předpowjdali, co poslowé swatého ewangelium w psanj swá přjležitě složili, co nám w čtyřech popisech žiwota Pána našeho o geho řečjch, skutcjch a utrpenj zůstaweno: to wšecko má lidu nábožensky wespolek shromážděnému poslaupně negen oznámeno, sic wyswětleno,

*) „(Praecipit s. Synodus) ut inter missarum solemnia aut divinorum celebrationem sacra eloquia et salutis monita — vernacula lingua singulis diebus festis vel solemnibus explanent (singuli parochi.)“ *Conc. Trident.* Sess. XXIV. Cap. VII. de Reform. „Si — sit praedicandum, concionator finito euangelio praedicet, et sermone sive concione expleta, dicatur *Credo*, vel si non sit dicendum, cantetur offertorium.“ *Missale Roman*. Tit. Ritus servand. in celebratione missae.

žiwaucjm, ustawně čistým a neporušeným učenjm cjrkewnjm rozhogněno, w užitečnosti swé ukázáno a srdci zpřjgemněno býti. Gak krásně giž pauhým pořádkem čtenj tak nazwané epištoly (kteráž nazwjce wygimek z knih prorockých anebo z popsánj přjběhů, anebo z dopisů apoštolských gest) a čtenj swatého ewangelium, oběma pak těmto čtenjm připogeného kázanj držení se wyznačuge způsob ten, gjmžto katoljk w známost wcházj toho, což ke spasenj slaužj! Katolická cjrkew totiž wysjlá sluhy swé hlásat slowa Božjho, otewřewši gim prw knihy proroků, apoštolů a ewangelistů, a k tomu geště poklad tradicj swé; ona poraučj tolikéž, oznamowati obecnému lidu prorocké, apoštolské a ewangelistské spisy, aby každý slyšel a přeswědčil se o tom, že se wšeliké učenj cjrkewnj srownáwá na wlas se slowem Božjm psaným, a že druhé druhým se stanowj a doplnuge.

7. Čtenj psaného slowa Božjho a austnj poučowánj té neb giné části katolického náboženstwj dokončeno. I cožby nábožně shromážděných křesťanů zbor byl nepoznal, aneb pewněgi se nepřeswědčil o tom, že prawá wjra Ježjše Krista klénot gest wšj ceny dražšj? Což tedy diwu, že se celé to shromážděnj cjtj puzeným býti k tomu, aby zewnitřnjm wygádřenjm na gewo dalo, co u wnitř za prawé držj? Že sobě strogj ušlechtilau radost tu, neyhlawněgšj prawdy katolického náboženstwj společným wyznánjm duchu swému w nowě pře-

destřjti, že tedy we mši hned po ewangelium Credo se řjká?

8. Tjmto wjry wyznánjm we wěřjcjch shromážděných ustaweno přeswědčenj o prawdiwosti Bohem zgewených nauk i takowých, genž se obmezenému rozumu lidskému pochopiti nedagj. Za tau přjčinau giž wolno přistaupiti k přjprawám slawenj tagemstwj toho, genž weškeré mše swaté prostředek gest. Děge se totiž obětowánj chleba a wjna, z nichž tělu a krwi Ježjše Krista powstati bude. Owšemť dnešnj řád obětowánj we mši swaté daleko se lišj od starobylého tohotéž obětowánj obyčege. Před časy přistupowali wěřjcj k biskupowi, představugjcjmu při poswátných hodech Páně osobu Spasitelowu, přinášegjce zbožných darů, gedenkaždý *) dle možnosti swé a pudu srdce swého, a položili gich k nohaum welebného pastýře, an zatjm ostatnj lid, aby slušně zaměstnán byl, pjseň pěl ku wzdělánj swému, kteréhož swatého obřadu památka w dnešnj mši swaté gen geště se ozýwá částkau gakéhos žalmu, w řjmském missálu offertorium nazwanau. Tyto dary slaužily nazwjce k wýžiwě a podpoře chudých a nuzných w obci; co potom zbylo, na chrám Páně, na slawenj služeb Božjch obráceno a duchowenstwu dáno býwalo. Prw, než se těchto darů přinášenj skončilo, wybralo se z nich něco chleba a wjna; biskup ge zbožně

*) Mjsto wedlé oltáře, k přigetj obětnjch darů ustanowené, slaulo druhdy *oblationarium*.

žehnal, na oltář položil a tu k swátostnému proměněnj uchystal. Za našich časů lid nepřinášj wjce obětj strawných, an málo w který gen geště swátek, když wěřjcj se bljžj k oltáři s obětmi peněžitými, widěti gest skrowný pozůstatek onoho obyčege: *) nic wšak méně žádného poněkud wycwičeného katoljka nenj tagno, že při části mše swaté, o kteréž nynj rozpráwjme, w prsjch swých mu gest wzbuditi lásku takowau, gjžto prwnj křesťané w gednu gako rodinu slaučeni, gegich ale statkowé společným gměnjm a zbožjm gsau učiněni byli.

9. Powinnost aučinné lásky k bližnjmu při obětowánj w dřewnjch dobách cjrkwe wěřjcjmi skutečně prowozowána byla; a za našich časů alespoň

*) W rakauských zemjch gsau oběti (oběry) mezi mšj swatau zakázány, kromě w neděli wánočnj, welikonočnj, swatodušnj a na den poswjcenj, a to neywyššjm reskr. dne 25. Čerwence 1750. — Cardin. *Bona* zprawuge (Rer. Liturgicar. Lib. I. Cap. X) kterak w Milánském metropolitnjm chrámu Páně býwalého řádu obětowánj zůstatek widěti gest: In Ecclesia metropolitana hoc inter caetera specialiter observatur, quod celebrans cantata oratione super sindonem, (tjm se wyrozumjwá nynégšj Oremus s offertorium) medius inter diaconum et subdiaconum, praecedentibus duobus acolythis cum duobus vasis argenteis, descendit ad ingressum presbyterii, ubi recipit oblationes panis et vini more antiquo, quas duo senes de scola, quam vocant s. Ambrosii, induti linteo albo, nigroque caputio, caeteris senibus comitantibus offerunt, singuli videlicet tres hostias et vasculum argenteum vino albo plenum. Post hoc descendens ad ingressum chori inferioris recipit mulierum oblationem, quam duae item seniores iisdem caeremoniis offerunt.

w paměť se uwádj. Dobroděgstwj ale činj člowěka hodna, by geho prosby za wlastnj osobu geho wyslyšány byly. Protož následuge na obětowánj we mši modlitba tichá (secreta scil. oratio), anebo páteř modliteb tichých, proto tak řečených, že ticho, w němž kněz gich řjká, přjtomným wěřjcjm naprosto nemá překážeti, aby gedenkaždý we zwláštnjch swých potřebách modlitby k Bohu zasjlal wzhůru. *)

10. Chléb a wjno obětowáno. Gižť nastáwá okamženj to, kde wěřjcjm za dar ten časný tagemným kněze wýrokem dán býti má newýslowně stkwostněgšj dar, totiž Bůhčlowěk sám pod způsobama poswátného chleba a wjna. I cožiby nynj giž neměl se wznésti duch k wyššj pobožnosti;

---

*) Ginj se domeyšlegj, žeby modlitba, o kteréž se nynj wede řeč, proto *secreta* slaula, poněwadž se řjkala po oddělenj chleba a wjna k swátostné proměně od ostatnjch obětj, wěřjcjm lidem přinešených, žeby tedy názew „secreta," gakožto podstatné gméno, pocházel od „secernere." Přirowney slowa podobná, u př. *missa* mjsto, *missio*, *accessa* mjsto accessio, *offensa* mjsto *offensio*, *remissa* mjsto *remissio* a t. d. Než kdo nenahljžj, že obého odwoděnj, gak hořegšjho, tak i tohoto beze snadu připustiti lze? Owšemť ale domysl náš se widj důwodněgšjm býti. Neb giž *Amalar.* (820.) Lib. III. C. 20. Eccl. Offic., na něhož *Gavanti* (Comment. in Rubric. Missal. Par. I. Tit. XII.) spoléhá, k našj straně stogj, a nad to připomenauti slušj, že se před modlitbau tau nepobjzj shromážděnj náboženské, gak obyčegně, ku společnému modlenj wolánjm: „*Oremus*" brž toliko k modlenj různému slowy těmito: *Orate fratres!* — „Modlete se gedenkaždý sám pro sebe!"

cožby se nemělo připomenauti nedostjhlé welebnosti Toho, genž z lásky a milosrdeustwj we zbor wyznawatelů swých widomě sestaupiti wolj? Cožby wraucjch djků činěnj a chwálenj nemělo ze srdce wyljti se usty? Protož se wznášj kněz duchem (w praefacj) až do nebes wysostj, mjsj slabý swůg hlas w hlasy kůrů angelských, obstupugjcjch stolec sláwy Hospodinowy, a pronášj, pohřjžen w pocitech té neyhlubšj zbožnosti slowa: Swatý! Swatý! Swatý! (Sanctus).

11. Nynj se bljžj mše swaté neyslawněgšj, neywelebněgšj chwjle, chwjle ta, kde se činj proměna chleba a wjna w tělo a krew Krista Pána, čistá, neposkwrněná oběť nowého zákona, nepřestáwagjcj památka oběti smjrné, kterauž Wykupitel swěta na dřewě křjže byl wykonal, oběť Otci nebeskému tak obljbená, že nám pro ni, prawé-li pokánj činjme, prominutj a odpuštěnj wšech hřjchů se stáwá. Toto neywznešeněgšj ze wšech bohoslužebných gednánj děge se podnes, co gen možná, týmž řádem, kterak se při poslednj wečeři Páně bylo dálo. Mešnj kněz představuge totiž neyswětěgšj osobu Božského mistra; přjtomným wěřjcjm gest se myslj swau postawiti na mjsto učedlnjků Ježjšowých, a ta sama slowa diwomocná, kterých tehdáž Ježjš nad chlebem a wjnem pronesl, pronášj i kněz nad těmito wěcmi, — a zázrak úžasuplodný ukazuge se oku wjry. Wjřeť negsau chléb požehnaný a wjno požehnané, wjce chlebem a wjnem; toliko způsobu gich geště zřjš; pod ni-

mi pak, w smyslu slowa neywlastněgšjm a neyodwážliwěgšjm, žige ten, w gehož gménu každé kleká koleno, dle těla náš bratr, wšak i náš Bůh, welebený po wěky wěků.

12. Bohačlowěka swatoswaté tělo nebýwá hned po pozdwihowánj přigjmáno. Mát se wěřjcj lid něgaký geště čas z přjtomnosti geho na oltáři těšiti; a an Ježjš Kristus mězi těmi, genž geho gsauʼ widitelně dlj, a tudy plápol pobožnosti mocně znjmá, řjká se několik těch neydůležitěgšjch a neygádrněgšjch modliteb, a posléze ta ze wšech neywýborněgšj modlitba, kteréž on sám nás naučil. Tato modlitba (Pater noster) konala se giž od počátku při slawnosti mešnj *), a udržela se tu, gakož i při giných poswátných služebnostech až podnes. Žeť se pak we mši, a sice tenkráte koná modlitba Páně, an přjtomen gestit, genž gj naučil nás, wšj pochwaly hodno. Neboť tudy božský mistr zřegmým swědkem se stáwá, kterak bedliwě křesťané prowozugj učenj geho; modljcjm ale patrnau geho přjtomnostj gako rukogemstwj dáno, že oslyšáno nebude modlenj gegich.

13. Rozličným modlenjm připrawilo se srdce nábožné k okamženj wraucně žádanému, když swatý pokrm dušj má býti podán těm, kdož se dowěřugj, že gim bude lze hodně geg požjti. I. Kor. 11, 27—30. W prwnjch časech cjrkewnjch každo-

*) „In ecclesia ad altare Dei quotidie dicitur oratio Dominica, et audiunt illam fideles.“ S. *Augustin.* Homil. 42.

denně, buď wjce buď méně křesťanů hned, co biskup tělo a krew Ježjše Krista byl přigal, tělesně stolu Páně účastných se stalo. Zatjm se zpjwala přjhodná pjseň, gegjžto památka, ač dosti malá, gakž tomu chtj, gest několik weršů z pjsem swatých, kteřjž w Řjmském missále pod nadpisem: Communio stogj, a i antiphona, neb ad communionem slowau. *)

14. Wěřjcj přjtomnj, genž tělesně neokusili stolu Páně, nicméně, srdce-li gegich gen prosto hřjchů, alespoň poněkud, totiž duchowně, milostj geho účastnými učiněni gsau; (*Concil. Tridentin.* Sess. XXII. de Missae Sacrific. Cap. VI.) obec křesťanská ale drahým slowem Božjm poučená a modlenjm potěšená nad to owšem i tau blahau naděgj se kogiti může, že přjmluwami, neywjce pak neyswětěgšj obětj mnohé milené duši zde na swětě i tam na wěčnosti přispěno. Weliká, důležitá a mnohotwárná gsau tedy dobrodinj, gichžto milostiwý Bůh při této úctě, gemu wzdané, a přjčinau této úcty zbožným ctitelům swým prokázati ráčil. I cožby wěřjcj nezaslaužili důtky a hany; cožby budaucjch darů z rukau Božjch hodnými býti se dowodili, kdyby po skončených poswátných ho-

---

*) Tato antifona gmenuge se w *Liturgii Milánské* (L. s. *Ambrože*) „transitorium," a to snad, že mezi pjsnj, gegjžto nynj zastáwá mjsto, wěřjcj lid ku přigjmánj swatému druhdy přicházjwal a potom od oltáře opět odcházjwal.

dech z chrámu odešli, negsauce pohnuti citem wděčnosti wřelé? Zagisté nic; a protož kněz, když Pán byl posilnil swůg lid tělem swým a krwj swau k žiwotu wěčnému, řjká modlitbu neywraucněgšjho djkůčiněnj (Postcommunio), kterauž wlastně celá mešnj slawnost konec swůg béře, pročež tato modlitba také oratio ad complendum, complenda sluge. *)

Připomenutj. Mše swaté částky, tjmto pogednánjm w úzkém swém wespolek spogenj ukázané a wyswětlené, gsau gediné hlawnj částky a gako podporné slaupy welebného gegjho stanu. Tjmto tedy pogednánjm nikoliw geště wywážen nenj ku podiwu hogný pramen swatých nauk a prawd w mešnjch službách Božjch na posilu zbožných wěrných dušj k žiwotu wěčnému tekaucj. Pročež w tomto časopisu podáme, bohdá co neydřjwe dálšj o mši swaté rozgjmánj s pogednánjm pod názwem: *Poswátnj obřadowé mešnjch služeb Božjch, poruznu powažowanj.*

IV.

Sbjrka knih nowozákonných u sw. Ignácia.

Od

Dokt. Jana Körnera.

(Dokončenj.)

Ignác, učedlnjk sw. apoštolů Petra a Jana, a po Ewodiowi od roku téměř 69 až do 107 byl bisku-

*) „Participato tanto sacramento gratiarum actio cuncta concludit.“ S. *Augustin.* Epist. 59. ad Paulin.

pem w Antiochii Syrské, kteráž tenkráte přes dwakrát sto tisjc obywatelů w sobě obsahowala, a kde cjrkew křesťanská po zkáze Jerusaléma wšecky ostatnj w Asii starožitnostj, počtem a horliwostj wyznawačůw předčila.

Za času pronasledowánj cjrkwe, Domiciánem wzbuzeného, opatrowal owčinec Kristůw města a okolj Antiochenského ustawičnými modlitbami, postmi a častým wyučowánjm wěřjcjch.

Když tato bauře cjrkew hubjcj Domiciánowau smrtj utichla, plesal sic z pokoge cjrkwe, wšak želel, že mu nebylo mučedlnictwjm dosjci dokonalé lásky ku Kristu. Po čem taužil, dosáhl, když řjmský cjsař Trajan wjtězstwjm nad Scythy a Daky nadmutý se domnjwal, že geště potlačenj křesťanů a podrobenj gich bohům řjmským, ke sláwě geho se nedostáwá. To obmýšlege wyšel z Řjma, a přišel roku 107 do Antiochie, chystage wognu proti Ormjnům a Parthům.

Po wydaném od Trajana rozkazu, aby obywatelé Antiochenštj buď modlám obětowali, anebo usmrceni byli, pečliw gsa o stádo Kristowo, dal se Ignácius před Trajana wésti, aby zastánjm prawdy náboženstwj Kristowa pronasledowánj od cjrkwe odwrátil; wšak wyznánj Ignáciowo gednoho Boha, stwořitele wsech wěcj, wyznánj Ježjše Krista pod Pilátem ukřižowaného syna Božjho, krále nebeského a we swých wyznawačjch přebýwagjcjho, neproměnilo úmysl Trajanůw proti křesťanům směrugjcj; nobrž bylo přjčinau, že byl tento zástupce

wjry Kristowy odsauzen, aby do Řjma k roztrhánj od diwých šelem, k obweselenj pohanského lidu, poslán byl.

Byl tedy od Selencie na lodj do Řjma wezen. W Smyrně nawštjwil swého spoluučence Polykarpa, (nebť s njm poslauchával wyučowánj Janowo) s njm se těšil ze swých okowů, zde přigal wyslance, kněze a biskupy, které gemu okolnj cjrkwe křesťanské byly wyslaly na progewenj swé uctiwosti Ignáciowi. Odsud psal listy cjrkwjm w Efesu, w Magnesii, w Trallech a w Řjmě, napomjnage gich k poslušnosti a lásce křesťanské.

Přišed ze Smyrny do Troady, poslal odtud listy cjrkwjm we Filadelfii, we Smyrně a swému miláčku Polykarpowi.

Z Troady plaul k Macedonii, kterau když pěšky přešel, plawil se z Epidamnu do Řjma. — Zde práwě konal se poslednj, neyslawněgšj tedy a neyhlučněgšj den pohanské slawnosti Saturnálij. Byl tedy ke zwelebenj oněch pohanských ohawnostj do amfitheatru násilně weden, a zde dwěma hladowým lwům wystawen, kteřj pohltiwše tělo geho, ponechali genom hrubé hnáty drahé ostatky wděčné cjrkwi w Antiochii. —

Sedm tedy listů sepsal Ignácius; wšecky až posawád gsau zachowány a z ohledu authentičnosti nade wši pochybnost i od nekatoljků přigaty. O wýtečnosti a gegich apoštolském duchu mdlá gest každá pochwala, nemohauc to wygádřiti, co čtenj gich w nábožném čtenáři budj.

W těchto listech nacházegj se negenom průpowědi, které swau powahau a způsobem okazugj, že z nowozákonných knih wyňaty gsau; leč nacházj se také wšeobecný názew knih nowozákonných *Ewangelium a Apoštol.* Ewangelium, gak z Tertuliána a Irenea widěti, znamenalo, čtwero Ewangelij, Apoštol pak listy apoštolské. To tedy gméno patrným gest důkazem, že w cjrkwi Antiochenské, tehdáž Ewangelia w gednotu spogena byla. — Sestawenj citát z Ewangelistů w listech těchto se nacházegjcjch potwrzuge tento z obecného názwu wyplýwagjcj důwod.

Zwláštnj wynětj průpowědj nowozákonných z těchto listů děge se neypohodlněgi buď při úplném anebo alespoň rozbjraném textu gegich; což pro záměr náš byloby přjliš obšjrné; zde se pauze položj mjsta poskytugjcj wšeobecný názew knih nowozákonných.

W listu k Efesským zgewně zmjnku činj o listu Pawlowě k nim psaném. W §. 12. prawj: „Wjm, kdo gsem, a komu pjši; gá k smrti odsauzený, wy smilowánjm obdařeni; gá w nebezpečenstwj, wy na swobodě a w pewném poklidu. Wy gste přechodem *) těm, kteřj pro Boha mučeni býwagj, wy gste poswěcenci swatého Pawla, kterýž podstaupil smrt mučedlnickau a korunu blahoslawenstwj dosáhl, (u gehožto nohau w nebesjch býti sobě žádám) a

*) Přechodem nazwán tuto Efesus, protože tjm mjstem mučedlnjci z Asie do Řjma wedeni byli.

který w celém listu k wám skrze Ježjše Krista wás napomjná."

W listu na Filadelfické w §. 5. prawj:

„Waše modlitba mě učinj dokonalého u Boha, „abych dosáhl odměnu od božského milosrdenstwj „ustanowenau; nebť utjkám se k *Ewangelium*, co „k tělu Ježjše Krista, a k *apoštolům*, gakožto kně„žjm cjrkwe. Měgme také *proroky* w uctiwosti, „protože Ewangelium zwěstowali, swau naděgi w „Krista skládali, w něg wěřili, a skrze něg blaže„nosti aučastni byli." Pod názwem proroky wyrozumjwá Ignácius knihy prorocké; směrnost tedy průpowědi žádá, by se slowem Ewangelium a apoštoly i knihy od ewangelistů a apoštolů sepsané wyrozumjwaly, gakž to z §. 9. patrně wyplýwá., kdež dj: „Wznešeni gsau kněžj, nad ně wznešeněgšj „neywyšsj kněz, kterému swatyně swěřena gest, „který gediný božské tagemstwj zná; onť činj „dwéře k Otci, skrze které wcházegj Abraham, „Isák, Jakub, prwnj apoštolé a cjrkew. — Tu„to uspořádanost žádá gednota Božj. Něco ob„zwláštnjho má w sobě *Ewangelium*, totižto přj„chod spasitele Pána našeho Ježjše Krista, geho „utrpenj a z mrtwých wstánj." — (Zde okazuge swatý otec obsah Ewangelium.)

W listu k Smyrnenským prawj §. 7: „Zdržugj se od wečeře Páně, řkauce, že chléb této wečeře nenj wykupitele našeho Ježjše Krista tělem, které pro hřjchy naše trpělo, a gež Otec podlé swé dobroty z mrtwých wzkřjsil. Kteřj tedy tomuto daru Bo-

žjmu odpjragj, zahynau we swém odporu. Wšak užitečné by gim bylo, kdyby učenj *ewangelickému* wěřili, aby i oni z mrtwých wstánj aučastni byli. — Protož záslušno gest wystřjhati se obcowánj s takowými, a ani u saukromném, ani u weřegném rozmlauwánj o nich se nezmjňowati; wšak na proroky, a obzwláštně na *Ewangelium*, kde utrpenj a z mrtwých wstánj poukázáno a bjledně dokázáno gest, celau pozorliwost obrátiti, a wšech swárů, gakožto počátku wšeho zlého, se warowati.

Uwod k listu S. Polykarpa k Filipenským.

Giž z Eusebia známo, že Polykarp wjce listů sepsal; ze wšech ale dochowán gest gediný k Filipenským psaný, o němž z Irenea Eusebius w knize IV. kapitole 13. takto dj: „Gest pak wydána i epištola Polykarpowa k Filipenským psaná „a k tomu užitečná, aby z nj způsob neb twárnost čisté wjry a učenj prawdy mohli poznati, „kteřjž sobě spasenj swého wážj, a o ně bedliwě „pečugj.“ Jeroným swědčj o témž listu, že za geho času w cjrkwjch asiatských čjtán byl, že pln gest slow pjsma swatého, pln ducha apoštolského, pln naučenj a wedenj ke wšem ctnostem.

Pro tuto wýtečnost gest každému křesťanskému čtenáři důležitý; wšak proto že pln gest slow pjsma swatého, gest zpytatelům knih nowozákonných zwláště důležitý, an o kanonu nowozákonném z počátku druhého stoletj swědčj, gakž to w §. 5. okázáno bude.

Předkládá se tento list w textu půwodnjm, proto že důwodnost, zdali průpowěď některá gakožto prawá citáta z pjsma swatého powažowati se může, častokráte na srownalosti gednotliwých slow půwodnjho textu se zakládá, a w každém překladu se o něco porušuge, ba i tratj, kde překlad swobodný, a citáta ne podlé půwodnjho textu překládána, nobrž z obyčegného překladu n. p. z Vulgaty wzata byla.

Přiložil se k půwodnjmu textu starý latinský překlad, negenom pro starožitnost a powahy swé, o kterých w připogených poznamenánjch se gedná, nobrž i z toho ohledu ctihodný, že od čjsla X. textu půwodnjho se nedostáwá, a překlad latinský geg doplňuge. W českém překladu hledělo se biblického způsobu mluwy.

Připogily se k půwodnjmu textu citáty půwodnj, aby nebylo pracného wyhledáwánj textů řeckých k srownánj gich s průpowěďmi listu zapotřebj, aby tedy každý na prwnj pohled srownalost tuto nahljžel; přidaly se i citáty z Vulgaty, ne tak pro wýklad řeckých citát, nobrž pro přjčiny, které z poznamenánj k latinskému překladu patřjcjch se nahljžegj. Komu pak dogmatické a mrawoučné průpowědi wjce než hermenewtické rozbjránj chutnagj, následug swé chuti, která zde zklamána nebude; nebť tento list ke wšemu gest prospěšen, proto že spisowatel geho weliký muž gest w žiwotě i w mučedlnické smrti.

Zásluhy sw. Polykarpa o cjrkew.

Mjsto žiwotopisu buď zde položeno, co Eusebius z Irenea knihy 3. kapitoly 3. wyprawuge. „Polykarpus netoliko od Apoštolůw wyučen byl, a s mnohými, kteřjž Krista w těle očima swýma widěli, po domácku bydlel — ale i od týchž apoštolůw w cjrkwi Smyrnenské za biskupa ustanowen, kteréhož gsem i gá w mladém wěku swém widěl; nebo dlauho žiw byl a welmi se sestaral, potom pak z žiwota toho přeslawným a welmi diwným mučedlnictwjm wykročil. Wšak wždycky toliko tomu učil, což od Apoštolů slýchal, což cjrkew wydala, a což prawdiwého gest — a tohoto swým swědectwjm potwrzugj netoliko wšecky cjrkwe Asiatské, ale i wšickni biskupowé, kteřjž tam po něm byli a cjrkwe sprawowali, toho patrně dokládagjce, že Polykarpus daleko hodnowěrněgšj a stálegšj byl swědek prawdy, nežli Valentinus, Marcion, i wšecko giné shromážděnj těch lidj, kteřjž do cjrkwe tolik a tak mnoho škodných sekt bludůw učenjm swým uwedli. Ten potom za spráwy cjrkwe řjmské biskupa Anyceta do Řjma přišel, a mnohé od bludů giž gmenowaných kacjřů odwedl a k cjrkwi Božj a prawému náboženstwj přiwedl; když toliko tu samu prawdu kázal, kterauž od Apoštolůw přigal, a kteréž i cjrkew wyučuge. A gsau geště žiwi, kteřjž od něho slýchali, že Jan učedlnjk Páně, když w Efezu do lázně přišel, a tam Cerintha kacjře spatřil, hned odtud, nechaw

mytj, wyšel a powěděl k swým: Utecme rychle odsud, ať se lázeň, w njž se Cerinth nepřjtel prawdy myge, nenadále na nás neobořj a nás nepřikwačj."

Týž Polykarpus Marcionowi, když se s njm potkal a ptal se ho, znáš-li mne? dal za odpowěď: A gá znám prworozeného Satanowa.

Z počátku též kapitoly wyprawuge Eusebius přjčinu cesty Polykarpowy do Řjma: aby s Anycetem o rozepři stranu času a dne swěcenj swátku Welikonoci rozmlauwal. Aučinek pogednánj Polykarpowa s Anycetem wyprawuge Euseb w knize V. kapitole 24. „A když blahoslawený Polykarp za biskupstwj Anicetowa do Řjma přišel, a s njm o giné wěci, o něž byli w nesrozuměnj, přátelsky rozmlauwal, i hned se srownali a *pokog* mezi sebau smluwili, a pro rozdjl swěcenj welkonoci, na čemž se podstata záležeti zdála, swazku lásky nigakž mezi sebau neroztrhli. Aniž wšak Anycetus Polykarpa na to namluwiti mohl, aby odložil swého obyčege swěcenj té slawnosti; poněwadž s Janem učedlnjkem Pána našeho, a ginými apoštoly, s nimiž mnoho obcowal, wždycky tak zachowáwal, ani na druhau stranu Polykarp Anyceta k tomu, aby welikonoc způsobem Asiatských swětil, přiwedl: poněwadž i on tuze při tom obyčegi stál, kterýž biskupowé a kněžj, předkowé geho, zachowáwali. — To když tak bylo mezi nimi nařjzeno, hned spolu posluhowánj (oběť nowého zákona) drželi, a w cjrkwi swé Anycetus řádůw, kteřj se při Swátosti we-

čeře Páně zachowáwagj, Polykarpowi pro uctiwost a wážnost, kterauž k němu měl, wykonáwánj poručil, tak že od sebe w pokogi se rozešli a wšecky cjrkwe, gak ony, kteréž čtrnáctého dne měsjce slawnost welikonočnj swětily, tak i ty, kteréž ten swátek ginák swětily, utěšeného pokoge a swornosti ustawičně požjwaly.

S gakau šetrnostj bděl, aby učenj apoštolské neporušené w cjrkwi zachowáno bylo, patrno gest z listu geho učedlnjka Irenea Florinowi, an k bludům gnostika Valentina přikročil. W tom listu prawj Ireneus: Toto učenj, Florine, ať s tebau přátelsky a wljdně mluwjm, zdrawého smyslu w sobě nemá; toto učenj gest cjrkwi odporné, poněwadž ty lidi, kteřjž ge slyšj a přigjmagj do neywětšjch nebezpečnostj umjtá. Toho učenj ani kacjři, owšem ze společnosti cjrkwe wywrženj, nikdý westi a gistiti nesměli. Tohoto učenj staršj a kněžj, kteřjž před námi byli, swatých apoštolů wěrnj učedlnjci, nikoli tobě newydali. Nebo widěl gsem tebe, gsa geště newelikė pachole u Polykarpa w menšj Asii, kdež při dwoře cjsarském nádherný a stkwostný žiwot gsi wedl, a snažně o to usilowal, aby se Polykarpowi zaljbil. Což se zagisté tehdáž dálo, (nebo známost ta, kteréž hned od dětinstwj nabýwáme, spolu s wěkem se spoguge) mnoho pewněgi w paměti wězj, nežli to, co nedáwno pominulo, tak žebych *tuto* oznámiti a wypsati mohl i mjsto, na němž blahoslawený Polykarpus sedal, když učil a kázal, i geho tam přjchod a wgitj, i

wygitj, způsob a formu žiwota, twárnost a postawu těla, řeči a kázanj, kteráž lidu činjwal, i připomjnánj geho, kterak s swatým Janem a ginými, kteřjž Pána očima swýma widěli, drahný čas obcowal, kterak řeči a slowa gegich připomjnal, ano i to, což od nich o samém Pánu slýchal, též kterak o geho diwjch a moci i o geho učenj, gakž sám od těch, kteřjž na slowo žiwota očima swýma tělesnýma patřili, přigal, a o tom wedlé srownánj pjsem rozpráwěl: to wše mohlbych tuto wlastně wyprawiti a wypsati. Těch wěcj toho času z milosrdenstwj Božjho, kteréhož ke mně dokazowal, pilně a bedliwě gsem poslauchávval, a ne na papjře literami, ale wnitř na mysli a srdci swém poznamenáwal, a po dnes ustawičně s pomocj milosti Božj upřjmně a bedliwě sobě připomjnám, a gako paměť toho obnowugi. Mohu také Bohem to oswědčiti, že ten blahoslawený a apoštolský kněz Polykarpus, kdyby tehdáž něco takowého učenj slyšel, žeby mu i hned zgewně odepřel a uši swé zacpal, a gakž obyčeg měl řjkati, hlasitě zwolal: Ach dobrotiwý Bože, k gakýms mne časům dochowal, abych takowé wěci slyšeti a snášeti musel, a tak z toho mjsta, na němžby to, buď sedě aneb stoge, slyšel, i hnedby utekl. Anobrž z listů, kteréž buďto k bljzkým a okolnjm cjrkwjm pro utwrzenj gich u wjře psáwal aneb k giným bratřjm pro napomenutj a ponuknutj gich k dobrému posjlal, toto wšecko dokázati a dowesti se může.“

Pro tyto wýtečné přednosti nazýwá geg Hie-

roným w katologu znamenitých mužů, knjžetem wšech cjrkwj w Asii. Ignatius, an na swé cestě k mučedlnictwj do Řjma u Polykarpa hostil, poraučel gemu péči mjti o cjrkew w Antiochii, a w swém listu na Smyrnenské nazýwá geg biskupem Boha hodným. Tauž uctiwost proukazowali gemu také Polykrates biskup Efesinský a Ireneus biskup Lugdunský we Francii.

V.

List o nawštěwowánj školy ze strany duchownjho.

(Od J. Slawjna W.)

Drahý přjteli!

An gsi mne posledně rozmilau náwštěwau swau byl překwapil: důtkliwě, až i ohniwě narážel gsi na to, bych šetřil zdrawj swého; a předepsal gsi, znage mau (od Tebe tak řečenau) náružiwau náklonnost ke škole, abych i w hodinách náboženstwj určených umjrnil, a zwláště pak do předmětů učiteli a ne katechetowi uložených nepletl se nikoli. Předpis takowý Ti přátelská toliko, až i bázliwá péče o ušetřenj prsau mých na gazyk wložiti musela: o tom přeswědčen gsem proto, že i žhawau horliwost Twau u wykonáwánj auřadu swatého na wšech geho stránkách dobře znám, a rowně i toho

powědom gsem, gak ne pro gedinau toliko powinnost — po tesarsku, gak se řjká, a pro weydělek, — alebrž pro rozmáhánj králowstwj Božjho usilugeš, ba sám spěcháš, abys obětowán byl.

Wšak podklesl gsi předce w horlenj swém přátelském, — aneb, raděgi bych řekl, oheň twůg popálil předce gen Tebe samého zase. Neboť hle! dobře gsem si powšjmnul, gak gsi mne k horliwosti w kázanj, zwláště w čas postnj, ponabjzel, požaduge, bych w neděle postnj i dwakráte — ráno i odpoledne — k lidu činil řeči.

Z toho pak gsem uzawřel, žeby mysl twá chtěla na mně dowésti, bych, což umjrniti mám dle předpisu twého na straně gedné, raděgi nasadil na stranu druhau.

W tom pak, přjteli! dobře-li gsem uzawřel, upřjmo prawjm, *nemohu*, a odpusť! *nerodjm* následowati rady Twé. Nemohu, nelze mi umjrniti w nawštěwowánj školy každodennjm; a kdybych i za gisté wzjti musel, že sám po lehku kopám hrob sobě při zmnožených pracech osady nemalé.

W čas kratičké náwštěwy Twé neslušelo mi odpjrati Tobě: pročež listem progewugi smeyšlenj swé; — ne snad proto, bych poučil Tebe, ale gediné pro wěc tu, bych déle se s tebau w duchu objral.

A gestiť pak toto: *Ugmi mi školu, a ugmeš půl žiwota mého alespoň duchownjho!* —

Neboť, abych upřjmně se wyznal, nemám nawštěwowánj školy tak hrubě za obtjžnost a práci

lopotnau, byť i stálo unawenj častěgšjho. Mámť ge wjce za *zábawu* utěšenau a za wyraženj. —

K nemocným totiž ustawičně powolán nebýwám, by mi času prázdného nezbýwalo; — we zpowědnici téměř neustále nesedjm; — na kázanj, djky Pánu! také šest dnj nepotřebugi; — ano i náwštěwy a ostatnj gednánj pastýrská celý čas nezaplňugj; — což tedy činiti? — Čjsti mám-li bez ustánj, bogjm se o oči, kteréž za léta studij bez toho nemálo unawowaly se; procházeti se lenošiwě z mnohých přjčin nerodjm; a ginostranných pak zábaw hleděti častěgi, než newyhnutelnost káže, se bogjm, abys ty sám mne i s ginými trpce nepljsnil, kdybys se dowěděl. — I což tedy? —

Gdu do školy k malým mým; — kteřj proto, že s nimi laskawě, po otcowsku nakládám, s gegich slabostmi strpenj mám, o wzdělánj a zmaudřenj gich pečugi, a cožkoliwěk přednášjm přjběhy poučitelnými gim lépe než hrozinky chutnagjcjmi wyswětlugi, či raděgi oslazugi, — potěšeně pokukugjce, wždycky radost zwláštnj gewj nad přjchodem mým; zwlášť, pakliby mi někdy možno nebylo, geden neb dokonce dwa dni do školy přigjti. Ay! gakžby pro takowau wěc samé giž wkročenj do školy nemělo twáři mau wygasniti? —

Přednášjm-li: owšem žeť negeden pokušitel se wyskytne, genžby s to byl, twáři tak wygasněnau opět zakaliti. — Wšak, pomnjm-li, žeť powaha djtek sama w sobě a přirozeně neposedná; že gá sám w létech těch swatauškem tichaunkým

gsem nebyl; ba i žeby mi zdřewěnělé sochy, gelikož i k dobrému gsauce neohebné, bez hbitosti, nikoli přjgemné nebyly: gakžby mne mohlo pokaušenj a třebať i častěgšj rozmrzeti tak, bych na školu zanewřel? — dokonce, když shledáwám, že na gediné přjsné pohlédnutj, aneb na slowo přjsněgšj sklidj se s neposednostj swau? —

A potom s těmito newinnými, k otci swému duchownjmu, gakž náchylnost geho k sobě poznali beze wšj lichoměrnosti a bez ohledů gakých koli zištných se winaucjmi, některau hodinu denně, a nechť i wjce, stráwiti, — wěru za ljběgšj sobě pokládám, než se známými, i wznešeněgšjmi, newjm gak se wyrážeti; — proto, žeť tu předce gen ono přjslowj: dixit laicus clero etc. nazwjce mjsto swé mjwá: tamto pak, byťbych i w slowě pochybil, nižádný se nezamračj, aniž, pak tak hrubě šetrnosti přešetrné a nucené nežádá ode mne, leda žeby učitel po swém paedagogickém kursu zdařil se dle přjslowj: „Geť maudřegšj kuřátko než slepička!“ — Ano wěř mi, přjteli milý! stalo se mi po wjcekráte, když gsem i domácjmi záležitostmi rozmrzen byl: tam u nich, na gich upřjmných wzhledech, roztrausilo se wšeliké zamrzenj mé. Gegicht zpozorowaný prospěch a radost, kterauž i gá z něho pocjtil, lépe mi poslaužily, než gakákoli dobře uprawená wodička k ochlazenj krwe, aneb ljk pro škodné účinky mrzutosti. — Tyto wěci, čjm wjce okaušjm, tjm wjce rozmáhagj náklonnost mau tak, že se mi školmistrů — aneb abych

slowa gegich na wlas použil — Schulmástrů přezdělo wjcekráte pro newinnau, gakž se s pokogným swědomjm domeyšljm, tuto mau náklonnost.

Nelekey se wšak, žeby náklonnost tato w takowau hroznau a nepřemožitedlnau usilowatelkyni wzrostla, ažby mě donutila, bych snad ostatnjch duchownjho pastýře powinnostj — budiž na stránce kterékoli — mimo sebe pustiti školau nucen byl. Tyť wždycky za prwnj pokládám, wěda dobře i pokud nešťastná křehkost lidská nepowracj, tauže po tom, což impositione manuum wloženo na ramena má. Gen w následugjcjch wěcech w držení swého zwláštnjho domněnj trwám.

Wjm totiž, žebych gako duchownj mohl se zabýwati mnohými wěcmi, kteréžby mě co člowěka hlubokostj i krásau uměnj wšelikerých obohaceného důstogně *šlechtily*, a mi i cestu k přežádaucjm tomu swětu důstogenstwjm *proklestily*.

Wjm, žeby krásně osobě mé, i přede wšjm známostj mi přjchylným swětem dostogně slušelo, kdybych *wyswědčenjmi rigorosorum owěnčen*, a snad i klobaučkem *doktorským* ošlechtěn wystaupil a sobě wykračowal. Z toho wšak dychtiwost mau zrážj djlem pomyšlenj, že Apoštolé swatj nikde se rigorosis nepodrobili, i že doktorský klobauček také nemá do sebe moci čaroděgné, njžby aučinky Ducha sw., toho *gedinkého* doktora uměléhoi platného, přitahowal; djlem zase, že studowánj a přemyšlowánj upřjmné we wěcech sw. náboženstwj — i bez rigorosis — Pán také upřjmně

podporuge; a djlem také, že lid Kristůw, a buď si i učený, aniž také hrubě *Doktorůw*, gakož u wětšj mjře upřjmných *pečliwých pastýřůw* potřebj má; — kteřj gsauce od těch, genž se k tomu celým srdcem a powolánjm zwláště stanoweným odhodlali, náležitě a dokonale wycwičeni, nepotřebugj, než nabytých a bedliwě uchowáwaných, i ne sice wesměs, nobrž dle rozkazu potřeby mjstnj rozšiřowaných, wědomostj wěrně zdjleti s těmi, kdož gim w péči a wzděláwánj swěřeni gsau. K upewněnj smeyšlenj mého takowého aniž tak rozwláčnj, důmyslnj důkazowé, gakož skušenost zwlášť ze ctihodných *staršjch* korifeůw našich na zřetel padagjcj přičinila.

Wjm dále a nezapjrám, že *krásné wědy*, *libomudrctwj* a uměnj *ginostranná* skwaucjho ošlechtěnj podáwagj duchownjmu: i w tom nesmjm a nemohu odporowati, žeť wěcmi těmi, dokonce cjtil-liby w sobě ono: Est Deus in nobis, agitante calefimus illo — národu swému, wlasti swé i oslawy i mnoho dobra může zjskati. *) Wšak neméně wjm, že wěci tyto welmi *skrownau* gen

---

*) Gestiť obyčeg u wlastencůw našich řádu swětského, že na duchownj pro wáhawost we wěcech těchto často — až i tuze — práwem-li či nepráwě sub judice — žehragj, leniwců gim spjlagjce. Wšak nechať powážj také rozlehlé strany pastýrstwj, na které horliwý w powinnostech swých se zabraw, w skutku geště dosti neučinj, kdyby i noci ke dnjm přiraziti bylo lze. Takowému ať giž se nediwj. — Ohljžegjce se wšak na ty, gimž času až předosti wybýwá, i nechť se tjmto utišj, žeby

mjrau do powolánj geho zacházegj, a že zabýwánj se s nimi *hlubšj* u mnohých — nulla owšem regula sine exceptione! — spjše k tomu slaužj, že napotom i řeč geho pastýrská rozmanitými, až přečilými kwětinkami wyšnořená, důstognosti swé wážné tratjc, *k polechtánj ušj* sklesá. — Což kdy spatřugi, pročbych nesměl sauditi, že duchownj, měl-liby pro wěci ty powolánj swého aučel i na *neymenšj* stránce ze zřetele spustiti, u maudrých *blázjnkem* toliko, nechť i u titěr *roztomilým člowjčkem*, by slauti musel, a to práwem weškerým?

Wjm též dále, že duchownjmu i poznánj *gazyků* nikoli nenj zbytečné. Wšak, an gsem tolik šťasten byl, že gsem w čas *studij* prázdných hodin k tomu i použil, nynj duchownjm gsa, a dobře seznaw, že nám k poznánj latiny a řečtiny, i wnucené (mnoho-li as dobrého poskytugjcj?) němčiny giž w čas studij dohnaným, aniž Angličina, aniž Frančina, ani odrodilé spletenině ljbá, gak řjkagj, dobrá Němčina, (er spricht gut deutsch, to neomylné znamenj wzdělanosti! Ha ha ha!) zhola platna nenj; nobrž, že *Otcowé swatj* — mezi nimiž Jan Chrysostomus (kéžbych toto mohl w srdce mladých duchownjch plamenným, powždy hořjcjm — powždy páljcjm pjsmem we-

---

ti a takowj i we wěcech, gichž pro národ požadugj onin o na duchowenstwu we smyslu swém, maličko gen prospěti byli w stawu, gelikož i we swém znamenitěgi účinkowati sobě lenugj! —

psati) až posud gen *Zlatoustým* — Bernardus až posud *Medotekaucjm* — Thomas až posud *Angelským* — Augustinus až posud *Nedostjženým* gest a zůstane — nám katoljkům, po smyslu bláznů od západu (ale také gen *od západu!!*) owšem *temnostnjkům nazwaným, zdrogowé* gakož prawoty učenj, tak též opatrnosti, důmyslnosti a wýmluwnosti gsau skutečně i býti magj: seznánj gazykůw, žwachtánj gazyky cizorodnjmi, a obětowánj tomu uměnj hodiny gediné, wygma zhola a dokona prázdnau, *za bláznowstwj mám*, až na ty, genž missionáry býti hodlagj.

O hospodárstwj, wčelarstwj, zahradnictwj etc. etc. smeyšljm takto: By možno bylo, nechať duchownj o wěcech těch i obšjrné známosti má! Neboť pro nás prawidlo stogj: *Čjm wjce uměnj, tjm lépe; ano, by možno, tak we wšem!* Wšak, aby wěci tyto, neřku snad za *aukol* swůg, za hlawnj *zábawu* toliko položil, nedopauštjm, a hrozjm, že odtahuge *ruku od pluhu.*

A což tedy, řekneš, zbýwá duchownjmu, aby pro zábawu swau w čas, kdy k prácem stawu swého neodkladněgšjm powolán nebýwá, zwolil? — A gá řku: Škola! — Škola wolám, a zase gen škola!

K téť ho wjže i krom giného rozkaz občanský *na dwě hodiny za týden.* Schwalně wyznamenal gsem slowa tato, bys powšjmnul sobě, gak chci wyznačiti, že ta swatá — s nebes přinešená — z pokladů maudrosti Otcowy čerpaná a nám

zdělená wěda, — — ba, což djm *wěda!* — pokrm náš, nápog, angel náš, naše blaho gediné, gedinké a zase gen gedinké — w Ewropě, neywzdělaněgšjm swěta djlu, předce sobě také mjstečka mezi předměty na mjstech wzděláwánj našeho zaslaužila. Owšemť tu nenj tak hrubě pánem, wšak předce dwě hodiny za týden držj. Panownictwj se mu gen *u diwochů* — *k gich oblažowánj* neodpjra: *u nás wzdělaných* geho tak potřebno nenj!

Předce wšak, bych žertů zanechal, dobře wjm, gak to zákon občanský dwě hodiny wyměřil pastýřům, nemage na mysli totiž *non ultra*, ale mnohem wjce pro lenochy *saltem!* A k tomu hodiny dwě pro každau třjdu i na triviálnjch školách. — Toto pak na zřeteli mage, kladu: *Škola* budiž duchownjmu geho studium na doktorstwj — geho poësij — geho cwičenjm gazyka — geho polem, geho zahradau, geho aulem, a cožbykoli dále ljbo bylo. Ke škole nedey se wázati pauhým zákonem, by mu se dosti učinilo, nobrž, powažug gi za gednu *z hlawnjch* stránek w péči swé pastýrské.

Než maličko tu poumjrniti dlužno, bys mě snad za neuka prazbrklého a obskuranta či temnostnjka zarytého i pro wědy ducha pozdwihugjcj a brausjcj necitného nepočetl, — a dlužno wyložiti, co na mysli mám.

Nemá-li kdo, tak saudjm, *powolánj zwláštnjho*, *gistého* k tomu, aby doktorem, totiž učite-

lem theologickým anebo připrawowatelem duchownjch k stawu gich předůležitému se stal, chudý duchem zůstaniž pěkně: — to po česku, nic nehlediž na oslawu doktorstwj, ale gen *co kněz sprostičký* (to slowo četl gsem nedáwno w posauzenj gistého wydánj pjsem sw.!) shromážďug sobě bedliwě uměnj potřebného, a podáwey pak swým pokrm upřjmně a s horliwostj. — Z ostatnjch wěd — wygma, žeby z let připrawowacjch musel nahražowati, (gelikož bez známosti gich po gisté mjře nebylby duchownjm pastýřem, leč kde možná weydělkářem nerudným;) — i básnjka, i spisatele romantických bágeček, k tomu snad i milostenek dokonce etc. — rowně tak i hospodáře wynikagjcjho, wčelaře, zahradnjka etc. etc. zasadiž až do neyposledněgšjho kautka, kdeby na něho až teprw řad přišel, když wšickni hlawněgšj hosté a zábawnjci slušně a k spokogenosti swé úplně obstaráni byli.

Usměgeš se snad, mysle sobě, gaký se i ze mne hrozný poëta stal, anoť takowých podobenstwj klásti umjm. Wšak uchopme se wěci našj! Škola, na tom trwám, škola má býti duchownjho *zábawau*, má býti geho *wyraženjm*, má býti geho *polowičnjm žiwlem*. Wiz přjčiny! — Duchownj má i musj se dále wzděláwati we wěcech k powolánj geho patřjcjch. Powinnost to geho neposlednj. To tjm wjce uznáwám, čjm patrněgi nahljžjm, že nám učiliště naše wodjdka toliko podáwagj, dle nichž bychom se choditi naučili. —

A medle! kdež k takowému wzděláwánj sobě dalšjmu wjce má nucenj, wjce předmětů pořádně nahrnutých — kde wjce přjležitostj, gichž pominauti tak lehko mu nelze? —

Cjrkew sw. odhodlala brewiář ku wzděláwánj i rozumu i srdce duchownjch swých; a zdá se mi býti na wzdor wšem protiwnjkům geho upřjmným pěstaunem obého. — Maudřegšj lidé než tato gestit — (ať pak mi to odpustj matka rozmilá i showjwagjcj, an takto djm) — udáwagj knihy mudrcůw — nechci počjtati gich — knihy theologů wýborných etc. za paedagogy naše. O otcjch swatých owšem nebýwá zmjnky tak rozsáhlé a znamenité, aby nastáwagjcj duchownj powšjmnul sobě, žeť bez těchto daleko nedogde; neboť patrologii se zazwonilo umjráčkem, práwě gakož i sám brewiář zdálby se skoro postonáwati.

Gá wšak za to mage, že brewiářů málo který duchownj bude w stawu se odciziti, gakož i ze stránky druhé pokud třeba čerpati mu netoliko nádobno, abrž newyhnutelno, i nad wěci tyto školu gsem sobě postawil, powažuge gi ne za studni, ale dobře za pěstaunku wšech wědomostj nabytých w létech přjprawných. Proč? — Proto, že tu mám a mjti musjm před sebau katechismus. —

Katechismus pak tento powažugi *gá* — toho slowa si dobře wšjmni, bys wěděl, že nepjše Ti ani doktor, aniž nowot milowný člowěk — za nádobu, do njž cjrkew, — gediná proti wšemu bláznowstwj

rozumkugjcjch ubezpečená, a gediná wšeliké libowůli wzdorugjcj a neyprwněgšjm i neygasněgšjm pramenem w prawdě i práwem slugjcj učitelkyně poznánj Páně a geho sw. náboženstwj — uložila učenj Kristowo, gež w čistotě nezměnitelné chowá a uchowané hodlá nawrátiti kdysi Pánu. —

Owšem, žeť ten, gehož se we wlasti našj užjwá, pod štjtem sněmu a určenjm geho bezprostředně newyšel: wšak kdo zapře, že gest succus et sanguis Tridentini?

Tento pak katechismus přednésti mám každoročně. Předmětowé w něm obsáhnutj weškeré i částky náboženstwj obgjmagj, gež rozmysliti, a k powědomj až do gasna uwésti nucen gsem. Tu důwody, gež rozum podáwá, i obgasněnj wěcj, pominauti mi nelze: důwody pak ze zgewenj Páně plynaucj, pod čárau přjhodně předestřené, skoro neyhlawněgšj mi namjtagj, čehož w paměti chowati třeba. — K tomu ke wšemu, mrawná naučenj předkládage, w gich gádro neystředněgšj gsa nutkán wniknauti, gich kořen, stonek i listj — užitek wnitřnj i zewnitřnj i budaucj dohnán gsa napřed doma, potom před dětmi podruhé wyskaumati; takowau pak mjrau i w asketice se otáčege, gak možno, bych chtěge učiti *sám* poučen nebýwal? — chtěge malé mé pohnauti, *sám* pohnutj ušel? chtěge mladé dobrému nawykati, *sám* sobě djl swůg z každého poučenj newzal? O wěř, rozmilý, že mne, gakož častěgi mi s malým; gednati obyčegno, než s dospělými za týden: takož

čerwená častěgi také polila — a — *polepšila* nesmjm doložiti, bys neřekl: wlastnj chwála etc.

Zkrátka, člowěk gsem, třebať tedy alespoň gednau za rok progjti *předce něgak!* co člowěku wěděti a činiti slušno. *Sám* to radjm ženichům, newěstám; naléhám na to i *wůbec*: *sám* pak zase, negsem takowý *πανταγνωθος*, po česku Wšudybyl, bych progitj takowého za wěc zbytečnau položiti směl. K tomu pak mě tjmto a takowým způsobem nepřidržuge wěru! ani brewiář, ani kázanj, aniž knihy gakékoli: leč gediné ten rozkřičený — nepřiměřený, a prwnj k obnowenj uchystaný katechismus! A byťby se mi nepowedlo — polehku prý se dále dogde! — po každý ráz za rok *celý* ten katechismus řádně progjti: nechť, stane se za léta dwě! — w prawdě *předce dřjwe*, než gakkoli ginak! —

Hleď, drahý! gá mluwil dřjwe gen o přjgemné zábawě, gen as gako o wyplněnj času užitečném; a nezdá se Ti, žebych byl měl mluwiti *o potřebě* newyhnutelné a *o wěci* zhola a nikdý *nepomjgitelné*, nechci-li sebe samého zanedbati?! — Pogďme gen dále! —

Ty mě sám nabjzjš, bych častěgi k lidu mluwil. Bez přjprawy dokonale se to tak lehko státi nemůže a nesmj. — A hle! práwě k tomu powažugi také školnj wyučowánj za přjprawu skutečně *přeužitečnau*; byťbych ge nikde, ni w pastorálce tak hrubě, ba ni we zwláštnjm gednánj o přjprawě na kázanj za takowau wystawenu nenalezal.

We školet musjm učenj wjry swaté od *a* až do *z* procházege rozbjrati, w gich smysl opáčeně se wdjrati, ge před duchem swým prwé — potom před duchem djtek w gasno rozprostjrati, gich užitek wykládati, gich působenj na mrawy poukazowati a podporowati, a ge s ohradau proti wětru pochybowánj — opatrně owšem — pro žiwobytj djtek duchownj upewňowati. A takowáto práce — k njž když tělo wáhá pobjdnutjm mi neymocněgšjm: Nechte maličkých ke mně přigjti! — rci, nenj-liž *weyročnjm, krok po kroku gdaucjm* cwikem w dogmatice populárnj — kteráž, byť i u djtek cos pro sebe měla, předce u lidu tak řečeného sprostého tatáž býwá skoro neyužitečněgšj? —

Giž w pastorálce slyšel gsem, a slawné powěsti pan Chládek (gehož gméno beze wšech přjdawků zde wystaweno, předce gen s úctau hlubokau wysloweno budiž) weyslowně o tom gedná, gak lehčegi gest kázati lidu wzdělaněgšjmu, než-li spaustěti se ke schopnosti méně cwičených; což i každý sám shledá na sobě, wygda z mjsta saukromnj přjprawy u weřegné účinkowánj. — A kdež, *kdež* se lépe wycwičjm uměnj tomu, gakož we škole, kde od mléka začjti — dále pak po stupnjch bez pominutj gediného znenáhla pokračowati nucen gsem newyhnutelně? —

Tak také s *morálj* wěc stogj. Chci-li aučinkowati na wůli malých — Křesťanů totiž, občanů a zpráwných lidj budaucjch; chci-li gich nakloniti k plněnj zákona Božjho pro žiwot gich i budaucj:

nelze mi zůstati při chybách toliko děckých; alebrž dlužno, přjklady, gež neyraděgi sice z pjsma, wšak i také ze žiwota obecného přigjmám, wystřjhati ge před obyčegnými w lidu mém poklésky, — zoskliwiti gim ge důrazně, — a k ctnostem těmto odporným i k ostatnjm přiwinauti. A to-li gsem powinen, gakž gest to *s pohnútkami?* Spjše w kázanj mi progde, bych takowých měl několik neymocněgšjch pohotowě a z nich bez namáhánj a sem tam přemjtánj w čas použil. — Zde wšak — we škole mnjm — třeba mi nutně na nowé, srdcem dětským, a wjce i dospělegšjm pohybugjcj pomysliti; čjmž se nemůže státi ginácе, než že gich mnohem wjce, než s wýhradau toliko na kázanj dbage, sobě nastřádati musjm. —

Žet bez přjprawy, a gen snad k polapánj wzduchu školnjho mi do školy gjti nelze: toť patrné. Práwě ale tato přjprawa gest cwičenj ducha tolik zwjtězugjcj, že když nucen gsem byl, as pětkráte bez přjprawy pohodlné na kazatelnu wystaupiti, wybraw sobě předmět nedáwno we škole pogednaný, netoliko bez nesnáze gsem mluwil, alebrž i s potěšenjm wětšjm sestaupil, než práwě tehdáž tomu bylo, kdy po pilné přjprawě byl gsem kázal. —

A pro wěci tyto zdá se mi, mám-li dle twého nawrženj častěgi mluwiti k lidu: bych rozmohl praud myšlének i hbitost u wygádřenj gich, žet *tjm wjce* školy se musjm držeti; pokudž čtenj knih co wzdálená přjprawa, předce gen gakoby mrtwé

gsauc, — přemyšlowánj pak bez důrazů potřeby giž giž nastáwagjcj — zwláštnjm wěru darem Anachoretůw zůstáwagjc, — samočinnému cwičenj we škole, obě ty wěci za předchůdce sobě woljcjmu, ustaupj we skutečném wykonáwánj.

Než, poměgiž, milý, strpenj! Gakož se domeyšljm i toho okaušjm, že wyučowánj školnj *mně samému* wýborně slaužj: tak mě k němu wábj dobro plynaucj w obor pastýrské péče *ze stránky djtek mých.* —

Prwnj zisk z milowánj školy na stránce této mi wyplýwá ten: že se djtky w osadě mé hned w autlém wěku swém wděčnau a srdečnau autulnostj nakloňugj ke mně, ku pastýři swému. Obraz si wezmi z ochočeného za mládj beránka. — Člowěk totiž *dospělý* nebýwá hnedky tak důwěrný; — a než sobě duchownj poznowu přigda k swěřencům swým žádané důwěrnosti — conditionis, sine qua non w aučinkowánj geho — gen na stupni newyhnutelně potřebném dobude: — hezky wody uplyne, za čjmž na mnohau drsnatost narazj, kterážto mu býwá bolestna i mrzuta dosti. — Gá wšak po malu zjskaw sobě důwěrnosti *malých* oweček, potěšenj i poznowu měl gsem, žeť alespoň *ten* djl osady mi nakloněn. A gakžby neměl býti? Wždyť pak djtě giž to do sebe má, že, gak zwj, kdo s njm upřjmně mjnj a laskawě zacházj, — wygmi pokažené giž dlauho — k němu se tudjž přichyluge. O duchownjm pak pastýři, ku kterémuž našinci, byť i sami za mnoho nestáli, děcko

předce hned, a sice gakožto k wážné, důstogné osobě wedau, dwognásobnj mjrau wěc tato platj. Poznawše pak djtky posléze, *k čemu* ge duchownj tento pěstaun pečliwě wede; *oč* se snažj tak upřjmně a potj začasté; *co* gim z práce geho častěgi i lopotné a bezzištné má zde i napotom wyplynauti: *dospělých* wděčněgšj býwagj s trwanliwau přjchylnostj swau. Abych wšak častěgšjm s nimi gednánjm neowšedněl gim — gakož gsem přeslechl obáwati se kohosi: — lehko zamezjm tjm, že přjsně a sprawedliwě, gen w čas!! a na poukázánj, gak nerád tresci, *na kázeň* držjm, a *od wšakého* zlehčugjcjho a pro tu wěc ničemného *miličkowánj* wzdálen gsem na honů šedesáte.

A když takowým způsobem wážnau přjchylnostj na sebe *mladé* osadnjky gsem uwázal: nowý zisk mi wyplýwá po straně té, po njž, kohož milugj *djtky*, k tomuž *pro tyto* sami přilnau i *rodiče*; čjmž zponenáhla srdečným způsobem aužj se swazek, gakéhož mezi pastýřem a osadau potřeba gest nutná.

Na důkaz stogiž zde přjběh, na který posud bez pohnutj pomnjti mi nelze. — Děwče gedenáctileté Maria . . . u něhož práce a snážnost má nebyla marná, rozstonalo se těžce. Týden minul, co mi ohlášeno, že pro churawost školu nawštěwowati nemůže. An se nemoc těžce rozmáhá, mluwj se o zaopatřenj, kteréž ginému duchownjmu, mjstnjmu totiž, přjslušj. Wolno gestiť s radostj, a chystá se k tomu dle nabytého nawedenj, cjtjc

samo a rodiče ugišťugjc, že žiwo nebude. Na druhý den se přjprawa činj k zaopatřenj geho. Odpoledne wšak, že se těžkost očitě zmáhá, mateř wolá k sobě, a prositi neustáwá, by cestu ke mně, katechetowi gegjmu, wážila s tau žádostj, (wlastnj slowa gegj) „gen gednau, gen gednau že si žádá mne geště widěti, po tom že ráda chce umřjti.“ — Nadarmo matka gj zaneprážděnj mé — wzdálenost mjsta — mé domněné horšenj se nad tjm předkládá, a gj žádost takowau wymluwiti hledj. Těmi slowy: „Gá lepšj wjm, gak on nás wšecky rád „má!“ — mateřiny wýmluwy porážj, a snažněgi opětuge prosby swé. Matka nemohauc déle dcerce na krátko snad zemřjti mohaucj odpjrati wjce, ke mně spěchá a s plačky přednášj žádost djtěte, ta slowa uwáděgjc, gež swrchu položená máš. Co gsem na to učinil, i cože z toho pošlo, sem nepatřj: wšak gak mne pronikla prosba takowá, a gak nynj geště, an ti wěc tu pjši, skoro slzy mi w očjch stogj, swědkem budiž, gakauto wraucnostj djtky we škole k duchownjmu pogaty býti mohau!!

A gsau-li giž z mládj, nechť i ne na stegném stupni, přiwinuté k pastýři duchownjmu: o gakž tu dále aučinkowati možno! — Giž pak, propauštjm-li ge ze školy, kdež takto pěstowány bywše upřjmnau práci mau o dobro gich seznaly: o! několik slow wáhy důrazné — až do wnitřnosti prorazj! Za ruku tě uchopj, hlawu na ni sklonj, a pro slzy slowo pronésti s to negsau.

Ano knjžečka podaná mu na památku, obrázek s nápisem wlastnj rukau katechetowau připogeným a na powahu djtěte narážegjcjm, pokladem mu na wždy milým, a chybilo-liby kdy, karatelem mu důrazným býwá. Owšem, žeť *u wšech* takowého stupně se nedosáhne; a wšak dosti na polowici, *třetina* gest gistá. Za to ze zkušenosti swé státi mohu bez rozpaků! —

Tyť se asi usměgeš a pomysljš sobě: Ahá! teď gest we swých Elisegských poljch. Wšak usmjwey se gak ljbo, gá zabraw se gednau, předce geště nepřestanu.

To wjm sám ze sebe, že gsem wyšed z otčinské školy mnohem wjce uměnj i citu na straně náboženstwj swého do sebe měl, nežli tu, kde gsem do škol theologických wstupowal. I to sám na sobě, (wzpomjnage na staw ducha swého w létech mladosti, gsem shledal, i swědectwjm ne poslednjch mužů ztwrzeno mám, že djtky mé dle katechismu upřjmně wzděláwané, co do náboženstwj, proti každému panu rhetorowi i filosofowi postawiti se směgj. Co zwlášť na sobě seznáwám, pošloť zlehčenj mé takowé as tudyto: Ze školy mé otčinské přišel gsem do slawné *německé*, kdežto, an nic gsem ni w uměnjch ni we wraucnosti náboženstwj kogjcj pro holau gazyka německého neznámost nepostupowal dále: nazpět po způsobu račjm gsem kráčel. Pozděgi, nabyw giž onoho pokladu maudrosti, t. g. uměge *německy* w gymnasium a in philosophia, ač gsem tak zwaným eminentistau

ba i slyš diwy! premiantem byl, a ač mne angel strážce od gistých falešných proroků gak w učitelstwu tak i ginde nastražených chránil, předce gen netoliko že předešlá wraucnost srdce dětského wjce probuzena nebyla, nobrž zrowna musjm řjci, že — —. Než do toho se nesmjme hlauběgi spustiti: dosti na tom, gá při tom pewně stogjm, že našinci we swých národnjch — nikoli ale poněmčilých školách — přjmě wedeni, mnohem wjce prawých, řádných ponětj nabýwagj i mnohem wraucněgšj ochoty k plněnj wůle Páně zjskagj, než mně po celý běh studij až k theologii štěstjm bylo přáno; čehož wina, že we mně nikoli nebyla, řjci *smjm*, wěda, žes mne prohledl zauplna. A z toho saudjm, kdyby gen wšickni pastýřowé škol swých se ugjmali slušně dosti, žebychom se wšem pjsálkům, o oswjcenj národu našeho křičjcjm, a wšak ducha nábožného směle podrýwagjcjm, hodně wysmáti mohli, anby naše Bohemia nebyla toliko *docta*, (přelož hlaubagjcj, a zwlášť w těch, kteřj mezi wzdělaněgšj, prý, počteni býti mermomocj chtěgj, — newážně sofistugjcj) alebrž také *pia* a *sancta* zagisté. O Balbine! Balbine!

Wšak mrzutost mne maličko gakoby zawedla s cesty přjmé! Nic nedělá! Hned gsem zase na pěšině swé.

Hleď! tato gsau těšinská gablka má! Chůwa — owšem neposkytuge djtěti nic ze swého; neopatřuge djtě aniž pokrmem, aniž pěkným barewným oděwem nepotěšj ge, ledwa kdy krmj aneb

obléká. O otci, mateři sezná hnedle, že půwod gsau tohoto obradowánj. — A wšak, nebýwá-liž djtko chůwy swé předce gen pamětliwo? A když pozděgi, i dorostlegšj spatřj gi, neklonj-liž se srdce geho k nj za mnohé služby a opatrowánj? — I což, smjm-li gá, gsa při malých, wyněuge a pěstuge autlé tyto djtky K. Ježjši, genž k nim se tak laskawě nakloniti ráčil, za chůwu gich duchownj se powažowati — nic neřka o tom: „w Kristu gá gsem zplodil wás!“ — nesměl-libych tautéž mjrau očekáwati, že wděčná náklonnost se gim w srdci udržj; tjm wjce, čjm auplněgi poznagj, kterak gich chůwa duchownj, — ne toliko k žiwůtku několika let trwagjcjmu, alebrž ku *koruně žiwota* pěstowala ge; — že negen k časnému na hrstku let wyměřenému, ač i zde gediné prawému, nobrž na wždy zde i tam stálému blahu gim dopomáhala wěrně a totož bez ohledu na unawenj, na zdrawj i na pohodlj swé gim za oběť položené? O přjteli! byiby podobenstwj toto dosti málo přiměřené zdálo se býti, *mně* útěchy podáwá weliké!

Z něho domnjwám se dále, bude-li wůle Páně, bych déle potrwal w osadě, ažby powyrostly, žeby nebylo tak hrubě třeba, waditi se s nimi, gich zahanbowati, peklem a sodomskými tresty gim wyhrožowati, by se truchliwým způsobem tjmto na cestě ctnosti udrželi: anobrž, když widěti budau, gak otec s nimi mluwj, an s nimi wždy laskawě smeyšlel, — otec, gehož z mládj giž zamilowali, poznawše geho snaženj o dobro a wzdě-

lánj gich, — mnjm, že mi dostačj, abych řekl toliko: Hleď djtě! gá tebe pěstowal, gá nešetřil pro duchownj dobré twé ni práce, ba ni zdrawj swého etc. mám se zármutku na tobě dočkati? mám to widěti, že i tebe mráz popálil, gako giné snad ani nepěstowané? má to tedy wše zmařeno býti, co gsem pro wás činil? tolik mi wykwete z naděge mé? Djtě mé! pamatug: Služebnjk, který wj wůli Pána swého, wjce ránami etc. — To a takowé upřjmně, otcowským citem a s pohnutjm pronešené slowo, trwám, byť ne wšecky, alespoň dwě třetiny uchowalo by gich. A dámť i pak *tomu*, žeby mne klamala naděge má, žeby následek z mého pachtěnj, z mého lopocenj takowého *nikdý* nebyl tak zdárný, tak hogný: buď si! tu honosjm se swědomjm a ukogjm také: Gá činil, co mohl, ultra posse nemo tenetur! *Tu* nastaupj, a *práwem* také, ale *gen tuto*, nastaupiti musj útěcha w zármutku z nezdařené práce: Neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat, Deus!

Owšemť řjci můžeš, kdož wj, zda tak dlauho bude popřáno, zůstati na mjstě tom gednom? — A wěru, dobře bys nawrhl! Neboť málo, zřjdka kdy dostalo i dostáwá se pěstaunům mládeže z duchownjch mladšjm, aby pozůstali na mjstě, kde oheň, kde horliwost gich byla neysilněgšj.

Wšak, bytbych i patrně wěděl, že nezůstanu: což z toho? — Můžeť druhý, zpozorowaw, ginau zase stranau použjti! A byť nepoužil, tak

hrdý negsem na práci swau! A potom, wěř slowům zkušeného, *pamatugj* na tebe, bytbys gim i odňat byl, pamatugj, — a *dopisugjce*, bljže-li pak, *nawštěwugjce*, gewj důležitosti swé pěstaunowi swému, o poradu a dálšj poučenj žádagjce. Toho negediný důkaz při ruce mám. Ano, kterak láska gich gewj se u pauhém spatřenj, po délšjm-li čase tebe newiděli, na gich zářjcjm oku a radost gewjcjm usmjwánj uzřjš, a co — co pocjtjš, řekne-li ti který wzdělaněgšj z nich srdečně: „Ach Otče můg duchownj! gen když „Wás alespoň někdy spatřjm, hned gsem potěše„něgšj! — Kdy slyšjm, že tudy gjti máte, wždy „z okna kauknu; gen abych wás zase gednau „uhljdal!“ — Toto čta, druhu rozmilý, nemni, že to obraznosti pauhý wýtwor; — ab *esse* ad *posse* datur conclusio! —

Přjteli milý! gát uprawjm kázanj i s bedliwostj wšemožnau, a co spomůže? — Diwná to otázka, a snad i hřjšnosti nikoli prázdná! Dost na třech, ba i na gednom! — Wšak, házeg semeno sebe wýborněgšj i neyúprawněgšj w auhor neoraný, — w roli, gakáž schopnosti nemá pro ně — w močál, w němž peyr, a cožkoli neužitečného giž obdrželo za swé! Ohybug strom, a weď, kamž by měl patřiti, an sesjlil a ku straně naopak nachýlil se! Mám wjce řjci? Gak bolestno popatřiti, že mezi našimi posluchači, řečem našim nazwjce dospělj toliko, a starci ucha propůgčugj, w nich sobě libugjce: mládež pak osjdly neywjce

obkljčená až teprw, když gj došlo, k tomu se klonj. Dřjwe buď zjwá — štěbece aneb po hřbitowě se wálj. Čili snad přepjnám? Widěl gsem giž osad wjce, a cožby prospělo mi, samému sobě bolesti přikládati?

I neywýborněgšj kázanj gest tu bez účinku — ano hrách gestiť na zeď házený, kde člowěk ani předmětům negsa zponenáhla uwykán, ani ponětj slow, gakým se w kázanj wyhnauti nelze, neznage, ke wšj těžké práci spjše gsa schopněgšj, nežli ku přemeyšlenj na čtwrt hodiny — o důležitosti poslauchánj slowa Božjho nic neb dosti málo wěda — pro slowo to swaté ani sluchu nemá, a djtěti podoben gest, které sotwa a, e, i, zná, a giž se od něho čtenj požaduge. Ano bez účinku, zhola wlnau o skálu se orážegjcj zůstáwá, dokawádž člowěk w dospělegšjm wěku swém wětšj schopnosti k wěcem těm *odginud*, nikoli pastýřem duchownjm nenabyl. Tu pak některau řečj, *prwnj* snad, kterauž za šťastnau náhodau předce gedenkráte s otewřenýma ušima přeslechl, probuzen, když giž mu došlo, když se giž těžce popálil w newědomosti swé: tu přigde, a na swůg nerozum dřewněgšj we zpowědnici žaloby wede hořké, smutné.

A i toto probuzenj ze sna strašného tolik do sebe má, že, an základů náboženstwj nenj při něm, sešed ze stezky ctnosti — dopustiw se pak těžkých prowiněnj na druhau stranu totiž na malomyslnost, zaufalosti přjbuznau upadá. Toho Ti, drahý! smutný mohlbych swěřiti přjklad, genž mne mno-

ho auzkosti i práce stál, kdyby poswátná nebránila pečeť, a kdybych nemyslil, že častěgi se wěci takowé nadhazugj snad i Tobě, na důkaz wýpowědi mé tuto položené.

Popustjm wšak mjrku hodnau, a doložjm, že mnoho gest rodičů, kterým dobro djtek i tak na srdci ležj, že ge wšemožně k poslauchánj slowa Božjho nabjzegj i doháněgj. Wšak gak gest to s tjmto oddělenjm posluchačů našich? Co mi bylo možno dohlédnauti, as takto: Proto, že z mládj wýznamy slow náboženských nikdý gasně nepochopili, když kazatel o cjrkwi mluwj, kdož wj as na gakau swatau myslj; mluwj-li o obcowánj swatých, ba i o milowánj, ctěnj P. Boha — o pokoře — smilstwu — lenosti a t. p. kdož wj, co za ponětj s těmi slowy spogugj. Bys pak, rozmilý! s Twým: Ah! to předce tak zle newyhljžj! wygeti nemohl: poslyš, co se mi w poměru tomto událo. Osoba stařičká, gegjž gedinká radost nebyla giž než nawštěwowánj chrámu a zwlášť slowo Božj, ke mně dle možnosti přicházjwala. Rozmlauwáwal gsem s nj o wěcech přjslušných. Až také gednau to slowo *cjrkew* za řeči mi z ust wyskočilo. Toho se osoba ta přes sedmdesátiletá chopiwši w tato slowa se tázala: „Ale, Wel. P. račte „mi pak powědjti, co ge to ta cjrkew. Gá to sly„šela mnohokráte w kázanj, a nikdý gsem se ne„mohla wynamysliti, co to gest?“ Že Ti pohádky newypisugi, to wjš; bálť bych se Tebe, prawdu uraziti: ale, to mi powěz, gaká tu pomoc?

A což když si člowěk takowý sám se zatmělými slowy a wjce gestě s wýroky náboženskými swá wlastně utwořená ponětj spogj, wšelikých powěr a předpogatostj se uchytj, dřjwe než se mu slowo Páně předce něgak slyšeti událo, a potom pro nawyklost gich co kljsť se držj? Co diwu potom, že nemage ani známčičky o tom, cože duchownj gest, gako rozdrážděná wosa si počjná, pakliby duchownj na kůru tu geho zatwrdlau narazil? Gakéž tu potom účinky wywede pastýř při ubohých motolicemi, wrtohlawostj, a obyčegně i prašiwinau nakažených oweček těch? Kde a kdy tu gaké prawé náboženské smeyšlenj k uspůsobenj? Nehlodá tu čerw na kwětu geho i w srdcjch, kterážby gináče w prawdě skwostného owoce přinášeti mohla?

A gakž posledně s těmi to wyhljžeti bude, kteřj z mládj negsauce dle wjry swé ohraženi, kázanj, gak swrchu gsem wypsal poslauchagj, když do společnosti nedowzdělaných přigdau? Do společnosti takowých sice, kteřj se i čjsti i psáti i počjtati i hráti i *německy* také naučili, ba i některé romány, a což woda na mleyn, i spisy wše, což swatého a dobrého za terč magjcj, wyčtli: gen z gediného katechismu málo neb nic newědauce, tjm se gestě honosj?

Na nich spatřugj dle kabátu, dle wausů, dle hole, dle nadutého počjnánj a smělých způsobů saudjce, po domněnj swém wzdělanost náramnau! — spatřugj pak také, gak tito učenj prawznešenj

panáčkowé, pakli se s tjm i newytasj, že wšeliké ty kněžské powjdačky gen pro hlupáky gsau, předce gen toho tak řečeného kázanj slowa Božjho i wšeliké služby geho zhola si newšjmagj a dle docela giných wzdělaněgšjch zásad, t. dle libowůle swé kráčegj a gednagj! A hle, předce gen w očjch geho pány, učenými, nad gemu rowné tak powýšenými gsau, ano i samého duchownjho gen tak pro bůhzdař, nebo z donucenj třeba i s ausměškem pozdrawugjce, ba i za aučel wtjpku swého magj! Nemusj, prawjm, *nemusj* se tu ubohým ta myšlénka na mysl wtjrati: „Ay, ay, „toť to musj předce gen gaksi diwné býti s tjm, „co nám ten welebný pán powjdáwá!!“ — Co tuto pjši, ze zkušenosti, ze skutečnosti gest. A což ubohý, základy prawé wjry gen as některak, z kázanj snad nepochopného, as gako u wzdálenosti we snách spatřugjcj, co na odpor takowé myšlénce postawj? Gaká geho chuť k poslauchánj dálšjmu? A nezná-li štjtu proti střelám těm, brzo-li mé pracně wzdělané kázanj nalezne koho mezi posluchači, s uchem náležitě a dle potřeby uprawený? —

Medle obraťme oči swé na stranu druhau. Z těch, genž pěstowáni byli z mládj pečliwě — třebať i nedozráli; z těch, genž znagj alespoň, co slowo Páně! co to za skutek Pánu ljbezný i poslauchánj geho ochotné; — z těch, gimž co kazatel mluwj giž z mládj známěgšj, tedy i o welikau mjru schopitelněgšj; — z těch, gimž

každého slowa ponětj wyloženo tak, že neobyčegnost mluwy a nesrozumitelnost z nj pocházegjcj ge k uspánj nekonegšj; z těch, genž každý text pronešený giž ginácě a gakoby w trognásobné wáze přigjmagj, z těch, gimž každý přjběh, na který se buďto narážj, neb se zúplna předkládá, as co přjtel z mládj, přednášenj dálšjmu a přemyšlowánjm o wěci náboženské uwykali; slowem z těch, gimž se základ ne náhodě zanechaným, alebrž maudrým a přjhodným rozměrem do srdce položil: z těch a takowých gen pět z padesáti nalezneš, aby se na základu tom zhola stawěti nedálo, čili aby slowo Páně nepřigali — mečem tjm na dwé braušeným proniknuti nebyli, a snad se mu wyhýbali, aneb dokonce ge w pochybnost uwáděgjce, snad i posměch z něho mjti se opowážili; gelikož slowo toto gednak samo w sobě sladké gest, gednak předce wždy se připrawj, aby w ozdobněgšjm rauchu předstaupilo: gegich pak uši i srdce pro ně wjce gemnosti magj.

A gsau-li pak takto k poslauchánj připraweni, aučinky na wždy gistěgšj gsau, než kde mládež školnj na čtenj, psanj etc. na swětské wěci a pro swět slaužjcj, giným slowem na schytralost swětskau, toliko uwyká zřetel swůg obraceti; z náboženstwj wšak, gen tak ledabylo, některau otázku z paměti odsekati se naučj.

Do zaschlého, okoralého pole zagisté déšť se neprodere tak lehko, gako giž do nawlaženého;

aby wšak wláha tuto škodila častěgšj, kdož gest, genžby chtěl twrditi?

Co mne w takowém smeyšlenj upewnilo, musjm Ti předce gestě wypsati. Gednal gsem kdys o dobrodinjch, gež nám každá z třj božských osob spůsobiti ráčila. Uprawil gsem řeč swau, gak možné bylo, bych schopnosti posluchačů nepřesáhl a pozornost gich přiwábil. Než nepozorowal gsem, žebych byl pro ně tak, gakž by bylo třeba, dogemně mluwil. — Desjtiletý wšak chlapec, stoge s některými spolužáky na kůru, tak se do pozorowánj řeči zabral, že když gsem dobau otazowacj předmět rozbjral, zapomena se, kde gest, odpowjdati počal hlasitě, as gako by we škole byl, — až dospělý za njm stogjcj geg poštuchl, načež celý se zarděw se zpamatowal. — Tomu když gsem z onoho dospělého s chechtem wěc mi wyprawugjcjho wyrozuměl, co as za myšlénky se Ti zdá, že mne zapogaly?

Gá stogjm na swém: Škola, škola gestiť předmět, na něgž by zřetel duchownjho pastýře měl býti neustále upřen. Gakož tu — w nj — powěry se wyměsti mohau snadno; tak i newěře, panownici ducha času našeho pautagjcj takowé hráze mohau se položiti wstřjc, že sprostičký nádennjček i klučjk nepatrný panáčkowi swéwolně odpadlému po mále nahodj: „Pane! waše slowa bublina gsau při dosti maličkém fauknutj se rozplzugjcj: slowo Páně předce gen zůstáwá na wěky.“ Kazatel *má* potěšenj, náhradu snad gedinau za

mnohaletau přjprawu a nemalau práci: wšak, dowoleno-li, řeknu *na několik minut*. Frustra Aethiops lavatur: to platj přečasto! Tu wšak — we škole totiž, negsau Aethiopowé: tu tabulky woskowé; cožkoli se wtiskne, zůstane, a byť se i přetisklo, předce pobude znamjnko. Ano: Hrdá tu *má* mjsto swé myšlénka, a w dowolené hrdosti přesladká: *Pracugi pro budaucnost! Geště po třidcjti létech pomně památka hogná! — ano,* přidám, *i w djtkách budaucjch se gewjcj! —*

Wšak dosti giž! Nic nepřipomenu wjce o hřjchu, gehož bych se dopauštěl, wěda, kterak dobře činiti, a — nečině; nic wjce o slawném Kljmentowi z Alexandrie a o škole tamže — nic o Augustinowi weleučeném s geho cwičenjm katechumenů, aniž o těchto za staršjch časůw. Totoť wše dobře a lépe než gá znáš, i wjš co tjmto podotknutjm gich mysljm. Gá pewně se držjm toho: *Škola gest mjsto, kdež stromkowé, giná-ce na plano toliko a ledagaks rostaucj, se štěpugj, a k tomu uzpůsobugj, by sličného, chutného, wonného, wzácného owoce wydali: anožby pozděgi štěpowáni tak lehko nešli, a wlepšj zagisté neprospjwali.* A protož školu ne hned po kazatelně na druhé mjsto, ale gak možná zrowna wedlé nj stanowjm, tak aby hned kazatelna hned pak ona přednosti požjwala. — We kterémžto smeyšlenj mne geště wjce upewňuge ta zkušenost, negen ze sebe samého, ale i z giných sebraná:

že, kdo gednau okusil potěchy, duchownjmu ze školy plynaucj, nelze tomu gj opustiti wjce.

A proto také, byťby mi při prácech na osadě četněgšj i na zdrawj mělo škoditi nawštěwowánj školy nawyklé, gakože w skutku s malau obtjžj spogeno nenj: — pomnjm na missionáře, i žiwot obětugjcj pro ty, gež ku Kristu uwésti magj, a když nenj přáno gináče, saučastnjm se s nimi w našj milé wlasti w způsobu tomhle: — pomnjm na wogáky, kteřjž pro časné toliko úmysly, proti aučelům křesťanského duchownjho až běda malicherné, obtjže, mrzáctwj, ano i žiwot nasazugj: a těmi *wjce* rozwraucněn, ljbo-liže Pánu, nasadjm i gá co mohu pro wěrné Kristowy, zwláště pak ochotně pro miláčky geho. Což tjm lehčegi podniknauti mi lze bude, že při upřjmné wůli w záloze mám wýrok Pawlůw potěšitelný: *Wšecko mohu w tom, kterýž mě posiluge!* —

Medle ljbo-li Tobě, Přemilý! kárey mě, a w čem chybugi, napraw! Z ostatnjho se Ti osprawedlnjm, až se mi dostane odpowědi Twé.

Twůg

Slawjn.

VI.

O wnitřnjm spogenj Kristowa z mrtwých wstánj s celau saustawau božského zgewenj.

Od

J. J. Raisa,

kaplana w Kopidlně nad Leštinau.

(Dokončenj.)

§. 8.

Messiáš musel býti Bůh.

Giž wšeobecné z mrtwých wzkřjšenj, gakožto podstatný djl úřadu Messiášského, může, gakož každý připustj, wykonáno býti gediné tau mocj, kteráž na počátku prach zemský nadchla žiwotem. Ale i patřjme-li bedliwěgi na ten přebjdný staw duše, w kterýžto, podlé učenj pjsem swatých, prwnj člowěk sebe a weškeré swé potomstwo skrze hřjch uwrhl: musjme se přiznati, že Bůh toliko byl dosti mocen dopomoci opět k prwotnj dokonalosti, kteraužto obdařen wyšel člowěk z rukau stwořitele swého.

Abych řeči přjliš nešjřil, budiž zde dosti na tom připomenutj, že pjsmo swaté wykaupenj padlého člowěka druhým narozenjm nazýwá, (Tit. III. 5.) které cjrkew sw. gestě za wětšj důkaz a podiwněgšj progewenj božské wšemohaucnosti powažuge, nežli stwořenj geho, modljc se při mši swaté: Deus, qui humani generis dignitatem *mira-*

biliter condidisti, et *mirabilius* reformasti a t. d. a patrně dáwagjc tjm na gewo swau wjru, že, gako pokolenj lidské *Bohem* stwořeno, tak též *Bohem* gediné mohlo býti wykaupeno. *) A w skutku, kdož z praudu wšeobecného duchownjho porušenj, gjmž potomstwo Abrahámowo bylo zachwáceno, wšeobecné naprawenj, z duchownj smrti duchownj žiwot opět wywinauti, a tak weškeré přirozenosti lidské k gegj prwotnj čistotě a dokonalosti měl dopomoci, musel zagisté *nadpřirozenau*, božskau mocj býti opatřen. Kdo za hřjchy celého swěta dosti učiniti, a člowěčenstwo s Bohem měl smjřiti, ten musel, sám gsa prázen wšj winy, oběť neskončené ceny přinésti býti w stawu. *Takowého slušelo nám mjti Biskupa swatého, newinného, nepoškwrněného, oddělenného od hřjšnjků, a kterýžto gest učiněn wyššj nežli nebesa: kterýž nepotřebuge na každý den, gako kněžj neyprw za swé hřjchy oběti obětowati, a potom za lidské; nebo to učinil gednau samého sebe obětowaw.* Žid. VII. 26. 27. Ač, uwážjme-li bedliwěgi ta pro-

---

a) Tak též o té wěci progewil se sw. Augustin o městě Božjm kn. XIX. c. 11. napsaw: „Wůle tenkráte gen sku„tečně swobodna gest, wadám a hřjchům-li nenj pod„robena. A takowauť wůli dal Bůh člowěku, kterýžto „pozbawiw se gj z wlastnj winy, ne odginud mocen gest „opět gj nabýti, krom od toho, genž dřjwe gi byl udělil. Pročež dj sama prawda: *Gestliže wás wyswobo„dil Syn, prawě swobodni budete.*

roctwj, kteráž někdy Synagoga, a nynj katolická cjrkew na Messiáše potahuge, gako u př. Žalm 2, 110. Jes: 9, 5. — a giná, nedá se zapřjti, že z nich wyniká důstognost, genž přirozenost pauhého člowěka daleko přewyšuge; nic wšak méně se zdá, že za časů Kristowých onen ohlas starých proroků, genž wyšsj budaucjho Wykupitele důstognost nastjnili, toliko we zboru učených zřetedlněgi ozýwal se, a wšeobecný lid Messiáše, *co prawého Boha* neočekáwal. Patrné toho swědectwj nalezáme w Justinowě rozmlauwánj s Trifonem, kterýžto prawj c. 49: *Παντες ἡμεις (ιουδαιοι) τον Χριστον ανθρωπον εξ ανθρωπων προσδοκωμεν γενησεσθαι, και τον Ηλιαν χρισαι αυτον ελθοντα.* Cfr. c. 8. *Χριστος δε . . ουδε εχει δυναμιν τινα, μεχρις αν ελθων Ηλιας χρισῃ αυτον.* *) Aniž gest docela nesnadno si to wyložiti, proč wjra w Messiášowo božstwj w starém zákoně nebyla wšeobecná. Neboť potomkům Adamowým, genž zesnuli dřjwe, nežli w Kristu spatřili wyplněnau tu přeutěšenau naděgi praotců swých, neznagjce bljže tu nowau, Messiášem založenau smlauwu mezi Bohem a lidmi, gegjžto prwnj základ wjra w zakladatelowo božstwj býti měla, nic by bylo neprospělo wěděti, gaké budaucj Wykupitel má býti přirozenosti; ano giž ta žiwá naděge, že Spasitel gistotně přigde — naděge z wjry w zasljbenj Hospodinowo wyplý-

*) Wiz: Einleitung in die Bücher des neuen Bundes von A. Bea. Feilmoser. Tübingen 1830. S. 221.

wagjcj — k gegich upokogenj a spasenj postačowala. *Uwěřili Bohu, a počteno gest gim to k sprawedlnosti.* Jak. II, 23. Pak ale nesmjme přehljdnauti, že národ židowský k modloslužebnosti, kterážto ze wšech stran obklopowala ho, přjliš náchylný, ku přigetj wjry w Messiášowo božstwj dosti schopný, a, abych tak řekl, gako dost zralý geště nebyl, a proto neyprwé *gednota* w božstwj náležitě oswědčena, trognásobnost ale osob geště swatau temnostj zakryta zůstati musela, dokawadž nepřisla plnost časů, w nichž rauška s očj Israelitů sňata býti mohla, a sláwa Božj celému pokolenj lidskému zgewena. Proto tedy gen temně mohlo swjtati w starém zákoně božstwj Messiášowo, genž w nowém zákoně co magestatné slunce w auplné wyšedši gasnosti, swětlo, teplo a žiwot rozléwá wůkol.

§. 9.

Proto musel Messiáš zřetedlně o swém božstwj se wygádřiti, a ge náležitě potwrditi.

Poněwadž, gakož gsme widěli, pokolenj lidské gediné od Boha mohlo býti wykaupeno: bylo také newyhnutedlně třeba, aby wšem, kdož prawdu přigmauti hotowi byli, prawé Messiášowo božstwj náležitě bylo oswědčeno. Na tomto poznánj záleželo gegich upokogenj, záleželo i spasenj gegich. Neboť gak prwé člowěk, drže se neomylného slowa Božjho, poznal, že gediný wšemohaucj Bůh gest s to, k tomu stawu opět mu

dopomoci, w němž před smutným praotce swého pádem se nacházel: nenj možná, aby uwěřil, že wykaupenj giž se stalo, a tak w srdci swém se upokogil, pokudž, že ten, kdož Messiášskau důstognost si osobj, skutečně Bůh gest, wjrau nepoznal. A poněwadž, gako w starém zákoně *naděge* w přjštj budaucjho Wykupitele, tak i po geho přjštj *žiwá wjra* w něho ta gedinká wýmjnka gest, by člowěk dobrodinj Messiášských mohl se súčastniti, a wěčného žiwota dosjci, (žádný nepřicházj k Otci, než skrze mne. Jan. XIV. 6.) tato wjra ale od poznaného božstwj Wykupitelowa záwisj: každému zagisté gest patrno, že poznati božstwj Messiášowo netoliko pro upokogenj wykaupenců wěc prospěšná, alebrž i wzhledem na gegich spasenj newyhnutedlně gest potřebná.

Pokudž ale, gako swrchu ponawrženo, nelibilo se Bohu skrze úplně gasné a zřetedlné ponaučenj wjru w božstwj Messiášowo před geho přjštjm w národu wywoleném založiti a wůbec rozsjřiti: mohlať w božskau Wykupitelowu přirozenost wjra gediné w geho wlastnjm wyrčenj a náležitém stwrzenj swůg pewný nalezti základ. Měl-li nagjti Messiáš we swětě wjry, neměl-li cjl geho přjštj na wždycky býti zmařen: musela božská geho přirozenost w geho žiwotě, z geho učenj a z geho skutků tak wynikati, že *gen zlowolnost* gi přehljdnauti byla w stawu. *)

---

*) Že, a gak zřetedlně Kristus o swé božské přirozenosti prohlásil se, toho w každé katolické dogmatice lze se dočjsti.

Ano byiby i skutečně w starém zákoně budaucj Wykupitel gakožto Bůh gasně a zřetedlně byl předpowězen : nebyliby předc lidé mohli přigmauti koho za prawého Messiáše, dokudžby, že práwo má wztahowati na sebe ono wyrčenj prorocké, nebyl opodstatnil něgakým nade wši pochybnost wyššjm důwodem.

§. 10.

Messiášowo z mrtwých wstánj bylo w stawu co neypatrněgi potwrditi geho božstwj.

„Pokud známe národ, (prawj gistý na slowo wzatý katolický bohomluwec), w němž Messiáš měl wystaupiti, byltě zázraků žádostiw; zázraky musel každý, kdož w záležitostech náboženstwj něgakau změnu neb zdokonalenj ponawrhowal, swau učitelskau mocnost osprawedlniti a dokázati; zázraky byly ta wýmjnka, pod kterauž wjry a wážnosti žádati, a prospěchu nadjti se mohl.“ *) A práwě tak, gakož se domnjwám, smeyšleti a gednati musel národ židowský, nechtěl-li zrádcem býti na náboženstwj, samým Bohem sobě daném, a ge wyměniti za klamné učenj lecgakéhos podwodnjka. — *Nadpřirozenau* tedy a diwotwornau mocj musel každý, kdožkoli od Boha poslán byl, potwrditi swé *nadpřirozené* wyslanstwj. Čjm wjce ale Wykupitel, *gsa wtělený Bůh*, nade wšecky

*) Hug's Einleitung in die Bücher des N. B. 1 Th. §. 9.

proroky a wyslance Božj měl wéwoditi: tjm wýtečněgšj, tjm slawněgšj musel býti způsob oswědčenj důstognosti swé, tjm wětšj musel býti i zázrak, slaužjcj za důkaz swé božské přirozenosti, zázrak, gemužto se nic rowného, nic podobného nesmělo nalezati w žiwotě a účinkowánj ostatnjch wyslanců božských.

Že Messiášowo z mrtwých wstánj, zázrak až posud neslýchaný, na něgž brzy nasledowati mělo na nebe wstaupenj, toto widitedlné wegitj w sláwu Otce nebeského, takowé skutečně powahy gest, nikdo tak snadno nebude moci zapřjti. Židé aspoň, w gegichžto swatých knihách zasljben byl a wyobrazen, gimž tedy při posuzowánj geho Messiášské důstognosti prwnj hlas patřil, wždycky toho byli přeswědčenj, že by z mrtwých wstánj Kristowo, kdyby ge připustili, ten neypatrněgšj, gegich newěru neywjce porážegjcj důkaz bylo gak Messiášské tak božské důstognosti. Neboť ač ostatnj zázraky, které Kristus činil ke stwrzenj swého božského wyslanstwj, židé připauštěgj, ano i takowé wyprawugj, o nichž, poněwadž patrně smyšleny gsau, sw. Ewangelistowé mlčj *); w té naděgi, že připisugjce ge gednak Belzebubowi (gako sauwěcj s Kristem Fariseowé) gednak diwotwornému gmenu

*) Tak čteme u př. w knize ספר תלדות ישוע, že Spasitel náš také w powětřj ljtal, že mrtwého, z něhož gen kosti byly k nalezenj, opět žiwotem nadchnul a g.

שם המפורש *) (gako pozdněgšj Rabbinowé) gegich sjlu k dokázánj toho, což dokázati měli, wywrátj: předce z mrtwých wstánj Kristowo gednomyslně zapjragj, dobře wědauce, že připuštěné gedenkráte, žádnému ginému, leč božské wšemohaucnosti, přičteno býti nemůž, a protož ke stwrzenj toho, což stwrditi má, welmi dobře se hodj. Takť gest nám tedy ta twrdošjgnost, s kteraužto židé mezi wšemi zázraky Kristowými gediné geho z mrtwých wstánj zapjragj, patrným důkazem, že dle gegich aspoň smýšlenj, toto z mrtwých wstánj ze wšech diwů ten neywětšj, neyslawněgšj, a pak-li tak řjci mohu, neytěžšj gest, a proto také k stwrzenj toho, což na Messiáši to neywyššj, to neynepochopitedlněgšj bylo, *geho božské přirozenosti*, mezi wšemi zázraky ten neyzpůsobněgšj.

§. 11.

Z mrtwých wstánj Messiášowo bylo giž w starém zákoně předpowězeno.

Z mrtwých wstánj Messiášowo gest udalost, gjžto w celé ekonomii božského zgewenj nic nenalezáme rowného, tak gako wykupitelstwj samogedino gest we swém druhu, a gakož gsme widěli, ten neypatrněgšj důkaz Messiášské důstognosti. Z té přjčiny lze gest očekáwati, že proroci,

*) Kdo si rabjnské bágky neoškliwj, může se sám přeswědčiti o tomto שם המפורש, gehožto mocj prý negen Kristus, ale i ginj Rabjnowé zázračné wěci konali gsau.

gimžto bylo zponenáhla wyobraziti budaucjho Wykupitele, a přede wšjm giným takowé přjpadnosti z geho žiwota předpowědjti, genž by ho obzwláštně znalým učinily, ani geho z mrtwých wstánj, gjmž přede wšemi božskými wyslanci měl wyznačen býti, mlčenjm nemohli pominauti. A w skutku! nedá se zapřjti, že w tom obraze, gegž proroci o budaucjm wykupiteli wytwořili gsau, i geho z mrtwých wstánj nemožné gest přehlédnauti, gelikož ono gediné wšecky geho předpowězené osudy wjže a w gednotu spoguge.

Giž w tom prwnjm proroctwj Messiášském Mogž. 3, 15. gakož w §. 5. widěli gsme, byl ač gen několika slowy, nastjněn bog ten, gegž Wykupitel *wjtězně* měl zniknauti.

Od té doby pěli rozličnj proroci, gakož gim dáwal duch Páně, brzy o *ponjženj*, *utrpenj* a *smrti* Messiášowě, gako Žalm 22, 1 — 19. Joz. 53. Dan. IX. 26. brzy zase o geho *powýšenj*, geho *sláwě*, a geho *wěčném panowánj*, gako Žalm CX. Iz. IX, 6. 7. XI, 1 — 10; Dan. VII, 13. 14. Kde gest medle ten swazek, genž spoguge tato od sebe tak welice se wzdalugjcj proroctwj, gimiž w gednotu splýwá wyrčenj gednoho a téhož samého Ducha božjho? Gakým způsobem mohl *muž utrpenj a bolestj* býti *powýšen a oslawen?* Gaké gest spogenj mezi geho *ohawnau smrtj*, a geho *wjtězstwjm* nad nepřátely, mezi geho *ponjženjm* a geho *wěčným kralowánjm?* Bez geho z mrtwých wstánj zagisté žádné; a každý, gakož

daufám, za prawdu mi dá, djm-li, že toliko skrze Wykupitelowo z mrtwých wstánj, gjmž wynikl ze stjnu ponjženj a opowrženosti na wýslunj sláwy a powýšenosti, w ona na oko sobě odporugjcj wyrčenj prorocká krásná gednota a auplný sauzwuk dá se uwesti. Mohu tuto wěc dost patrným historickým důwodem potwrditi. Gaká pak gest medle přjčina toho směšného bludu, w kterýž uběhli mnozj stařj Židé, a mezi nimi i talmudštj učitelowé, *dwa Messiáše* očekáwagjce, z nichžto prwnj, z pokolenj Jozefowa pro hřjchy lidu swého má býti zabit, druhý ale, potomek gsa Dawidůw, genž smrt prwnjho pomstj, kralowati má na wěky? *) Docela přirozená tohoto bludu přjčina zdá se mi býti ta, že Židé, záclonu gestě magjce u čtenj pjsem swatých před očima swýma, Messiášowo z mrtwých wstánj, tento přirozený swazek mezi geho ponjženjm a geho sláwau připustiti nechtěli, a tak, an zřetedlné předpowězenj Messiášowy smrti z pjsem swatých wymazati nemohli, druhého Messiáše ze swého mozku wywesti takměř byli přinuceni, na němžby se wyplnilo,

---

*) Čteme o této wěci w knize שני לחות הברית takto: מתחילה יבא משיח בן יוסף ואחר כן משיח בן דוד . . . כי הוא (משיח בן יוסף) ימסור נפשו והערה נפשו למות יכפר על עם יהוה: t. g. S počátku přigde Messiáš syn Josefůw, s pak teprw Messiáš syn Dawidůw . . . Onen sebe samého wydá, a duši swau wylege w smrt, a krew geho smjřj lid Hospodinůw. Wjc o tom Eisenmenger w djlu II. na str. 720.

cožkoli o geho sláwě a wěčném panowánj bylo předpowědjno.

Pakli tomuto wýtworu z šjleného rozumu rabjnského se směgeme, gakož toho zasluhuge, musjme připustiti, že Duch Božj, předpowěděwšj skrze proroky Messiášowu *smrt* a geho *sláwu*, implicite i o geho z mrtwých wstánj prorokowal, genž bylo prwnjm krokem z geho ponjženj a smrti k duchownjmu, a protož i wěčnému geho kralowánj.

§. 12.

Pokračowánj.

Neschází nám owšem proroctwj, w němž o Messiášowě z mrtwých wstánj wýslowně zmjnka se činj; a wšak slušj připomenauti, že od proroctwj, gelikož zřenj gest do wzdálené a tmawé budaucnosti, giž dle přirozené geho powahy, auplnau zřetedlnost očekáwati nemůžeme, a že prawý mnohého prorockého wyrčenj smysl dotud zůstáwá poněkud zatmělý, dokudž skutečné geho wyplněnj swětlem srozumitedlnosti oswjceno nenj.

Mezi takowá proroctwj zdá se mi že náležj i to, w němž na Messiášowo z mrtwých wstánj neypatrněgi narážj se. Mjnjm zde totiž Žalm XVI, gegž skládal muž, na němž přebýwal Duch Páně, 2 Sam. XVIII, 2, a gegž tentýž Duch swatý Skut. Ap. II, 25, XIII, 35. — o wzkřjsenj Páně wykládá.

Ozýwá se w tomto Žalmu, kterýž, gak se domnjwám, z pokogného panugjcjch w něm citů

rozwinowánj, nikoli w okamženj hrozjcj poroby, alebrž při upamatowánj na přestálá nebezpečenstwj byl složen, plesánj nábožného srdce, z Boha swého se radugjcjho, a silná důwěrnost w Hospodina, kterážto ku konci na tak wysoký se wynese stupeň, že swatý zpěwec tu bezpečnau gewj naděgi, že Hospodin i po geho smrti geg bude opatrowati; že nenechá geho tělo wzjti porušenj, ale že ge z temného hrobu wywede do žiwota radosti a blaženosti neskončené.

Wšak slyšme ráděgi samého Žalmistu Páně!

1. Ostřjhcyž mne, Bože! neboť daufám w tebe. *)
2. Řjkám Pánu: Tys můg Buh;
   Žádného mi blaha bez tebe.
3. *Swatého*, genž tauto zemj wládne, oslawugi;
   Onť gest wšecka rozkoš má. **)
4. K cizjm bohům chwátagjcj množj bjdu swau,
   Gegich mokrých obětj se wjc než krwe střchu,
   Aniž na mé rty kdy gmeno gich má wstaupiti.

---

*) Četl gsem בל בלעדיך mjsto בל עליך, gakož Houbigant dle Chaldegského a Syrského wýkladu, gakož i dle Symmacha a sw. Hieronyma pooprawil. Ginj čtau כל mjsto בל, gakož i Herder, překládage: Mein Glück hängt ganz an dir!

**) Toto přeloženj, negen zákonům hebregské mluwy gest přiměřené, ale i se spogenjm celé řeči dobře se srownáwá. קדושים v. 3 dle způsobu mluwenj, w pjsmech sw. obyčegného, wyznamenáwá *swaté lidi*, aneb, gakožto Plur. majest. samého *Boha*. Wšickni stařj i nowj wykladatelé Žalmů, do nichž mi bylo lze nahlédnauti, zde *prwnj* wýznam obljbili sobě; smysl ale, který pak v. 3. dáwá, nehodj se tak dobře k tomu, co w 4 v. se prawj, gako wýklad swrchu položený. Herder překládá: Die Heiligthümer seines Landes halt' ich hoch.

5. Hospodine! tys můg podjl, tys můg kalich,
Ty zůstaneš wždy mým dědictwjm.
6. O můg podjl na wýborná mjsta padl,
Dědictwj mé gestiť ljbezné!
7. Pánu, genž má péči o mne, budu pěti chwálu,
K njž i w noci wzbuzugj mne ledwj má.
8. Hospodina mám wždy před očima;
Nepohnu se, neboť On mi po boku.
9. Protož weselj se srdce, plesá duše má,
I mé tělo odpočine w naděgi.
10. *Neboť nezanecháš we hrobě mé mrtwoly,* *)
Aniž swatému dáš swému widěti porušenj;
11. *Ale cestiť okážeš mi do žiwota,*
Kde gest hognost radostj před twářj twau,
Wěčná blaženost po boku twém. —

Že co 9, 10 a 11 werš tohoto Žalmu prawj, nikoli na Dawidowi se newyplnilo, alebrž o Messiáši předpowězeno bylo, dowozuge sw. Petr Skt. Ap. II, 25. a sw. Pawel Skt. Ap. XIII, 35; pročež wšjm práwem cjrkew katolická tento Žalm za Messiásský wždycky pokládala. Nechci owšem twrditi, že Dawid, pronášege ona slowa, skutečně Messiášowo z mrtwých wstánj *gasně* před očima měl; (nebo dostiť známo, že nezřjdka i samých

---

Nenj sice tomuto wýkladu spogenj řeči na odpor; ale newjm žádného mjsta, w němžby קְדוֹשִׁים tolik znamenalo gako קְדֹשִׁים *swatyně.*

Mjsto וְאַדִּירֵי, což giž Septuaginta, a pak mnozj nowěgšj překladači za sloweso powažugj, četl gsem אדיר, mage to za formu Niphil slowesa אדר, gako אזין od אזן Job. 32, 11.

*) נפש zde obyčegně překládagj *duši*; znamená wšak totéž slowo i *mrtwolu*, (wiz hebr. slownjk od W. Gesenia) kterýžto wýznam k předcházegjcjmu אף־בשרי ישכן לבטח lépe se hodj.

proroků prawý toho, co Duch swatý skrze ně předpowjdal, smysl zůstal tagný) a že wšickni, kdož před Kristem tento Žalm četli, z něho naučiti se museli, že budaucj Messiáš zabit bude a třetjho dne slawně z mrtwých wstane. Dosti wšak na tom, gestliže Dawid, obrátiw zřenj swé k té naděgi, giž mu učinil Pán, že z geho ledwj má přigjti ten, gehožto králowstwj nebude konce, a tauto naděgj nadšen a gako roznjcen, pewnau swau důwěrnost w Pána takowými pronášj slowy, kteráž w dokonalé neobmezenosti swé o něm se wykládati nedagj, po Messiášowě z mrtwých wstánj ale na žádného giného obracena býti nemohau. Tak tedy i o tomto mjstu pjsma swatého mohu řjci, co o giném učenostj o zbožnau myslj stegně slowutný hrabě Štolberk prawj, *že gest totiž gedna z těch hwězd, genž na obloze starého zákona se stkwěly, ač slunce, od něhož swětlo swé braly, geště pod obzorem skrýwalo se.*

§. 13.

Kristus swé z mrtwých wstánj zřetedlně předpowěděl.

Gestliže gsme nahlédli, že Kristowo z mrtwých wstánj, gakožto neypodstatněgšj důkaz Messiášské důstognosti geho, pro wšecky budaucj časy z gedné strany newyhnutedlně bylo potřebné, z druhé ale strany od proroků s úplnau zřetedlnostj předpowězeno nebylo, nemůže nám zagisté býti

diwno, že Kristus, wystaupiw gako *zasljbený Wykupitel* a *wtělený Bůh* w národu Židowském, aby tento neywětj důkaz swé nade wšl lidskau mjru wywýšené důstognosti, co neywjce možná zostřil, swé z mrtwých wstánj tolikkráte a s takowau zřetedlnostj předpowěděl, že w tomto ohledu nic wjce se žádati nemůže! Brzy po weřegném nastaupenj úřadu swého nalezáme Spasitele o slawnosti welikonočnj u prostřed lidu swého w chrámě Jerusalémském. Jan II, 13. Tady, kamžto podlé proroctwj Malachiášowa III, 1. přigjti měl panownjk, po němž Židé taužili, zasljbený a žádaucj Messiáš neb prostřednjk nowé smlauwy, roznjcen swatau horliwostj pro čest domu Otce swého, wyhánj prodawače a penězoměnce z mjsta poswatného, gež hanebná peněz žádostiwost w něgaké tržiště byla proměnila. Rozuměli gsau dobře Židé, že Ježjš s tau práwomocnostj, kteraužto osobil sobě w chrámě, gakožto w domě *swého Otce*, před celým lidem za toho se prohlásiti chtěl, za něhož ho Jan na paušti wydáwal, J. I, 34. za Syna Božjho, za dáwno zasljbeného Messiáše, a protož chtěgj wěděti, gakým zázrakem dokázati může, že má práwo k tomu, což činj, že gest ten, za kteréhož se i tjmto swým sobě počjnánjm, i řečj swau wydáwá. A gakým medle zázrakem chce to Kristus oswědčiti? Swým z mrtwých wstánjm. *Zrušte chrám tento* — prawj v. 19 — *a we třech dnech ho zase wystawjm.* Swatý Jan v.21 wýslowně dokládá, že Spasitel o chrámu těla swého mluwil,

a gakož nepochybugi, i pro Židy dost srozumitedlně. Neboť negenom tělo lidské dle tehdegšjho mluwenj způsobu nazýwalo se *chrámem*, *stánkem*, *ναος*, *σκηνωμα*, gako 1 Kor. 3, 16. 2 Kor. VI, 16. 2 Pet. I, 13. 14; ale gestiť i welmi prawdě podobné důmněnj Exegetů, že Kristus, stoge we chrámě zděném, a mluwě o žiwém chrámě těla swého, při slowjch *τον ναον τουτον*, při nichž se takořka nechtjc ruka zdwjhá, na swé tělo poukázal, a tak prawý gegich smysl dosti zřetedlně wyznačil.

Při giné přjležitosti wygádřil se Spasitel o swém z mrtwých wstánj tak, že o smyslu geho slow ani té neymenšj pochybnosti pozůstati nemohlo. Když totiž gedenkráte Farisey přjsně byl káral, že zatwrzugjce s hřjšnau swéwolnostj swých srdcj, patrné diwy wšemohaucnosti božské moci ďábelské připisowali: tuť někteřj z nich na oko se stawěli náchylnými, za Messiáše ho uznati, kdyby toliko něgaké znamenj na nebi chtěl učiniti. Mat. XII, 38. Luk. XI, 16. I rozhorliw se Spasitel nad tauto pokrytskau myslj, gjžto na nesčjslných, před gegich očima učiněných zázracjch, geště nebylo dosti, takto gal se mluwiti w sprawedliwém hněwu swém: *Pokolenj zlé a cizoložné znamenj hledá, a znamenj nebude gemu dáno, gediné znamenj Jonáše proroka. Nebo gakož byl Jonáš w břiše welryby tři dni a tři noci: takť bude syn člowěka w srdci země tři dni a tři noci.* Co tu Spasitel nedoložil, mohli se zákonnjci

snadno dowtjpiti: že totiž, gako Jonáš po třech dnech z břicha welryby wyšel, i on opět po třech dnech z hrobu wyproštěn bude. Na tentýž přjběh, gakožto obraz swého z mrtwých wstánj, od wolává se Spasitel i Mat. XVI, 1. coll. Mar. VIII, 11. Tak tedy Kristus netoliko swé z mrtwých wstánj předpowěděl, alebrž i prohlásil ge za ten neypodstatněgšj důkaz swé Messiášské důstognosti, za důkaz, nad njmžby i zaslepenost Fariseů a zákonnjků oči otewřjti mohla.

Mnohem ale zřetedlněgi a zgewněgi předpowěděl Kristus swé wjtězstwj nad smrtj Apoštolům, gimžto bylo přáno, bez podobenstwj a zgewně poznáwati tagemstwj králowstwj Božjho. Mat. XIII, 11.

Když totiž božský mistr swými tak mnohými a welkými zázraky u Apoštolů tolik wymohl, že mu Petr to slawné swědectwj dáti mohl, *že gest Kristus syn Boha žiwého*, tuť počal, gakož Ewangelistowé Mat. XVI, 21. Mar. VIII, 31. Luk. IX, 22. sauzwučně wyprawugj, giž smělegi a zřetedlněgi mluwiti s nimi o swém budaucjm utrpenj a oslawenj, uče ge, *že musj gjti do Jerusaléma, a mnoho trpěti od staršjch a zákonnjků, a od knjžat kněžských, a zabit býti, a třetjho dne z mrtwých wstáti.* Tak i gindy Mat. XIV, 21. Mar. IX, 30. Luk. IX, 44. zřetedlně gak o swé smrti, tak o swém z mrtwých wstánj mluwil. An naposledy do Jerusaléma se bral, beze wšj obálky prawil učedlnjkům, že bude pohanům wydán a ukřižo-

wán, *a třetjho dne že z mrtwých wstane.* Mat. XX, 17. Mar. X, 32. Luk. XVIII, 31, a když od Otce ustanowená hodina geho ponjženj přibljžila se, poukázánjm na swé z mrtwých wstánj zarmaucené těšil učedlnjky. Mat. XXVI, 32. Mar. XIV, 28.

Gestliže při wšj této zřetedlnosti, s kteraužto Spasitel tolikkrát o té neypamětněgšj udalosti swého na této zemi obýwánj mluwil, učedlnjci předce, gakož zaznamenal sw. Marek IX, 9. wespolek tázali se, co by to bylo, *když z mrtwých wstane?* nemůže žádného býti tagno, že přjčina této zpozdilosti mysli gediné w hrubých židowských předsudcjch o králowstwj Messiášském, gimiž i učedlnjci byli nakwašeni, musj hledána býti.

§. 14.

A proto také gisté wstal.

Budeť se to snad mnohému nemalý skok zdáti, an z toho, že Kristus swé z mrtwých wstánj předpowěděl, uzawřjti chci, že skutečně také z mrtwých wstal; a předce se musjm přiznati, že toto předpowězenj Kristowo samo w sobě postačitedlným, ano takměř neomylným swého skutečného wyplněnj zdá se mi býti rukogemstwjm. Nechci sice, gako se snad mnohý domýšlj, řjci: Kristus, že z mrtwých wstane, předpowěděl, a proto také gakožto Bůh swé slowo splniti musel; ale bez ohledu na geho božstwj, kteréž owšem teprw skrze z mrtwých wstánj neykrásněgi wyniklo, ta zře-

tedlnost a bezpečnost, s kterau slawné wzkřjšenj swé předpowěděl, a ten úmysl, gjmž se řjdil, čině toto předpowězenj, tjm neysilněgšjm geho z mrtwých wstánj gest mi důkazem.

Gakož w předešlém §. widěli gsme, že Kristus negenom se swými učedlnjky častěgi o swém budaucjm wzkřjšenj mluwil, ale i swým neyauhlawněgšjm nepřátelům, Fariseům a zákonnjkům, wjc než gedenkráte ge předpowěděl; a ta opatrnost, s kteraužto zapečetiwše hrob, wogenskau strážj osadili, patrně swědčj, že prawý onoho předpowězenj smysl chápali gsau.

A z gakého medle úmyslu předpowěděl Spasitel swé z mrtwých wstánj? Odwoláwal se na ně, gakožto na ten neymocněgšj důkaz, gjmž swau Messiášskau důstognost potwrditi, a prawdu swého učenj chtěl zpečetiti. Učenj Kristowo má takowau dokonalost a swatost do sebe, že srdce každého, kdož nestranně a upřjmě prawdu hledá, gjmati musj. Nad to Spasitel, hlásage prawé božské učenj, *mnoho ukázal skutků od Otce nebeského*, mnoho učinil zázraků oswědčugjcjch, že od Boha poslán gest; a předce, že skutečně gest ten, za něhož se wydáwal, že ode wšech úplné wjry zasluhuge, mělo teprw dokázati se po geho smrti skrze geho z mrtwých wstánj. Po geho smrti mělo progewiti se, zdali božský wyslanec gest a Messiáš, čili pauhý podwodnjk a lhář; a což dobře pamatowati slušj, gešto žádný na to ani nepomyslil cos podobného žádati, Kri-

stus sám tuto přetěžkau zkaušku učenj swému ustanowil. Uwážil-li kdo tuto wěc bedliwěgi, tedy se giž směle táži: Nechá-li pak se to gen ſmysliti, žeby byl Kristus swé z mrtwých wstánj tak zřetedlně předpowěděl, kdyby byl, že gisté wstane, bez wšj pochybnosti newěděl? Cožby byl, zasljbiw ke stwrzenj učenj swého důkaz, sobě naprosto nemožný, učinil giného, než že by byl wjru, gižto tři léta hlásal a krwj swau zpečetil, w gediném okamženj wywrátil, a wšecky diwy, které za žiwa činil, gediným ust swých dechem porazil a zničil? Newyhledáwala toho giž lidská opatrnost od Spasitele, saustawu toho učenj, kteréžto poznáno gsauc, wnitřnj swau dokonalostj každému nepokaženému srdci se ljbj, raděgi podpjrati na zázraky giž wykonané, nežli k gegjmu stwrzenj geště zasljbiti důkaz, genžby geho moc daleko byl přewyšowal? Nemuselo-liž mu napadnauti, že newěřjcj žid, nadarmo očekáwage wyplněnj onoho předpowězenj, s ausměškem přistaupj k hrobu a zwolá: Ty, genž boržš chrám Páně a we třech dnech zase wystawugeš, wstaň nynj z hrobu, a okaž, že gsi syn Božj, za něhož gsi se wydáwal, dokaž, že gsi wjce nežli pauhý podwodnjk? W skutku, Kaifáš a geho towaryši nebyli w stawu nic pro Kristowu powěsť a geho učenj zhaubněgšjho wymysliti, gako kdyžby byli roztrausili mezi lidem, že zasljbil třetjho dne wstáti z mrtwých, a pak okázali, že newstal. A tuto zhaubnau lest, za nižto by se chytrost těch ney-

auhlawněgšjch nepřátel Kristowých nebyla musela styděti, měl-liž Kristus sám obrátiti proti wlastnjmu djlu swému? Měl-liž beze wsj potřeby takowau sobě samému určiti zkaušku, při kteréž patrně nic by nebyl wyzjskal, ale celau swau sláwu ztratil? Ne, něco podobného do Spasitele se domýšleti, gest bráti geg w podezřenj *pošetilosti té neywětšj*. A nalezáme-liž něčeho w geho ostatnjm žiwotě, což by ono podezřenj gen poněkud mohlo osprawedlniti? Newynikal On rozumem daleko nade wšecky spoluwěké swé? Newyswjtá-liž ta neywětšj opatrnost a maudrost z každého kroku geho žiwota? Čiliž neoněměli geho nepřátelé, Fariseowé a zákonnjci, kdykoli otewřel usta swá, geho maudrostj gsauce zastjněni a zahanbeni? Zdaliž nesedáwali i ti, genž byli mistři w Israeli, rádi u geho nohau, na slowa žiwota wěčného, plynaucj od geho rtů bedliwě pozorugjce? Kterak pak tato hluboká maudrost, kteraužto na obloze negen tehdegšjho, ale i wšech budaucjch wěků co slunce se stkwj, nechá se srownati s tau nepochopitedlnau zpozdilostj mysli, genžto se wymluwiti nedá, pakli swé z mrtwých wstánj předpowěděl, wěda, že s to nenj, aby také skutečně z mrtwých wstal? W prawdě, nechci-li nemožnost samu za možnau pokládati, nechci-li připustiti, že Spasitele kdykoli před swými učedlnjky aneb před swými nepřátely o swém wzkřjšenj mluwil, netoliko geho nadpřirozená maudrost, ale i wšechen zdrawý rozum opustil: tedy nemohu giná̊e sauditi, než že

gen proto tak zgewně a zřetedlně o swém z mrtwých wstánj mluwil, poněwadž bez wšj pochybnosti o něm měl gistotu. A tak mohu tedy, žádného nebera ohledu na hodnowěrné a gisté swědectwj těch, genž Krista po geho z mrtwých wstánj widěli, s njm mluwili a gedli, a geho ran se dotýkali, beze wšeho přepjnánj řjci: Kristus swé z mrtwých wstánj předpowěděl směle, a protož wstal také gisté.*)

§. 15.

A tak wěčnému swému králowstwj základ položil nepohnutedlný.

Gestliže ze wšeho, což gsem až posud přednesl, gakož se domýšljm, gasně wyplýwá, že z

*) Mohltby mi, kdo pochybnosti rád wymýšlj, namjtnauti, že Kristus, předpowjdage swé z mrtwých wstánj, na swé učedlnjky spolehal, kteřj, gakož se obáwali skutečně nepřátelé Ježjšowi, geho mrtwé tělo z hrobu unésti měli. A wšak, abych nic neřekl o tom, že tento podwod s známau swatostj žiwota Spatitelowa w auplném odporu stogj, musjm se předc tázati: Gak pak mohl Kristus takowý důkaz odwážné mysli od Apoštolů očekáwati, při kterémžby oni sami neywjce byli oklamáni? Nebyla-liž mu gegich bázliwost dokonale známa? Nepředpowěděl to zgewně, že když nastane nebezpečenstwj, wšichni opustj ho? A bytby skutečně po swé smrti wětšj byl od nich srdnatosti směl se nadáti, nežli za žiwa na nich byl shledal: zdaliž pak by to zase neywětšj nebyla zpozdilost swé z mrtwých wstánj swým neyauhlawnégšjm nepřátelům předpowědjti, a tak swému obmyslnému podwodu neywětšj překážku položiti w cestu, ano docela nemožným ho učiniti? Nezpěčuge-li se zdrawý rozum z podobné pošetilosti winiti Krista, i gen gako člowěka, bez ohledu na geho božstwj?

mrtwých wstánj našeho Spasitele gakožto pečeť geho Messiášské důstognosti musj powažowáno býti, tedy gest i neméně patrno, že weskerá cjrkew Kristowa, genž trwati má až do skonánj swěta, na této weliké udalosti zakládá se.

W stjnu toho welebného stromu, genž z horčičného zrnka dospěl k takowé welikosti, že ratolesti geho po celé takměř zemi se rozkládagj, těm neymocněgšjm a neywzdělaněgšjm národům bezpečné ochrany poskytugjce, tážeme se s podiwenjm: Což pak asi přispělo k tak wznešenému zrůstu tohoto stromu, co mu poskytuge až posud žiwjcj šťáwy, že se bez proměny zelená, a wětwe swé wždy dál a dál rozšiřuge? Kde gest ten postačitedlný důwod, z něhož bychom sobě bytnost a rychlý zrůst křesťanstwa mohli wyložiti? Gak se to mohlo státi, že wůkol křjže Kristowa, *genž pohanům byl pošetilostj, a Židům pohoršenjm*, w krátkém čase Židé a pohané, zdagjce se na wěky býti rozlaučeni, w gednu cjrkew se shromáždili? Swědectwj pjsem swatých udáwá nám, gakož postačitedlný důwod, z něhož bychom si wyložiti mohli tu neywětšj a neypodiwněgšj změnu we swětě, založenj totiž cjrkwe Kristowy na zřjceninách židowského a pohanského náboženstwj, *z mrtwých wstánj Kristowo*, genž gest gako koruna wšech ostatnjch zázraků, a neypatrněgšj důkaz nadpřirozené důstognosti geho; tak že, an před geho smrtj učedlnjci geho wesměs nazýwali geg swým Pánem a Mistrem, po geho smrti ten,

gehožto newěra přjslowjm se stala, swýma rukama ohledaw geho rány, přinucen byl nazýwati geg *swým Bohem.* *) Po swém z mrtwých wstánj byl Spasitel i wůbec za Boha uznán, a tjm samým bylo geho křjži to weliké wjtězstwj nad swětem ugistěno, o němž on sám prawil: *Až budu powýšen od země, wšecko potáhnu k sobě samému.* **) Poznáwalit gsau dobře Apoštolé tu moc a sjlu, kteraužto k oswědčenj božstwj Kristowa, a k dokázánj prawdy geho náboženstwj, Kristowo z mrtwých wstánj do sebe má; a protož ať wystaupili kdekoli, *wšudy mocj welikau swědectwj wydáwali o wzkřjšenj Ježjše Krista Pána našeho.* ***) Ať Židům kázali aneb pohanům; ať w Jerusalémě wystaupili anebo na Areopagu pozdwihli hlasu swého, (Skut. Ap. 2, 32. 17, 31.) wždycky z mrtwých wstánj Kristowo bylo hlawnjm obsahem gegich řeči, ****) a tjm neypodstatněgšjm důwodem, gjmž stwrzowali prawdu učenj swého; a kdožkoli toto učenj přigali, aneb až podnes přigjmagj, skrze Kristowo z mrtwých wstánj přigali neb přigjmagj ge; tak že směle řjci mohu, že křesťanstwo hned w swém prwnjm počátku na tuto na wěky pamětnau udalost založeno bywši, až posud na ni podpjrá se.

Mohlotby se owšem řjci, že Apoštolé zázraky, kteréž kážjce sami konali, křesťanstwj cestu do

---

*) Jan 20, 28. **) Jan 12, 32. ***) Sk. Ap. 4, 33. ****) Sk. Ap. 3, 15. 4, 10. 40. 10, 13, 30. 17, 1 — 3.

swěta klestili gsau. Owšem bylo zázraků třeba, aby hlatatelé sw. Ewangelium přjstupu nalezli k srdci lidskému, a protož *potwrzowal Bůh řeči gegich následugjcjmi diwy.* Mar. 16, 20. A wšak z mrtwých wstánj Spasitele, gako bylo základem wjry apoštolů, tak též bylo základem gegich nadpřirozených skutků, kteréž toliko we gménu Ježjse Krista wykonáwali. Skut. Ap. 3, 6. A protož, gestliže prawdiwá gsau slowa učeného Huga: *) „Welebné stawenj křesťanstwa w málu létech strogem Supernaturalisma se wyzdwihlo, a obywateli z mnohých zemj w krátkosti bylo naplněno:“ tedy i gá, gakž se domnjwám, od prawdy se daleko neuchýljm, řeknu-li, *že ten hlawnj, ten neysilnegšj slaup onoho stroge bylo z mrtwých wstánj Kristowo.*

Záwěrek.

Tak se mi zdá tedy to wnitřnj spogenj, w němž Kristowo z mrtwých wstánj, gakož udalost k zgewenj Božjmu přináležjcj, s ostatnj saustawau téhož zgewenj stogj, poněkud wyswětleno. Gakož giž powaha této úlohy patrně na gewo dáwá, takowé gsem měl čtenáře na mysli, kteřj o skutečnosti božského zgewenj negen nepochybugj, alebrž wděčným srdcem ge přigjmagj. Ukázaw ono auzké spogenj, nedržel gsem za wěc

*) Einleitung in die B. des N. B. Vorrede zur dritten Auflage.

potřebnau, wywraceti wšeliké, odkudkoli wzaté námjtky, genž nikdý nemohau owiklati wjru toho, kdož zřetedlně poznáwá, co gsem wyswětliti se snažil: že totiž z mrtwých wstánj Kristowo nikoli snad udalost beze wšeho spogenj, ale owsem ten prostřednj člen gest, genž starý a nowý zákon w gednotu spoguge; tak že ani starý zákon nemůže slauti wyplněn, ani počátek a zrást cjrkwe Kristowy postačitedlně nemůže býti wyložen, pakli newstal Kristus tak, gak to o něm Ewangelistowé wyprawugj. Toť by měli uwážiti wšickni, kdož nám swrchu dotčené *Stunden der Andacht*, a tomu podobné spisy co čisté prawého křesťanstwj prameny wychwalugj; uwážiti by měli, prawjm, že kdo z mrtwých wstánj Kristowo wywracj, aneb w pochybnost uwozuge, weškeré zgewenj usiluge poraziti. Ať se nikdo nedomnjwá, že klesne-li *zgewené* náboženstwj, *přirozené* aneb *rozumné* na geho mjsto nastaupj, a ge docela wyplnj! Byltby to weliký a nebezpečný omyl. Za našeho wěku giž nelze pochybowati, že pauhý rozum nenj w stawu člowěka, pakli té pewné skály zgewenj Božjho se spustil, zadržeti, aby w bezednau prohlubeň newěry neupadl. A že newěra s rozpásanostj mrawů, *theoretická* (pakli tak řjci mohu) bohaprázdnost *s praktickau* ruku w ruce kráčj, — toho bohužel! letopisowé zwlášť našeho wěku negeden smutný zaznamenali důkaz. W tomto ohledu gestiť to owšem pro každé křesťanské, člowěčenstwa mi-

lowné srdce na neyweyš bolestná wěc widěti, an w tak mnohých křesťanských zemjch newěra co pekelná wzteklice k záhubě národů a k zkáze mrawopočestnosti, swornosti, pokoge a obecné blaženosti, wždy opowážliwěgi pozdwihuge hlawy swé. A wšak, porážj-li patřenj na ten bjdný staw, w němž za našich časů křesťanstwo zde onde se nalezá, mysl křesťana: tedy mu wzezřenj do minulosti opět útěchy dodáwá, a k důwěrnosti w božskau ochranu wzbuzuge ho, an widj, že až posud z každého boge, kterýžto brány pekelné roznjtily, cjrkew Kristowa gen krásněgšj a slawněgšj wynikla gest; docela gsauc w tom podobna božskému swému zakladateli, *kterýžto ponjžil sebe samého, učiněn gsa poslušným až do smrti, smrti pak křjže. Pročež i Bůh wywýšil ho, a dal gemu gméno, kteréž gest nad wšeliké gméno: aby we gménu Ježjše každé koleno klekalo nebeských, zemských, i pekelnjch, a každý gazyk wyznáwal, že Pán Ježjš Kristus w sláwě gest Boha Otce.* *)

---

*) Filip. 2, 10 — 11.

Bezženstwj.

Vita conjugalis altos et generosos spiritus frangit.

Seneca.

I.

Pěkný staw, gegž kněz při swětlozáři
Swazkem požehnaným utwořj,
Gegž na zemi smrt gen rozbořj
Od chalaupky až na trůn k mocnaři:

Když čistá milost w ozdobné twáři
Panny ctné k mládenci zahořj,
W těle gednom duše dwě stwořj,
Sljbjcj si wěrnost při oltáři.

Wšak předsewzetj to šlechetněgšj —
Toť duchů welkých předsewzetj!
Potlačit ze wšech cit neymocněgšj;

Wjc po lásky kauzlech nezataužit:
Než — čjm srdce w chrám se poswětj —
Bohu oddaný, wždy Bohu slaužit!

II.

Oko mé zřj wolně k protkanému
Hwězdami skwělými blankytu,
W lehkém wšj časnosti pozbytu
Ku předmětu lásky přeslawnému,

Lásky neyčistšj — *Ježjši* swému
W swatém Serafjnů saucitu,
S němau djkau w srdce zákrytu,
K Pánu swěta, Kristu přemilému.

Co si ljbj pán, tam má gde tauha,
Co si chwálj lid, nemám pozor; —

Ach! žeť aučinek se bljžj zdlauha!
Bych gá w počtu Páně stál milenců,
Wy mně buďte náděge i wzor,
Walnj kůrowé swatých učenců!

III.

Wy gste wšecko, i to neymilegšj
Kladli Gemu w oltář oběti,
Geg magjce gen w swé paměti
Láskau wetknutého neywraucněgšj.
Odpůrců nátisky neyljtěgšj
Proň wám lehko bylo snášeti,
Nikdo neslyšel wás úpěti
Podstaupjcjch smrt i neykrutěgšj.
Kdož wašj mi lásky stálé wýši,
Kdož gegj mi hlaubku zwěstuge?
Nagdu slow pro ni w gazyku řjši?
Menšj láskau ten, kdo gi děljwá,
Ten z celého srdce miluge,
Kdo genom pro gednu wěc hořjwá.

IV.

Smyslnostj wázaný duch aupj,
Ledwa pauta slzami wlažj;
Tak se wýše nésti nesnažj —
Oswoboď ho, a k nebesům staupj.
Staw ten nikdo draze newykaupj!
Ulewa starostj geg blažj,
Let cizá mu zwůle nesrážj,
Cit geho hlaupá hrdost nelaupj.
Zdaž cjl wyššj něco tomu skrýwá,
Gegž newábj marnost wezdegšj?
Genž w zaljbenj Božjm okřjwá?
A nechť padne — padne gen samotný:

Mistru swému gest podobněgšj —
Potřen žehná w pádu swět klopotný.

V.

O gak skutky welké podniknauti
Může duch swobodný člowěka,
W časnosti-li chrámě nekleká,
Mocný wášnjm se swogjm wymknauti.
Tam se geho srdci gest wypnauti,
Kde se hněw a zloba newzteká,
Kde zwolenců s palmau Pán čeká,
Tam to mjsto, kde chce w slasti plauti.
Pohleď na plody wěd wyššjch wábné,
Hleď na stwůry umu časného,
Obdiwem duch twůg slabý ochábne.
Předměty, kde sám i čas moc ztrácel,
W těch lze ducha zřjt gen čistého —
Genž co otrok tělu daň nesplácel.

VI.

Neywětšj wy rekowé, když ctnosti
Ochrany w porobě žádaly,
Genom na Krista gste zjrali,
Na křjž geho, korauhew blahosti!
Kristus byl wám pramenem milosti,
Odtud slast gste, sjlu čerpali,
On wám wzorem byl, s njm hljdali
Každé muce wy wstřjc bez auzkosti.
Pro Krista gste nepřjteli přáli,
Kristus byl wám spásau w sauženj,
W neštěstj gste s Kristem mužně stáli.
Žiwot wáš byl Geho láska čistá
Waše smrt — pleseyte! — Wzkřjšenj
Dá wám Geg i žiwot, — dá pro Krista!

II. Oznamowatel.

A) Literatura.

1. Modlitby katolické w duchu zlaté knihy Tomáše Kempenského o následowánj Krista Pána. Od Vinc. Zahradnjka, faráře Křešického. W Praze 1835. U Martina Neureutra kněhkupce. 212 str.

Tato modlicj kniha wzdělána gest podlé známé a nade wšecku pochwalu wywýšené knihy o následowánj Krista P. Ačkoliw dosawáde mezi učenými rozhodnuto nenj, kdoby wlastně půwodem byl této knihy, *) nicméně o wýbornosti gegj negen

*) Obyčegně připisuge se tato kniha *o následowánj Kr. P.* Tomáši Kempenskému. Mnozj pokládali Gersona, kancljře university Pařjžské za půwoda gegjho. Nedáwno ale dowodil gistý Francauz, gménem *Gregory* prawdě welmi podobně w zwláštnjm spise (do němčiny přeložen gest pod názwem: Denkschrift über den wahren Verfasser des Buches von der *Nachfolge,* od Weigla w Sulcbachu 1832) — že kniha ta pocházeti má od Jana Gersona z Cabalinonu, opata řádu sw. Benedikta u sw. Štěpána w citadele Vercellské. P. Gregory našel totiž w Srpnu 1830 u antikwára Techenera w Pařjži rukopis knihy: de Imitatione, který se do 13 wěku přináležeti

*

gednotliwj slowutnj mužowé, *) nobrž celá pokolenj gako gednjm hlasem se pronesli. Wygjmagjce pjsmo sw. nebyla za lidské paměti žádná kniha tolikráte wydána, do tolikera gazyků přeložena gako tato. Kdo wyprawj weškeré to dobré, co tauto knihau u wšech, gešto gj w zbožném úmyslu užjwali, způsobeno gest? Kdož sečte oněch tisjců, u nichž ctné úmysly wzbudila, nábožné city roznjtila, a ge k šlechetným činům powzbudila? Protož welmi chwalitebné bylo předsewzetj našeho horliwě aučinného pana wlastence, genž tuto zlatau knihu w modlicj knjžku zaměnil, by také w této způsobě k nábožnému wzdělánj posluhowala. Zasluhuge-li p. sp. giž za tuto užitečnau proměnu upřjmných djků našich, tedy dwognásob wděčnostj gsme mu zawázáni, že se spolu také wynasnažil, by obsah onoho spisu o následowánj Kr. stupni nyněgšj wzdělanosti přiměřil. Neboť při wšj wýbornosti oné knihy o následowánj Krista předce

---

zdál, a po gedné straně desk řadu gmen obsahowal z rodu de Advocatis (*nyní Arogardo*), kteřj w drženi této knihy byli. Z pjsemnostj této rodiny, gichž Gregory použiti mohl, dokazuge se, že rodina giž roku 1349 tuto knihu w užjwánj swém měla; nemůžeť tedy od Tom. Kempenského pocházeti, neboť on teprw 1380 se narodil. Mimo to naswědčuge 1. patrná stegnost mrawných prawidel s řeholj sw. Benedikta, že kniha ta od řeholnjka Benediktinského sepsána gest. 2. Musela kniha beze gména na swětlo wygiti pro zákaz řehole: Ne quid praesumat monachus habere proprium. Z té přjčiny nemá žádný řád tolik bezegmenných spisů, gako Benediktinský. 3. Podpis: Liber Abbatis Johannis Gersen nalezá se třikráte w giném rukopisu též knihy, kterau p. Gregory srownal.

*) Fontenelle, Leibnitz.

se zapřjti nedá, že ráz tehdegšjho wěku na mnoha mjstech má na čele. Spisowatel činil sobě welmi pošmaurný obraz o swětě, a ukládá začasté wěci, kteréž — doslowně-li ge wezmeme, dle nyněgšjch náhledů přepiaté se býti zdagj.

Tak se zagisté nesrownáwá zewrnb s prawdau, když se tam klade: Lib. 1, c. 2. Haec est altissima et utilissima lectio, sui ipsius vera cognitio et *despectio*. 2 Lib. 10 c. Omnes deliciae mundanae aut vanae sunt aut turpes. Lib. 3, 13. Ita subjectum et parvulum te exhibe, ut omnes super te ambulare possint, et sicut lutum platearum conculcare. Lib. 3, 42. Ita mortuus esse debes talibus affectibus dilectorum hominum, ut quantum ad te pertinet, sine omni humano optares esse consortio. — Lib. 3, 43. A notis et caris oportet elongari, et ab omni temporali solatio mentem tenere privatam, a t. d. Tato a gim podobná požadowánj hodj se snad gediné tuhým řeholnjkům, pro kteréž ona knjžka wlastně sepsána gest. Z té přjčiny zdržel se welmi prozřetedlně náš p. spis. těchto rad, mjstem něco wypustiw, mjstem přidaw neb proměniw, mnohým také kapitulám docela giný a sice takowý smysl podložiw, gakýž nyněgšjmu obecenstwu přjměřeněgšj a užitečněgšj býti saudil. Tak u př. kap. 11. knihy 1. nadepsanau: „*o řeholnjm žiwotě*“ přepracowal tak, že práwě nadepsati gi mohl: *O stálosti w dobrém*. Kap. 19. O powinnostech dobrého řeholnjka, proměnil: O rozhorlenj se ku křesťanskému žiwobytj. Kap. 20. O milowánj samotnosti a mlčeliwosti, znj: O předsewzetj prospěšného s sebau obcowánj w tichém samotenstwj. Kap. 21. O nabádánj se k dobrému,

newygádřuge, co lat. text prawj: De compunctione cordis. Proč ne o skraušenosti? — Gakož ale půwodnj spis, *o následowánj* Kr. nedbage o zpráwnost slohu, gen wěc samu před očima měl: tak naproti tomu náš skladatel k welikému prospěchu swé knihy w sličné a práwě klassické, při tom pak každému srozumitedlné češtině gi sepsati se wynasnažil.

Po modlitbách, dle násled. Kr. wzdělaných, nasleduge přjdawek giných modliteb, gako: rannjch, wečernjch, mešnjch, na rozličné slawnosti a swátky, genž z wětšj části k roznjcenj pobožnosti welmi gsau způsobné. Pro wětšj užitek připogil pan sp. obšjrnau zbjrku nábožných pjsnj w domácj i weřegné pobožnosti w Čechách obyčegných, kteréž, pokud nám powědomo, w žádné nowěgšj modlicj knize tak hogně se nenacházegj. Zagjmagj přes 60 stránek. Tjm se zagisté gednomu každému welice zawděčil, a žádali bychom, by geg w tom wšickni nowěgšj modlicjch knih wydawatelé následowali, neboť swrchowaný gest čas, wšj snažnostj o to pečowati, by onen krásný obyčeg předků našich, genž při každé přjležitosti Hospodinu chwalozpěwy prozpěwowali, opět oživen a zweleben byl.

Kniha tato poraučj se také wšem ctitelům slawné památky p. Jos. Hurdálka, býwalého biskupa Litoměřického, kterému giž r. 1831 od skladatele připsána byla, genž připsánj to se zgewnau radostj gest přigal. K wětšj ozdobě přidán od p. wydawatele pěkný obrázek. Ostatně tisk a papjr pěkný.

Fr. Př.

2. Zahrádka djtek dobrých, obsahugjcj w sobě: Nowý katechismus náboženstwj křesťanského ewangelicky reformowaného a některé nowé modlitby a pjsně, od Jozefa Salatray kazatele slowa Božjho w Chlebjch. W Praze 1832 u Bohumila Háze synů, 112 stran.

Smutná a škodliwá intolerancj dřewnjch časů pominula. Protestantům w zemi našj gest přjčinau náboženstwj tolik swobody propůgčeno, žeť owšem spokogeni býti mohau. Chlebský pan pastor Salatnay plného pokoge na mjstě swém požjwá, a žádný mu w hlásánj toho, což on podlé neylepšjho wědomj swého pokládá za slowo Božj, i neymenšj překážky nečinj. Swobodno mu také gest, to náboženstwj křesťanské, kteréž se mu dle smyslu geho zdá býti „owoce zdrawé a dobré," i pjsemně swětu předkládati, gakož pak i geho „Zahrádka djtek dobrých" od prozřetedlné, maudré censury Pražské za dobrými důwody k tisku zmocněna byla. Nicméně Pan Salatnay w té swé zahrádce djtek dobrých práwa sobě osobuge, kteréž mu nikoli nenáležj. Nikoli mu zagisté dle slowa Božjho anebo i dle zdrawého rozumu dowoleno nenj, katolickau wjru a katolickau cjrkew hanliwě pozýwati, a směšnau činiti. W skutkuť on we swé „zahrádce djtek dobrých," proti katoljkům obyčegem, swatému ewangelium welmi odporným, wšelikých nectných důtek a tak řečených špiček užjwá, a aby každý čtenář nechutné, bjdné zahrádky geho na každé mjsto, na kterémž katoljkům ránu něgakau chce wseknauti, byl pozoren, mjsta tato wětšjm, do oka bigjcjm pjsmem dal wytisknauti. Tak u přjkladu giž na stránce osmé nepochybně na kato-

ljky wztahuge mjsto apoštolowo, na kterémž se mluwj o lidech, „gegichžto nemaudré srdce gest zatmjno, kteřjž, měwše se za maudré, blázni učiněni gsau, a kteřjž změnili sláwu neporušitedlného Boha w podobenstwj porušitedlného člowěka, i ptactwa i howad čtwernohých i zeměplazů.“ Řjm. 1, 21 — 23. Aby se nezdálo, že z pauhé zlé wášně spjsek onen zlehčugeme, a ceny mu ugjmáme: tedy žádného zwláštnjho saudu ni o wěcech, ni o češtině geho newynášjme. Dobrá kniha sama sebe chwálj, špatná ale, by i na wysost wychwálena byla, předce žádnému w hod nepřigde. Toliko to zde oznamugeme, že ona „Zahrádka djtek dobrých,“ genž nikoli owoce čistého a úplně katolického nenese, nicméně zde onde i w rukau katolického lidu sprostého se nacházj, kterýby w nj snadno gedowatého owoce trhati mohl, poněwadž sauditi neumj a snadno oklamán býwá. Tau přjčinau duchownj pastýřowé pozorni buďte na onu zahrádku p. pastora Salatnaye, a wyskytla-li se w které osadě, ukažte lidu chatrnost gegj, a poučugte ho slowy apoštola Jana: „Neymilegšj, newěřte každému duchu, ale zkušugte duchů, gsau-li z Boha; nebo mnozj falešnj proroci wyšli na swět.“ 1 Jan. 4, 1. Poučugte lid, že se i nemotorná zdánj a bludná smýšlenj lidská ljčiti a barwiti nechávagj slowy pjsma swatého, by se pak marný wýmysl a blud lidský zdál býti prawdau, wynešenau usty samého Boha. Poučugte zbožný náš lid, že se i neyswětěgšj knihy zle užjwati může, a že to, což se násilným, newhodným spůsobem biblickými slowy obkládá, nenj proto hned učenjm biblickým a prawdau křesťanskau. Ponuknut byw ode dwau prozřetedlných a welebných mužů kněžského

řádu našeho, knjžečku gsem zhotowil pod nápisem: „Zahrádka djtek dobrých, aneho wyswětlenj některých učenj prawé wjry křesťanské, doštěpená od Vincencia Zahradnjka,“ kteráž co neydřjwe w Praze z tiskárny arcibiskupské na swětlo wygjti má. Zhotowil gsem skrowničký spis tento, gakž mi dána byla rada, na spůsob katechismu, od p. pastora Salatnaye wydaného, w otázkách a odpowědjch, ač toliko o učenjch gednám, katolické cjrkwi wlastnjch, od P. Salatnaye ale nedůwodně a nechutně podotčených. Mrzutáť owšem gest wěc, že w Čechách geště proti Luterowi a Kalwjnowi bogowati musjm, anť Luter a Kalwjn nikde takowých odbognjků a odpůrců nenalezli, gako mezi německými protestanty wěku našeho. Němečtj protestanti nikoli zagisté negsau takowj, gacjž gsau naši Augsburáci a Reformowanci češtj. Protestanštj theologowé dáwno wše Luterianstwj a Kalwinstwj hrdě pošlapali, a toliko z gakési zdwořilosti a politiky tak nazwané reformátory welebj. Drzý, chladný a hubený rationalismus ge opogil, a pokudž k wjře katolické náležj, i také wše, což rozum ze sebe samého wážiti může, potud negsau odporni náboženstwj našemu. Zdrawý rozum zasmušilé, teskné protestanstwj staré podkopal a porazil, a nic nenj tak gisto a nepochybno, gako to, že se w protestanský swět wedenjm téhož zdrawého rozumu od rationalismu swého spjše ke katolické cjrkwi nežli k Luterowi a Kalwjnowi obrátj.

Vincenc Zahradnjk.

3. Řeč při slawném poswěcenj nowě woleného superintendenta p. Jana *Seberiniho* we chrámě cjrkwe ewang. pešťansko - budinské dne 28. Kwětna 1834, w přjtomnosti 60 ewangelických kněžj držaná od Jana *Kollára*. W Budjně 1834.

Několikkráte giž k uwáženj se braly w časopisu tomto spisy bratrů, žalostným osudem od nás we wjře oddělených; někdy za přjčinau wýstrahy před nebezpečnými naukami; někdy za aumyslem utwrzenj se w poznánj wěčné prawdy obgewenjm nestálosti, wrtkawosti a měniwosti zásad náboženských, wymyšlených od lidj, kteřj se, wšegedno, z gakéhokoli podnětu neb aumyslu uráželi na té nepohnuté skále, na kteréž wzdělal Kristus cjrkew swau. Než tato zde oznámená řeč nemá do sebe ničehož, proti čemuž bychom powstati, aneb k obraně zasazowati se měli: anobrž zawjrá w sobě negednu průpowěď w ústech horliwého protestanta znamenitau, otewřené přiznáwánj se k citelným nedostatkům, a za tau přjčinau důtkliwé tauženj, a horliwé probuzowánj k činnosti zpráwců a pastýřů duchownjch, wěcito i nám k uwáženj whodné a přjslušné. Klademe zde okres gegj.

Po krátkém wzýwánj „neywyššjho zpráwce wšech cjrkwj a shromážděnj, aby žehnal toto djlo *poswěcenj*, aby wylil dary *pomazánj* swého na cjrkewnj wrchnosti a zwlášť na toho nowě woleného,“ oznamuge řečnjk *cjl* toho neobyčegného shromážděnj, „představenj totiž wrchnjho zpráwce ew. cjrkwjm w. okolj Banského na osobě tit. p. Jana *Seberiniho*, cjrkwe ewangelické zaslaužilého *kněze* a Welkohontského bratrstwa staršjho,“ i raduge se, že tři žiwé řeči we sworné snášeliwosti při té

přjležitosti se ozýwagj, a připomenuw pak, že geho předchůdcowé a spolořečnjoi maďarský i německý tak mnoho pěkného o wznešenosti úřadu a powinnostech *biskupa* mluwili, ohlašuge, že při té řjdké přjležitosti „práwem ewangelické swobody a uloženého mu powolánj“ shromážděným bratrům a pastýřům gednu wysokau potřebu a weleważnau powinnost na srdce položiti mjnj, totiž tu: „*Že zpráwcowé a pastýři ewangelických cjrkwj negen gazykem a řečj, ale i perem náboženstwj zwelebowati a lid wzděláwati magj.* Textem I Tim. 4, v. 13. 15. a přjkladem apoštola Pawla k tomu pobjzj, a napomenutj to ztwrzuge pohnútkami následugjcjmi:

1. „*Že sám duch a cjl ew. náboženstwj a wyznánj wede ba nutj k této powinnosti.*“ Wytknuw cjl ten „w ustawičném pokračowánj k dokonalosti gak duchownj tak mrawné a neunawelém (sic) zrůstánj a postupowánj wždy dále a dále s každým pokolenjm a stoletjm w nepřetrženém wywinowánj známostj na Boha a duši se wztahugjcjch, prawj: „Giné wjry ani nepotřebugj mnoho knih a spisů, magjce hognost giných duchownjch přjpraw a prostředků, swátostj a obřadů, památek a pozůstatků, postů a pautj, obrazů a znaků, a giných swatých zwyků a cwiků, *kterými ze wšech stran na smysly a duše swých wyznawačů blahodegně aučinkugj, ge na wyššj nebeské wěci upomjnagj, spasitedlné city a myšlénky w nich wzbuzugj:* náš lid nemá-li nábožných knih, nemá téměř ničeho, coby geg wzděláwati a k pobožnosti wésti mohlo; giná wyznánj magj w sobě mnohé nedůtkliwé wěci, články a obyčege, tak že gsau ráda, když ge swět w pokogi nechá-wá, prsty a pera do nich necpá, a mnoho o nich nepjše: naše wyznánj ničjmž wjce nezjská, gako

ostrowtipným zkaumánjm geho článků" a t. d. Po tomto kazateli o *swé* přeswědčenj horljcjmu dowoleném se pohonosenj, mluwj gádrně o užitku spisowánj a rozšiřowánj dobrých knih, a zawjrá: „Tuhý gest swazek mezi našjm náboženstwjm a spisowatelstwjm, weliká wzágemnost, weliké wplýwánj a působenj mezi oběma, tak že i kwětnutj i wadnutj obyčegně gim společné býwá."

2. To také žádá „*powaha a wznešenost samého duchownjho stawu a auřadu.* My negsme řemeslnjci," dj, „ani nágemnjci a nádennjci, kteřj by gen to a tolik pracowati měli, co a kolik se gim naložj a zaplatj; . . . my musjme gako Pawel, *wšechněm wšecko býti.* Žiwot učitele a kazatele musegj býti knihy, a to negen gegich čjtánj, ale i gegich plozenj, spisowánj a rozšiřowánj. To gest pro kněze neypoctiwěgšj zaměstknánj w prázných od úřadu hodinách, to gest pro něho neynewinněgšj zábawka a kratochwjl, to ho chránj od takowých swětských pracj, aneb od bludů a wýstupků, které swatému tomuto stawu odporné gsau; to gest pro duchownj osobu slušněgšj obchod a zwyk, nežli snad sedlačenj, kupčenj, lowectwj anebo ustawičné sem i tam se taulánj, hránj, kartowánj a hostinkowánj." — „Naši posluchači ne gednjm ale rozličným způsobem swau wděčnost a powinnost k nám prokazugj, dáwagj nám rozmanité zemské potrawy a potřeby, netoliko samý chléb ku posilněnj, ale i wjno k obweselenj, netoliko obilj, přjbytek, penjze, ale i giné dary a pohodlj pro tělo: nu nasledugmeže tedy i my gegich přjklad w duchownjch wěcech; odplacugme se gim i my rozmanitými dary, ukažme gim, že negen mluwiti, ale i psáti známe tu řeč, která nás chowá. . . I samo naše kázanj a ústnj

mluwenj tjm lepšj, dokonalegšj a ušlechtilegšj bude, čjm wycwičeněgšj bude ruka we psanj; nebo při tom, co usty mluwjme, tak pozornj, přjsnj a swědomitj nebýwáme, gako při tom, co na papjr klademe s tjm powědomjm, že to mnoho očj čjsti bude. Tak sobě dobudeme i dokonalé známosti té řeči, w které kážeme, kterážto známost našemu stawu tak potřebna gest, že kdo gj nemá, ten při wšj giné učenosti a způsobnosti swé gen wjtr rozrážj." (W poznamenánj k tomu cituge p. K. slowa p. L. Zieglera w časopisu pro katol. duch. 1833 sw. 4. st. 461.) a t. d.

3. Tuto powinnost nám ukládagj i „*skutečné potřeby našich škol.*" Mnohotwárné tyto potřeby wyčjtage taužj řečnjk: „Wezměme gen w našich chrámjch slowenské knihy zpěwů do rukau: či nežaluge každá stránka na nedbalost a leniwost služebnjků náboženstwj, kteřj ode dwau, třj stoletj ani gen gedné maudré našim časům přiměřené knihy zpěwů sepsati a wydati neuměli? Wezměme modlitby, postilly, katechismy: *či nehemžj starými powěrami, slepotami, oswjceněgšj ucho i srdce urážegjcjmi?* Ba wěru my sami kněžj a kazatelé neměliby gsme nynj ani gen biblj do rukau pro naše wlastnj cjrkewnj potřeby, kdyby se nekněži nebyli nad námi smilowali, a gakowé takowé wydánj gj nám před několika roky nebyli opatřili, anebo kdyby nám gi cizozemci, až z Londýna a z Berljna, wnowě tištěnau nebyli poslali, anť se od padesáti, anobrž ode sta roků žádná duchownj osoba w našj cjrkwi a wlasti o něgaké wydánj pjsma swatého nepostarala! . . . . Ano wzdychati a žalowati po kautech na tyto hrozné chyby a hřjchy, od giných

žádati a čekati aneb i rozkazowati: to znagj mnozj z našich spolubratrů! ale nikomu nepřigde na um wlastnj rukau pero chytiti a počátek učiniti, každý gen plecema stjská, domnjwage se, že on pro swau osobu od powinnosti spisowatelské swobodný gest, že se to gen kohosi druhého, třetjho týká, ne geho samého. Hořké a těžké gsau tyto žaloby, ale bohužel! prawdiwé, které aspoň při takowých přjležitostech, gakowá gest tato dnešnj, nechceme-li býti Fariseowé a Zákonnjci, cjtiti a uznati musjme, abychom nehřešili déle proti swěřenému nám lidu božjmu, ale o naprawenj této chyby gedenkráte giž přjsně a upřjmně pečowati začali.

4. K tomu nás pobjzj i „*přjklad zakladatelů a naprawitelů* (?) *cjrkwe křesťanské.*“ Zde připomjná mimo giné: „Srownáme-li ony předešlé časy s nyněgšjmi, wyznati musjme, že za šlepěgemi našich předků nekráčjme; že nepečugeme tak o duchownj potřeby našeho wěku, gako oni o potřeby wěku, swého, že nečinjme tak sláwu našemu stawu a náboženstwj spisowánjm znamenitých knih gako oni; že nás tu ginowěrci, že nás bratřj a pastýři reformátské, ano i řecké cjrkwe daleko giž zpátkem za sebau nechali.“ (W poznamenánj wydawatel podotknul: „Katolické duchowenstwo w Uhřjch wydáwá od několika let theol. časopisy maďarské; *rowně i w Čechách wydáwá se wýborný bohoslownj časopis českoslowenský giž od 6ti let, mage na tisjce čtenářů z kněžstwa, mezi nimi i w Uhřjch.*“) Wýše 500 ewangelických kněžj a kazatelů w našj wlasti se nalezá, a kolik gest mezi nimi takowých, kteřjby se spisowatelstwjm zaměstknáwali aneb aspoň poraučenjm a rozšiřowánjm dobrých knih we swé cjrkwi

lid wzděláwati. K našemu zahanbenj wyznati musjme, že lidé swětského stawu nám kazatelům tu giž přednost a palmu wzali a t. d.

5. K tomu nás zawazuge „*sama wděčnost k Bohu za darowaný nám wýborný nálezek umènj knihtiskarského.*“ Dowozuge toho: „Čjm wjce prostředků k wzdělanosti a pobožnosti nám a našim časům Bůh swěřil, tjm přjsněgšj počet někdy z toho od nás žádati bude a t. d. „Neřjkeyte, že gest dosti knih na swětě, nač tedy geště gegich počet rozmnožowati? Owšem dosti gest ginde, ale u nás a od nás nic. . . Knihy a spisy gsau gako kwěty a stromy, i těchto gest dost na swětě, a předce každého roku nowé sázjme, štěpjme . . . Newděčnost proti Bohu gest to, newšjmati sobě tak wýborného daru a dobrodinj, newděčnost a mrawná přewrácenost gest to, děkowati Bohu za pokrm a nápog, za hognau žeň a wjnobranj a giné zemské wěci, a neděkowati mu skutkem za dar na duši, na rozum, na náboženstwj, na wěčnost se wztahugjcj. Knihtlačitelstwj gest nástrog duchownjho swěta a žiwota, osoby duchownjho stawu mělyby ho tedy dle powinnosti neywjce užjwati a potřebowati.

Uwedených pohnútek a důwodů o záwěrce opakowaw, obracj se konečně ku pánu Superintendentu, a chwáliw geho zásluhy literárnj, dokládá: „Pokračugte i dále na této cestě negen wlastnjm přjkladem, ale i probuzowánjm, napomjnánjm a ponaukánjm k tomu obzwláště mladých žáků, kandidátů a kazatelů. Porážegte ten swau wlastnj leniwost zakrýwagjcj předsudek, wykořeňugte ten u některých panugjcj bludný omyl, gakoby to gen žádost chwály a chlauby byla, spisowatelem býti a knihy psáti. . . My pak ostatnj pastýři stáda

Kristowa přiwiňme se důwěrně gako údowé ke hlawě k tomu, který nám dnes za wůdce předložen gest, a nasledugme geho přjklad. . . Utišme žaloby a wzdychánj našeho lidu. . Nečiňme z takowé wěci něgakowé tagemstwj, kterau krom toho giž celý swět zná, pamatugjce na to, že neywětšj opatrnost gest upřjmnost, swědomitost, uznánj a wyznánj prawdy bez ohledu na přjzeň a bázeň lidskau. . . Kdo pak zhola nic poučného a prospěšného psáti sobě netraufáš, aspoň snažně podporug a rozšiřug to, co od giných dobrého psáno a wydáno gest" a t. d.

Weliké pohnutj po sobě zůstawilo toto kázanj, ano, gak z poznamenánj wydawatelů se dozwjdáme, i „k některým nedorozuměnjm a náružiwostem ač newinně přjležitost zawdalo." My ctjme tuto swatau horliwost, s kterau p. Kollár swým spolubratrům potřeby náboženstwj na srdce kladl, i nepochybugeme, že geho wážný hlas negednoho z geho spoluwyznawačů k činnosti probudil, i naděgeme se z udalosti té mnohého dobrého, zwláště gestliže následowujci páně Kollárowi ku *praktickým* stránkám náboženstwj a wychowatelstwj a k giným potřebným a prospěšným uměnjm pohled obrátj, a wtip swůg wynaložj, wystřjhagjce se ostatně wšelikých, k ničemu dobrému, a gen k rozhořčenj a roznjcenj wášnj a náružiwostj wedaucjch hádek a prudkých autoků proti stranám ginák o wjře smeyšlegjcjm. A wšak nemjnjm zde, aby snad ničeho o článcjch *swého* wyznánj ku potřebě swěřených sobě osadnjků nespisowali, i nemáme čeho se báti, pakli ostrowtipem swým základy *našj* cjrkwe zkaumati počnau: než očekáwáme toliko, gestli žeby se gim kdy za

potřebj zdálo aneb naprosto ljbilo, dotknauti se stránek našich dogmatických, aby z prawých, nám wlastnjch, od zpráwců sw. cjrkwe našj za prawé uznaných, pramenů známosti o článcjch našeho náboženstwj, o poswátných našich obřadech a obyčegjch wážili, a sobě nikdý nepočjnali tak, gako gegich spoluwěrci w Němcjch, kteřj mnohé wěci za učenj katolické wydáwali, co buď we spisech nám protiwných, aneb we swém wlastnjm domněnj, aneb u luzy našj nacházeli, u které méně slepoty a powěr než u chátry w giných wyznánjch pohledáwati, nebylo by sprawedliwé. Dosti dlauhá giž dokázala zkušenost, že zapomjnagj-li bohoslowci pro *wjru* na *lásku*, *nadege* k žadaucjmu sgednocenj se tjm wjce mizj.

K. Winařický.

4 Obraz starého swěta, to gest: Wšeobecná politická Historie prwnjho wěku, od počátku společnosti lidské až ku pádu západnj řjše Řjmské. Od Františka Josefa Smetany, kněze řádu Premonstrátského w Teplé, professora na ústawu filosofickém w Plzni. Djl I. W Praze 1834. W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, u Josefy Fetterlowé, wedenjm a nákladem Wáclawa Špinky. 8. Str. XVI. 240. za 40 kr. stř.

Kněz nikdý nemá dosti maudrosti a prospěšného uměnj, protože od něho swětlo prawdy na giné lidi se wyléwá, a práwě to, že wšech giných gest oswjceněgšjm, práwo mu dáwá, by wůdcem byl giných. Poněwadž giž historie prawau gest školau maudrosti, a kněz bohatau má mjti toho wědomost, co se kdy na zemi přihodilo: protož i tento práwě klassický spis welebnému duchowen-

stwu negen oznámiti, ale i na neyweyš chwáliti musjme.

Čjm plněgi se stalé w pokolenj lidském přjhody wyčjtagj; čjm bystřegi se udalé wěci tak sestawugj, gak gedna wyšla z druhé; čjm wjce wyprawowánjm činů lidských rozum čtaucjho se otwjrá a wygasňuge, srdce pak ušlechtilými city naplněno býwá: tjm wjce každý spis historický má do sebe ceny. Ale wšak i takowých historických spisů gest welmi potřebj, w kterýchž se gen gako gádro stalých se na zemi přjběhů podáwá, a to hlawnj aspoň, což se kdy událo, čtenáři se představuge tak, by wšecko snadno prohlédnauti, a w paměti swé držeti mohl. Historický spis, gegž máme před sebau, druhého gest způsobu, což i pauhý nápis geho: „Obraz starého swěta," dáwá na wědomj. Bystrý, důmyslný skladatel geho čtenáře nikde dlauho nezdržuge, nobrž gen gako w letu s njm starowěkost probjhá, a rychle ho od gednoho národu nese k druhému. Nenj wšak geho „Obraz starého swěta" gen gako suchý regstřjk, anebo gen gako holá kost a kůže, nobrž gako úplné tělo, ušlechtile uspořádáno, a s wýbornau spogeno dušj, kteráž twáři geho zwláštnj krásy a ljbeznosti dodáwá.

Wůbec tento historický spis gest přistrogen tak, že wšecky duševné moci čtaucjho chopj, a rozkošně zaměstnáwá. Žiweť w něm duch neylepšjch historiků, kteřjž newyprawugj toliko, což se kde stalo, ale i něj a wzděláwagj. Aby wýborný autor nic důležitého nepominul, předce wšak širokosti se wyhnul: neywětšj možné gádrnosti psanj užjwá, a tjm méně klade slow, čjm wjce wěcj poskytuge. Zde onde gest negen wyprawowatelem činů lidských, alebrž i saudcem, a sice by-

strým a sprawedliwým. Někde gen slůwko prohazuge, ale to slůwko gest mnohowážné, a gako silná giskra padá do duše čtenáře. Stawj autor čtenáře na wznešených stanowištěch, a na každé téměř stránce důležité prawdy mu mocným, ohniwým perem do srdce pjše.

Ačkoli Němci mnoho klassických historiků magj: bylby nicméně i tento historický spis wzácným a drahým plodem literatury gegich. Tjm wjce si ho wažte Čechowé, poněwadž se we wlastenské literatuře našj nic podobného nenacházj. I to zde powědjti musjm, že Čeština autorowa nic poněmčilého do sebe nemá, nobrž čistá, wzdělaná a sličná gest Čeština, a wšecky wlastnosti dokonalé, klassické řeči pronášj.

Na důkaz, že tato historie starého swěta gest wýtečné djlo, z něhožto plesati může každé hodné srdce české, tato mjsta zde předkládám: „Co Pařjž za času Ludwjka čtrnáctého, to byly Atheny pod čtyřidcetiletým řjzenjm Periklesowým, prwnj město starého swěta. Nikdý se wšeliká umělost na gednom mjstě tak hogně a tak slawně pohromadě neukázala, gako tenkráte w Athenách. Zde kwetli řezbáři Fidias, Polyklet, Alkamenes, Agorakritos a Myron; maljři Zeuxis, Parhasius; tragikowé Sofokles, Euripides, Aeschylos; rhétorowé: Lysias a Isokrates; historikowé: Herodot, Thucidydes a Xenofon; w lékarstwj wynikal Hippokrates; w mudrctwj Sokrates. Krásně kwetl nad wšecky giné stát Athenský, ale na geho kořenách také giž hlodal čerw, a hrozil brzkau zkázau. K snadněgšjmu dosaženj swých ctižádostných aumyslů předsewzal Perikles mnohé škodliwé změny we zřjzenj Solonském, w základu žiwota Athenského,

Efialtem, demagogem sobě zcela oddaným, ztenčil moc a wážnost areopagu, a powolil tedy obecnj nemrawnosti uzdu. On zwětšil hrdost, opowážliwost a swéwolnost obecnj luzy, zničiw zcela moc archontů a senátu, a odewzdaw gj lidu samému, z něhožto i saudce obecnj k rozsuzowánj neyhlawněgšjch důležitostj celého státu z obecnj pokladnice platil, kudy se saudnice předmětem weydělku pro nedbalau a lenošiwau luzu stala, kterážto neustálými obecnjmi radowánkami opágená, w nestydatost, nesprawedlnost a zpurnost wždy hlauběgi padala. Se spogenci nakládáno gako s poddanými, wšickni drženi pode ghem, které ne o moc lehčj, ale mnohem protiwněgšj nežli Perské bylo, protože od hrdých bratřj pocházelo." S. 62. 63. „Hanibal, tento neunawitedlný rek Punický, milowal swau wlast upřjmně, a nemoha gj wjce prospjwati mečem, prospjwal po skončené druhé wálce Punické co suffet neporušitedlnau sprawedlnostj, zamezuge wady, které se prawému wlasti dobrému protiwily, zwláště utiskowánj lidu od mocných občanů, kteřj gen swého zisku hleděli, o wlast zhola nedbagjce. Tjm ale rozmnožil počet nepřátel swých, kteřj geg u Řjmského senátu osočili, gakoby wálku obnowiti chtěl. Řjmané, gimž i neozbrogený Hanibal hrozný byl, stáli na wydánj geho, čjmž negsa gist we wlasti swé, do ciziny prchnauti musel. A kam mohl prchnauti auhlawnj protiwnjk Řjma, než tam, kde se bauře zdwjhala proti Řjmu? Prchl k Antiochowi. Od něho ochotně přigat, radil mu, by se zrowna na Italii samu obořil, nabjzege se to sám se skrownau mocj wywésti, neb: Když ty hada potřjti chceš, myslil Hanibal s našjm Zá-

bogem, na hlawu neygistěgi. Nepronikla wšak maudrá rada u rozmařilého dworu králowského; neboť scházela rádci podlá lichotnost, pročež u hrdého Antiocha nenáwistnými dwořenjny snadno osočen, a wljdným s wyslanci Řjmskými w Efesu zacházenjm w podezřenj uweden.“ S. 152. „Zbawen strachu ukázal se nynj Tiber w prawé postawě swé. Nagednau zmizela wšecka swobodná práwa, gichž obec až potud užjwala; senát se stal nástrogem ukrutenstwj cjsařowa, nad provinciemi a wogskem usazowáni gen podlj ljchotnjci, z nichžto geden, Sejanus, cjsařem samým zase wládl, a geg ke wšem hanebnostem popauzel, kterých sobětnost a mstitedlnost gen wymysliti mohla. Při tom třesa se před wražedlnau dýkau, hleděl se ostřjhati zákonem magestátnosti, dle něhož na tisjce osob, které se gen obogetným slowem proti cjsaři prohřešily, a mnozj podezřelj beze wšeho důwodu odprawowáni. Tjm wšak geště wjce zaděšen gsa ukrutnjk, odšed zcela z Řjma, usadil se na nepřjstupném ostrowě Kapreé w chobotu Neapolitánském, kdežto u středu stráže s několika nezbednými ljchotnjky w hanebné prostopášnosti žiwot tráwil, až konečně w nemoci od gednoho z nich násilně usmrcen gest.“ S. 216.

Tato mjsta doličugj, že přewýborný náš wlastenský spisowatel, P. Smetana, ku skládánj historie má drahně wtipu, uměnj a ušlechtilého smyslu. Netřebať ho teprw wzbuzowati, by nás tudjž druhým a třetjm djlem wšeobecné historie potěšil: wlastnj srdce ho gistě ku práci této ponauká a zaněcuge, a nadjti se gest, že nám časem swým wydá také historii drahé wlasti našj české. Konečně znamenám, že i nakladatel, P. Wáclaw Špinka,

překrásný spis tento na čistém papjře welikého oktávu pěkným latinským pjsmem gest wytiskl, a tudy zásluhy autorowy se účastna učinil. Rádi budeme těm, genž české knihy na swůg náklad tisknau a prodáwagj, za každý wýtisk o několik českých wjce platiti, budau-li gen wěrně o to pečowati, by každá česká kniha i na pohled se ljbila, a pěkným papjrem, formátem a pjsmem ku čtenj wábila tak, gako Obraz starého swěta.

Vincenc Zahradnjk.

B) Rozličnosti.

a) *Zákony.*

A) Doplněk od roku 1833.

Poněwadž se giž negednau stalo, že se od cjs. král. poštowských úřadů plat z auředlnjch pjsemnostj požadowal, když nápisem: „in stricte officiosis" opatřeny nebyly: tedy se vikariátnjm a školnjm dozornjm úřadům w kragi opětně w známost uwádj, by k takowým pjsemnostem slowa: In stricte officiosis, doložiti neopominuli.

Gub. nař. 24. Listopadu 1833. — čjslem 5347.

Opatrownjci djtek, z ústawu nalezenců gim odewzdaných, magj na plat za wyžiwenj a oděw gen dotud práwo, dokud nalezenci w gegich opatrowánj gsau; wyswědčenj tedy o gegich žiwobytj a obydlj, k wyzdwihowánj téhož platu potřebná, magj se takowým wychowáwagjcjm osobám od duchownjch pastýřů gen dotud wydáwati, dokud nalezence we swém opatrowánj magj.

Nicméně přihodilo se, že wyswědčenj i takowým osobám dáno bylo, které djtě giž giným

k opatrowánj odewzdaly, aneb wlastnj matce ge byly nawrátily. Tauž přjčinau se nařizuge, by se opatrownjkům nalezenců, gešto ge giž u sebe nemagj, k wyzdwiženj platu potřebné wyswědčenj o žiwobytj djtěte, genž spolu také k potwrzenj slaužj, že djtě w opatrowánj swém magj, nikoliw wydáwati nemá; an sice duchownj pastýřowé za tuto wyswědčenjm potwrzenau neprawdu negen k přjsnému odpowjdánj, nobrž i také k náhradě wšeho na toto wyswědčenj wydaného platu, — pakli by geg wychowatelé nawrátiti nemohli — bez prominutj přidrženi budau.

Gub. nař. 28. Listopadu 1833. č. 45,132.

Seslaným wys. gub. nařjzenjm 30. List. b. r. obnowuge se opět neywyššj rozkaz, by duchownj pastýřowé osadnjkům, hlásj-li se w čas potřeby o dispensacj k wykonáwánj polnjch pracj we žnjch w neděli a we swátek po službách Božjch, žádné překážky a obtjžnosti nečinili, a takowéto dispensacj hned při rannjch službách Božjch nedělnjho neb swátečnjho dne osadnjkům ohlásili.

Gub. nař. 30. List. 1833, č. 54,807.

Poněwadž se giž od několika let shledalo, že powždy, kdykoli k oprawě kostelů i farnjch stawenj, anebo k zgednánj kostelnjch přislušnostj wjce než 10 zl. stř. ze zádušnj kassy wybráno býti mělo, proti wydanému předpisu u slaw. gubernium o powolenj se zakročowalo, čjmž negen auředlnj práce zbytečně rozmnožený, nobrž i potřebné spráwy ztrátau času mnohem nákladněgšj se staly: k odstraněnj téhož obyčege oznamuge se cjs. král. krag. úřadům, že při stawbách ko-

stelnjch a farnjch, kteréž od patronátnjch úřadů cjs. kr. kragským úřadům předloženy a kragským měřičem bedliwě wyšetřeny byly, pokudžby wýloha 100 zl. stř. nepřewyšowala, a k základnjmu kapitálu sáhnauti se nemuselo, aniž běžjcjm potřebám kostelnjm ugma se neděla, podlé gub. nařjzenj 18. Máge 1798 čjslem 11,052 králowštj kragštj úřadowé společně s ordinariátem powolenj k stawěnj uděliti mohau. Ano dle dwornjho dekretu 29. Ledna 1830 č. 4235 — a 7. Čerwna 1808 č. 27818 rozšiřuge se plnomocenstwj král. úřadů kragských w té mjře, že we wšech přjpadnostech, kdeby z prodléwánj něgaké spráwy nebezpečenstwj wzniknauti mohlo, také wětšj wýlohy ze zádušnjch důchodů, smluwiwše se o tom s ordinariátem, powoliti mohau; o čemž ale rychlau zpráwu na wys. Gubernium wznésti, a potomněgšj zplnomocněnj požádati gsau powinni. Totéž platj — pod swrchu dotčenými wýmjnkami o wydánjch na kostelnj přjslušnosti.

Gub. nařjzenj dne 20. Prosince 1833 č. 56,317.

B) *Zákony roku* 1834.

Z ohledu křticjch a úmrtnjch listů, kteréž se k proukázánj u wogenské konskripcj, rekrutowánj a přehledu zemských obranců bez štemplu wydáwagj, nařjzeno wys. dwornj komorau 4. Ledna b. r. čjslem 52,075, by takowéto listy znamenány byly nápisem: K úředlnjmu užjwánj při konskripcj, rekrutowánj, a revisj zemské obrany, kteréžto listy od úřadů, gimž se předložily, i hned zadrženy býti magj.

Gub. nař. 29. Ledna 1834 č. 2783.

Z strany pomoci školnjm učitelským wdowám udělowané rozhodnuto gest wys. dwornj komissj nad studiemi 24. Ledna b. r. 7943, by se dosawádnj obyčeg i budaucně zachowáwal, onen totiž w politickém zřjzenj německých škol ustanowený, gjmž se wdowám učitelským 8 kregcarů w oné valutě wyměřuge, w kteréž almužny w ústawech pro chudé wydáwány býwagj.

Gub. nař. 3. Unora 1834, č. 5361.

Geho cjs. král. Mst. ráčila neywyššjm rozhodnutjm 9. Pros. 1833 milostiwě nařjditi, by se při osazowánj učitelských stolic na weřegných theologických ústawech zwláštnj ohled bral na theol. Doktorát, a caeteris paribus Doktorům přednost se dáwala. Pakliby kandidát, gešto doktorem nenj, od Geho cjs. k. Msti. za professora gmenowán býti měl, zawazuge se, by w třjletnjm provisorium doktorstwj řádným obyčegem dosáhnauti hleděl; sic k potwrzenj předložen býti nesmj, dokawád ho nedosáhne.

Dle wysokého dwornjho dekretu 22. Března 1834 č. 6789 ráčila Geho cjs. král. Milost neywyššjm rozhodnutjm 9. Března b. r. nařjditi, by ono neywyššj uzawřenj 6. Zář 1816, dle kteréhož nikomu, před dosaženjm 18. roku wěku swého k akatolickému wyznánj přestaupiti se nedowoluge, i také o dětech platnost mělo, genž dle narozenj a křtu k náboženstwj katolickému přináležegj, byl i gegich rodičowé napotomně k ginému wyznánj byli přestaupili.

Gub. nařjzenj 17. Dubna 1834 č. 16464.

Obsahem dekretu wys. dwornjho kanceláře 2. Máge b. r. č. 9185 ráčila Geho cjs. král. Milost 8. Dubna b. r. wzhledem dotacj potřebných kooperátorů následugjcj rozkaz wydati: Gestli žeby někde pro osobu farářowu dle cifry wyššj ročnj přjgem než 300 zl. založen byl, a za proměnau mjstných přjpadnostj počet kooperátorů rozmnožen, anebo, kde posud žádného nestáwalo, nynj *geden* přidán býti měl: nemá farář na swých přjgmech žádné ugmy trpěti.

W giných ale přjpadnostech, kde se o dotacj potřebného, posud nestáwagjcjho duchownjho pomocnjka gedná, pokračowati se má dle dosawádnjch zákonů.

Gub. nařjzenj 19. Máge 1834 č. 22079.

Z ohledu času, kterého se zwonečkem po kostele almužnu sbjrati dowoleno gest, ráčila Geho cjs. kr. Milost wysoce důstogným ordinariátům ustanowenj toho zanechati. Tjmto pak společným usnešenjm ustanoweno, by sbjrky w kosteljch zwonečkem předsewzaty byly wždy po skončeném kázanj, před i po začátku welké mše sw. až k obětowánj, pak ale, kdeby toho potřeba kázala, po sw. přigjmánj až do konce mše sw. — při tichých ale mšjch od začátku až do pozdwihowánj, a pakli by geště potřebj bylo, shromážděných wěřjcjch o přjspěwek požádati, po přigjmánj až do skonánj mše sw.

Gub. nař. 22. Máge 1834, č. 22,821.

Za přjčinau, že gistému, k auřadu pastýrskému poněkud neschopnému, lokalistowi kooperátor z náboženského fondu požádán byl, připome-

nuto opětně wys. dwornjm kancelářem 16. Máge b. r. č. 11,998: „Poněwadž lokalisté wedlé nařjzenj 15. Března 1792, s faráři stegného práwa nepožjwagj, tedy pro lepšj opatřenj auřadu pastýrského na takowých štacjch lokálnj kaplanstwj buď raděgi osazeno.

Gub. nař. 2. Čerwna 1834, č. 24,833.

Poněwadž se ukázalo, že nemanželských porodů rok po roce wjce přibýwá, wydána gsau neywyššjm rozhodnutjm Geho cjs. kr. Milosti dekretem dwor. kanc. 14. Máge b. r. č. 9876 následugjcj připomenutj:

1. Představeným obcj znowa za powinnost se ukládá, bedliwě pečowati, aby wšeliké nočnj taulky byly zamezeny; ložnice mužských a ženských čeledjnů odděleny a uzamykány; děti pak a čeládka k školnjmu a náboženskému cwičenj náležitě přidržowány.

2. Hospodářowé i představenj obcj magj u přjležitosti pozorni učiněni býti, gak welice čest i blaho rodin i celých obcj wyhledáwá, by se pečliwě hledělo na kázeň a mrawné chowánj podřjzených, a gakť záhubné následky rodinám i obcjm ze zanedbáwánj mrawopočestnosti wyplýwagj.

3. Nad mrawy školnjch učitelů a wykonáwánjm powinnostj gegich budiž pečliwě bděno.

4. Při zanedbáwánj policegnjch předpisů a pohoršliwém chowánj buď wedlé zákonů přjsně pokračowáno.

5. Zákony z strany zaopatřenj nemanželských dětj magj se zewrubně zachowáwati.

Gub. nař. 3. Čerwna 1834, č. 24,834.

Na předloženj knjž. arc. kons. 5. Čerwna b. r. č. 3555, ukládá se cjs. kr. kragským úřadům, by auřadům hospodárským a magistrátům ostřjhánj dwornjho dekretu 21. Ledna 1808 č. 776 přjsně nařjdili, totiž: že katoljkům, k akatolickému wyznánj přestaupiti chtěgjcjm, mezi šestinedělnjm wyučowánjm wšeliké společenstwj a zacházenj s nekatoljky co neypřjsněgi se zapowjdá.

Gub. nař. 26. Čerwna 1834, č. 27,052.

Dle nařjzenj Geho knjžecj Milosti neydůstogněgšjho Pána knjžete Arcibiskupa Ondřege Aloysia (Tit. pl.) magj se od duchownjch pastýřů wydáwané cedulky k přigjmánj sw. biřmowánj podlé následugjcjho formuláře zhotowiti:

Formulář.

Nomen Confirmandi — (ae.)
Nomen et Cognomen Confirmand.
Nomen et Cognomen parentum.
Locus nativitatis . . . .
Parochia . . . .
Vicariatus.
cui confirmand. . . tempore confirmationis adscript. . . .
Sufficienter instruct. . . . testor.

Mimo to má se podlé těchto od biřmugjcjho biskupa shromážděných a pastýřům opět nawrácených cedulek *Biřmowacj kniha* sepsati, s kterauž se gedenkaždý beneficiát při kanonické visitacj wykáže.

Konsist. nařjzenj 26. Čerwna 1834, č. 4325.

W katolických školách, kdež se také akatolické děti wyučugj, má se dle neywyššjho rozkazu

náležité poznamenánj těchto akatolických dětj wésti, a k patřjcjm akatolickým školnjm úřadům k anředlnj potřebě zasjlati. — K zachowáwánj téhož neyw. nařjzenj má se učitelstwo přidržowati.

Gub. nař. dne 12. Čerwence 1834, č. 28,278.

Mezi překážky, kteréž pořádnosti z ohledu pozůstalostj po zemřelých kurátnjch duchownjch prodlužugj, náležegj zwláště tyto:

a. Nedostatek inventáře gak farnjho tak i kostelnjho.

b. Rozepřé stranu náhrady za zanedbanau oprawu farnjch stawenj.

c. Prodléwánj we skládánj interkalárnjch aučtů.

Protož se opětně wydaná giž o tom neywyššj nařjzenj w známost uwodj, a sice:

ad a. Aby při každé faře farnj i kostelnj inventář se nacházel, kterýž se při každé změně farářowě od nastupugjcjho faráře podepsati má. Kdeby pak takowého nebylo, má se bez prodlenj zhotowiti.

ad b. se nařizuge, by i hned po úmrtj beneficiáta s přizwánjm dědiců wyšetřenj farnjch stawenj se předewzalo, a pakliby winau farářowau co zanedbáno bylo, z pozůstalosti geho sprawedliwá náhrada wygednána byla.

ad c. Umrtj beneficiáta buď bez prodlenj oznámeno, a s skládánjm interkalárnjch aučtů co neymožněgi přispjšeno.

Gub. nař. dne 12. Čerwence 1834, č. 31,207.

b) *Cjrkewnj zpráwy.*

Z Francauz. W krwawých měšťanských rozbrogjch w Lyoně, w měsjci Dubnu l. r. wydaly zbožné dcery sw. Vincencia de Paula welmi po-

hnutedlný důkaz, gak weliké skutky působj láska k Bohu w slabých stwořenjch. „Poloha špitálu těchto sester, oznamugj gisté francauzské listy, byla welmi nebezpečná; nebo přjmo naproti němu postaweny byly baterie, neustále házegjcj. Bylo gim trogjho neštěstj se obáwati: zbořenj gegich stawenj z děl, zapálenj, anebo wedránj se do něho buď zbognjků, anebo řádného wogska. . . . . Neywětšj srdnatost dokázaly milosrdné sestry. Opustiwše tiše a neohroženě swůg dům, ubjraly se pokogným krokem do neynebezpečněgšjch ulic a náměstj, aby poraněné hned na mjstě obwazowaly, umjragjcjch těšily, giným opět pokrmem a giný-mi službami nápomocny byly, což ani k powolánj gegich nepřináleželo. Nic ge nemohlo odstrašiti, ani barrikády, — mezi nimiž buď prošly, anebo přes ně přelezly, — ani napomjnánj a wyhrůžky bogugjcjch, ani hwižděnj ljtagjcjch kulek a strašliwé z děl hřměnj. Bůh, w gehož powolánj a gménu tuto udatnost prokazowaly, chránil ge patrně, nebo žádné z těchto nábožných děwčat raněno nebylo.

— Ministr kultu wydal prohlášenj na biskupy, by mu oněch kněžj, kteréby důstognosti biskupské za neyhodněgšj pokládali, gmenowitě wyznamenali. Gednánj to dáwá čáku, že důležitost swěřeného mu plnomocenstwj náležitě zná. Nemohlť se zagisté na nikoho lépe obrátiti, gako na biskupy, by seznati mohl muže, tak wznešeného úřadu dostogné. Neboť biskupowé, po kragjch gsauce sjdlem, a w ustawičném spogenj s duchowenstwem stogjce, mohau schopnosti a zásluhy duchowenstwa neylépe oceniti; mohau po-

zornost wlády zemské i na takowé muže obrátiti, kteřj na neywzdáleněgšjch mjstech w tichosti úřad swůg zastáwagjce, z ohledu zásluh a ctnostj sjdelnjmu městu docela neznámi gsau. Tento ministeriálnj dopis bljžj se poněkud k onomu ponawrženj, kteréž před třemi léty p. Dubourg, biskup Montaubanský, předložil, chtěge tomu, by biskupowé každého oddělenj se usnesli k wyznamenánj kněžj, biskupského důstogenstwj hodných. Tento plán swůg tehdáž obšjrně wyložil. Byloť to práwě při té přjležitosti, an nešťastné wolenj weliké starosti we Francauzské cjrkwi wzbudilo.

Portugál. Nynj gsme se předce dowěděli, co se s oněmi Jesuity událo, genž na kwap z Koimbry byli wyweženi, aby, gak se ljčilo, přes hranice w bezpečnost se přewedli. Do Lisabonu byli sice skutečně přiwezeni; ale mjsto, co ge měli na lodjch dále přeprawiti, zawřeli ge do pewnosti St. Juliána, pod zámjnkau, gakoby ge před zuřiwostj lidu chtěli ochrániti!! W témž žaláři wězili giž také Jesuity za časů mstiwého a krwožjzniwého Pombala za celých 18 let, až do smrti Josefa I. Gak doslécháme, nalezagj se mezi těmito zatčenými také Francauzštj Jesuité; nenj ale nic slyšeti, žeby byla wláda Francauzská pro toto uwězněnj swých poddaných u Don-Pedra stjžnost wedla. Naproti tomu ale když Don Miguel gistého učitele franc. gazyka mrskati byl rozkázal, gešto w kathedrálnjm kostele w Koimbře s newěstkami mrzkost zpáchal, tedy w potrestánj tohoto nešlechetnjka zdála se čest francauzského národu býti uražena, a i hned wyslalo tak řečené Juste-Milieu několik korábů před Lisabon. W

bezpráwj ale francauzským Jesuitům učiněném nenacházj čest franc. národu uraženau. Gak rozdjlné gest smýšlenj gegich o cti!

Z Angličan. K hlásánj sw. Ewangelium musj se gako k prowozowánj swětského obchodu a řemesla zwláštnj powolenj (licence) wykaupiti. Někteřj duchownj gak k anglikánské cjrkwi přináležegjcj, tak i wůbec řečenj Nonkonfirmisté wzali w aumysl mrawy nižšjch třjd obywatelstwa naprawowati kázanjmi na weřegných ulicjch a náměstjch držených. K tomu konci dali si wystawěti lešenj, a kázali po wšech čtwrtjch města. Daw lidu byl náramný, tak že se některé ulice zawřjti musely, a konečně policii za potřebné býti se zdálo w to wkročiti. Dwa kazatelowé — oba Smith řečenj — byli zatčeni a před práwo pohnáni. Prwnj Smith, znám pod gménem Bosseman, byl udán, že gen proto weřegně káže, by zloděgům přjležitost dal ku krádežjm. Na to ale odpowěděl a dokázal, že posluchači geho na trhu Bicklingsgate nazwaném, kdež kázáwá, negsau žádnj ginj, leč sami chudj kominnjci, rybáři, zametači, hadráři a nosičowé uhlj, kteřj z wětšj částky ani penjzku (penny) w kapse nemagj, protož se také nepotřebugj zloděgů báti.

Na námjtku, že weliký sběh lidu působj a tjm wolnému průchodu překážj, odpowěděl: Gá žádné giné přednosti nežádám, nežli té, které se i šaškowi propůgčuge. Dowolte mi alespoň, bych chudým lidem, genž zde ničeho nemagj, kázati mohl, že králowstwj Božj gim přináležj. Gmenugte si mne prowolawačem, kramářem, gak se wám ljbj; magj-li tito práwo swé zbožj na trhu wy-

kládati a prodáwati, dopusťte tedy, bych i gá zdarma z nadšenj ducha sw. kázati mohl.“ Byltě potom s tjm napomenutjm propuštěn, by swau stěhowacj kazatelnu gen na takowá mjsta stawěl, kdeby sběh posluchačů obchodu obecenstwa nepřekážel.

Druhý Smith obžalowán byl od představeného kostela sw. Ondřege. „Záwist,“ zwolal on, „nic giného nežli záwist chleba! Páni faráři pronásledugj nás chudé kněžj, poněwadž tak bohati negsme, bychom sobě kostel wystawěti anebo nagmauti mohli, a zwláště proto, že zdarma kážeme Ewangelium. Gá pak wšjm práwem řjci mohu, že wjce dobrého působjm, nežli osoby magistrátnj; gá lidi před prowiněnjmi wystřjhám, kteréž práwo toliko, když giž spáchána byla, potrestati může.“ Na propuštěnau dalo se mu gen napomenutj.

Z Prahy. Dne 7. Řjgna b. r. zwolila důstogná kapitola Premonstráků na Strahowě na mjsto w Pánu zesnulého, duchem a srdcem wýtečného pána, pana Benedikta Pfeifra, za swého nowého Opata, důstogného a wysoce učeného pána, pana Jaroljma Zeidlera, kapitulára a opatského tagemnjka, Doktora pjsma sw., arcibiskupského notáře, kr. řád. weřegn. professora dogmatiky na universitě Pražské, kr. censora bohoslownjch spisů, a emeritowaného dekána theologické fakulty.

Z Meyta. 4. Řjgna b. r., genž byl den slawný gmenowin Geho c. kr. Milosti Františka I. držel Geho knjžecj Milost, neydůstogněgšj Arcibiskup Pražský, Ondřeg Aloys hrabě Ankwič z Poslawice, w městě tomto na swé cestě do Kunžwartu u přjtomnosti c. k. auřednjků panstwj Zby-

rowského, mjstnjho magistrátu, weškerých cechů a školnj mládeže pod gich praporci, a mnohočetného shromážděnj měšťanů, za blaho neymilowaněgšjho Země Pána služby Božj, po kterých gsa z uspořádánj této slawnosti skrze mjstnjho děkana a arcib. notáře, důstogného p. Jana Grubra welespokogen, se přes Plzeň, Stříbro a Planau do Kunžwartu ubjral.

Z Kunžwartu. Dne 5. Řjgna b. r. wyswěcowal Geho knjžecj Milost neydůstogněgšj Arcibiskup Pražský, Ondřeg Aloys hrabě Ankwič z Poslawice, kapli a oltář w Kunžwartu, w loketském kragi, blǰže Mariánských láznj, w zámku Geho Oswjcenosti Klementa Knjžete z Metternichu, u přjtomnosti mnoha wzácných hostů a náramného počtu lidj i ze wzdáleného okolj.

Kaple byla takořka znowu stawena, řjzenjm c. k. dworského stawitelského rady a direktora stawitelské školy c. k. akademie Wjdenské, pana z Nobily. — Oltář ale, gak stogj, od Swatého Otce, papeže Řehoře XVI. z Řjma sem knjžeti pánu darowán. Gest to wýstawa z neywzácněgšjch mramorů, z pozůstatků chrámu Páně sw. Pawla w Řjmě, 300 let po Kristu Pánu od Konstantina, prwnjho křesťanského cjsaře wystaweného, který 15. Čerwna 1823. popelem lehl. Sarkofág, který mjsto antipendium celý se widj, a který prý z tomby cjsaře Hadriána (73 let po Kristu Pánu) pocházj, záležj z gednoho kusu Rosso antico, gediného we swětě w té welikosti, do kterého při wyswěcowánj tělo w řjmských katakombách před několika léty nalezeného, welmi skwostně ozdobeného Mučedlnjka Božjho, sw. Bo-

nifáce, mládenečka, wloženo bylo. — Tato kaple swým předrahým klénotem patřj nynj k neywětšjm znamenitostem králowstwj Českého.

Kopidlno. Geho cjs. král. Milost ráčila dekretem od 7. Řjgna b. r. děkana a biskupského vikáře kopidlnenského, důstogného pana Františka Wacka, hogného spisowatele a horliwého podporowatele časopisu pro katol. duchowenstwo, z uwáženj obzwláštnjch geho zásluh, hodnostj cjs. král. dworského kaplana, s prominutjm tax, neymilostiwěgi poctiti.

Ze Lwowa. Dne 9. měsjce Listopadu držel slawný přjgezd do tohoto hlawnjho města králowstwj Halického, neydůstogněgšj pán, pan František Lušjn, nowě zwolený Arcibiskup katolický, knjže a primas králowstwj Halického a Lodoměrského, powolaný z biskupstwj tridentského z Tyrol.

Z Řjma. Dne 12. Čerwna zemřel w Palermu, hlawnjm městě w Sycilii, rozhlášený kardinál a generálnj Vikář, Placidus Zurla, w 65. roku wěku swého, mrtwicj raněn; dne 3. Prosince ale zase neystaršj knjže w katolické cjrkwi, kardinál-diakon Albani w Pesaře w 84. roce wěku swého.

Z Řjma. 22. Listop. Geho Swatost papežská ráčila následugjcjch kardinálůw k zwláštnjm úřadům ustanowiti, a sice:

Pedicini za vicekancljře swaté katol. cjrkwe, Odescalchi za Vikáře geho Swatosti, Giustiniani za prefekta kongregacj Indicis, Fransoni za prefekta kongregacj propagandy, Barberini za prefekta měst, Lambruschini za prefekta Kongregacj

studij, Sala za prefekta kongregacj biskupů a řeholnjho duchowenstwa, Mattei za prefekta oekonomie propagandy.

K nowému zwolenj za kardinály gsau zaznamenáni: Alexandr Giustiniani, Pianetti, biskup z Viterbo, Fabrizi, papežský Maggiordomo, pak Porta, Spada a Bianchi.

Ze Sevilly w Španieljch 8. Listopadu. Z tohoto přes 200 mil wzdáleného slawného města došlo 10. letošnjho Prosince od tamnjho kardinála arcibiskupa, Františka Xav., welmi laskawé psanj na wzácného podporowatele Časopisu našeho, welebného P. Josefa Černého, administrátora u Karmelitánek na Hradčanech w Praze, w kterém gemu za odeslané ostatky sw. Jana Nepomuckého, které 10. Kwětna l. r. od něho obdržel, welmi wraucně děkuge. — Tento ctihodný kmet dal i hned ty sw. ostatky do malé zlaté monstrance zasaditi, a poručil ge na oltář sw. Jana Nepomuckého, který w Seville w arcibiskupském kostele gako u weškerých Španieljch s wysokau uctiwostj se ctj, postawiti. Obdržew ge, dal hned wšech kanownjků a množstwj Sevillského kněžstwa do swé arcibiskupské domownj kaple swolati, by poljbenjm těch sw. ostatků sw. Jana Nep. uctili. Wšickni nad tjm darem obzwláštnj radost gewili. Karmelitánky Sevillské takowým darem z kláštera gich řehole z Prahy na neywýš potěšené uzawřely naproti tomu zase řeholnjm sestrám swým do Prahy w budaucjm Březnu, korábem přes Hamburk, ostatky zakladatelkyně té řehole, sw. Teresie, odeslati.

Z Francauz. Francauzský časopis „*Constitutionel*“ tázal se onehdy, gako u welikém úžase: Od-

kud nyněgšj zpuštěnj mrawů přicházj; obzwláště ale odkud i tento smutný úkaz, že děti geště autlého wěku, s přepodiwnau lhostegnostj na wraždu patřj, mohauce we wšj studenosti giným i samým sobě smrt učiniti? Můžeť se mu za odpowěď dáti: Toto gest usmrcugjcj owoce gjzliwé nenáwisti wšeho, co swatého a božského gest, kterauž ohawnj spisowé, gakýž gest Constitutionel sám, skrze patnácte let mládeži do srdce wštěpowali, gimž žádný posměch, žádný úkor a útržka proti cjrkwi a služebnjkům gegjm neprawým a nedowoleným býti se nezdál, gehožby s radostj nebyli roztrubowali; gimž nic wážného a welebného nebylo, cožby nebyli zhyzdili. Nyněgšj ohawnost zpuštěnj gest tedy djlo této atheistické, ďábelské zběře, genž zwláště pod ochranau Constitutionele národ swůg wnowě wydanými Voltairowými spisy téměř zasypala; bylať, gak wědomo, zwláštnj wydánj pro chudé i bohaté obstarána, Touquetowo ewangelium rozšiřowáno, a schwálnj fabrika nestydatých, mysl i srdce otrawugjcjch spisů zaražena, kterauž Constitutionel na wysost wychwalowati se přičinil. Toto pak wšecko směřowalo k úmyslu giž dáwno wytčenému, by mládež a nižšj třjdy národu k hlasu swědomj docela ohlušili, z nichžby sobě slepé, wždy hotowé nástroge k přewrácenj wšech společenských řádů wychowali. Slušj-liť tedy Constitutioneli, genž mládež ušlechtilé krásy a důstognosti gest zbawil, tázati se: Odkud ta neobyčegná ljbost we wraždě a w smrti, kterauž nynj u dětj a mladjků francauzských pozorugeme? Wšak práwě tato otázka a celé rozkládánj téhož punktu w Constitutioneli zůstane nám we stawu nyněgšjch Francauz paměti

hodnau a charakteristickau udalostj. Neméně pamětno gest, což se w témž časopisu dále ponawrhuge. Wyučowánj mládeže a sprostého lidu — dokládá konst, — má nynj býti hlawnj péčj zemského řjzenj, a to sice *wyučowánj mrawné*. K tomu ale (slyšmež!) školy filosofické nepostačugj, a poněwadž lid do kostelů nechodj, tedy přislušj wládě postarati se o to, aby zponenáhla mrawnj wyučowánj pro celý národ ustanoweno bylo. Zde gest, prý, geště mezera, kteráž se newyhnutedlně wyplniti musj, magj-li Francauzowé swobody hodni a schopni býti. Nebogme se, prawj dále, že takowý ústaw žádného prospěchu nedosáhne; *wšickniť lidé nacházegj w tom radost, když o powinnostech mluwiti slyšj.* Samoť sebau se rozumj, že dar mrawného wyučowánj, kteréhož zde na maudrém zákonodárstwj žebrá, *w neyčištšjm mrawoučenj* záležeti musj. Tentýž Constitutionel gestiť opět, genž tau bezbožnau pošetilostj gest pogat, an si naděgi dělá, že kazateli od zemské wlády wyslanými a we gménu wlády (!) hlásagjcjmi národu zasazené hluboké rány se uléčj, a mimo to, že se mu poštěstj opowrženau cjrkew křesťanskau (genž mu dáwno trn w očjch byla) wypuditi anebo tjmto surrogátem wynahraditi.

Staw katolické cjrkwe na Morawě roku 1833.

Ku katolické cjrkwi se nawrátilo . .	81
od nj odpadlo	18

Katol. cjrk. tedy na Morawě rozmnožena 63 dušemi.

Staw katolické cjrkwe w cjsarském Slezku roku 1833.

Ku katolické cjrkwi se nawrátili . .	21
od nj odpadli . .	3

Katol. cjrk. w cjs. Slezku tedy rozmnožena 18 dušemi.

O dědictwj Swatojanském.

Šlechetná mysl w Pánu zemřelého welebného Antonjna Hanykýře, pens. exposity w Táboře, Dioecesána Buděgowického, založila nám darowanými 1000 zl. na střjb., základ a ústaw k rozšiřowánj dobrých katolických knih pro lid sprostý w lewné ceně, pod gménem dědictwj Sw. Jana Nepomuckého, který nám takořka náhradau býti má za dědictwj sw. Wáclawa, k giným aučelům obrácené.

Když Geho c. kr. Milost prawidla dědictwj Sw. Jana Nep. 26. Řjgna 1833. potwrditi ráčila: zawedenj a otewřenj geho w 1. swazku Časopisu letošnjho ročnjho běhu u weřegnau známost se uwedlo, a pozwánj k přjspěwkům na rozmnoženj základu tohoto se stalo.

Proti wšemu nadánj nepřihlásiltě se s darem žádný mimo ctihodného p. Wáclawa Žitka, kaplana we Mšeci obětj 500 wýtisků spisu swého: Odměna djtkám, a brandeyský vikariát, který knjžek těchto 115 odebral. (Ginj gen w skrowném počtu.)

Nagednau wšak překwapuge nás Vikariát Nowokoljnský sbjrkau 116 zl. 40 kr. w. č., kterau řjdká horliwost tamnjho arcib. vikáře a faráře w Swogšicjch, weledůstogného čest. kanownjka pana Josefa Balatyho, mezi duchowenstwem okrsku swého zgednala.

Wysoce důstogná arcibiskupská konsistoř nemohla gináče, než nad tjmto wzácným přispěnjm swau spokogenost gewiti, a redakcj Časopisu powolila, pomůckau tauto, pak! páně Žitkowým wýnosem, a auroky Hanykýřowa základu, učiniti počátek dědictwj Sw. Jana.

Za tau přjčinau hodláme neyprwé wydati k poučenj a wzdělánj připrawený půwodnj rukopis po w Pánu zesnulém dne 18. Pros. b. r. welebném knězi a na slowo wzatém spisowateli p. Josefu Černém, nadepsaný: *Rozgjmánj o přjrodě*, gegž byl práwě za poslednjch dnů žitj swého dohotowil. Budiž gemu wydánjm tohoto spisu na prwnj náklad dědictwj Sw. Jana Nep., za geho zwláštnj zásluhy o tento Časopis wděčný památnjk postawen, kteréhožto spisu hogného odbjránj tjm důwěrněgi se naděgeme, poněwadž čistý wýnos zase k základu swatojanskému buda připogen, gměnj toto rozmnožj, by wydáwánjm dokonale katolických, dobře psaných knih, w lewné ceně, aučel základu toho se dosahowal, záměr zakladatele se wyplňowal, welebnému duchowenstwu a potřebám wlastenských čtenářů náležitě se poslaužilo, a nábožnost i kázeň dobrých mrawů také prostředkem tjmto byla zwelebowána.

Redakcj.

Umrtj.

Welebný p. Jos. Černý, kněz nábožný a horliwý, muž oswjcený a uměnjm ozdobený, geden z neysilněgšjch w tomto časopisu pracownjků, gemným citem, zdrawým saudem wýtečný, zaslaužilý spisowatel a wraucný milownjk gazyka českého, umřel w 49. roce wěku swého dne 18. Prosince 1834 o čtwrté hodině odpolednj, na krewnj mrtwici, zaopatřen gsa swátostmi umjragjcjch.

Prozatjm gen to buď podotknuto, že geho neyčistěgšj k wlasti láska a horliwost s saudem spogená wšecko, seč byla, k okrase a k důkladnosti našeho Časopisu přispjwala. Gestli slawný Sailer biografie zaslaužilých duchownjch pastýřů německých wydal: my též práwo máme úplné, neauhonný žiwot nebožtjka Černého mladým zwláště kněžjm za wzor postawiti. Dá se od wraucných geho přátel očekáwati, že někteřj ze žiwota geho neysličněgšj nastjnjce doby, památku wděčnau swému přátelstwj postawj. — Na ten čas stůgtež city gednoho z geho přátel.

Žalozpěw

o smrti Josefa Černého.

Zastjnil saumrak hasnaucj záři wečernj,
Oblohu neydělšj zastřelo raucho noci:
Gá u stolku sedjm, potopen we praudu myšlének
Bezděčných, duše má truchliwě zastonala:
Proč, to newjm. Kdo na okno klepá? — Holubička to zobcem.
Wjtcy mi šťastná poslice! což mi neseš? —

Ó běda, co znamená temných na hrdélku wisjcjch
Tré tkaniček? co tagj w sobě cedulky troge?
Strom zde, běda, truchliwý obrazen — tady hrobka — tu nápis:
„ČERNÝ“! — ach mého přjtele wjce nenj! —
Nábožný knězi Hospodinůw, zpytownjku pokorný
Děl geho zázračných, Sokrate náš milený,
Wlasti milenče wřelý, cos nás tak rychle opustil?
Giž gsi mi odlaučen, mé duše půlko drahá!
Twář mi gewjwala ústa, co gen kdy pocjtilo srdce,
Tys se mnau wěrně slasti i strasti dělil,
Ty, když osud mne pak oddálil, gsi mi často wysjlal
Pentli na růžowité wěstinu přjwětiwau.
Kdož, po našem Mladoni, když i teď ty se záhy ubjráš
Z wlasti, mi žádaucj zpráwy o Matce podá?
Kdož o gegjch naděgjch, tauhách, žádostech a slastech,
Kdož o milých bratřjch zpráwu mi dá těšiwau?
Ukrutné, Morano, twoge za dnů těchto ge žezlo!
Ledwa se wýročnj den hoře mého wracel,
Den, kdys mi Mladoně druha odňala, neklamawého
Wlasti syna, wěrných bratra, miláčka Čechu, *)
Sotwa se gizwa krutá raněného uléčila srdce:
Giž ljtým šjpem ránu bodeš mi nowau.
Proč raděgi střely na škaredé odrodilce neostřjš?
Proč dobrých, ctnostných sobě ku wraždě woljš?
Ach co mořjš maudrosti toho zdařilého učence?
Co wzácného Čechům Faedona usmrcugeš?
Co sluhu Páně bigeš, ljbau an práwě se chystal
Na swěcený oltář klásti mu sláwy oběť?
Proč gsi, neljtostná, několik nedopřála mu geště

---

*) Josef Jungmann, mladšj, † 24. Prosince 1833; Josef Černý dne 18. Prosince 1834.

Dob, aby byl skončil djlo to poswěcené? *)
Ó lose lidstwa žalosti plný! zaswitne-li hwězda,
Plawci milá, obalj náhle gi bauře mrakem. —
Když takowých ano wjce němých wedu w útrobě nářků:
Autlá poslice tu křjdloma zatřepetá,
Zdálo se, že něco wjce mi geště odewzdati dlužna;
Pentli zočjm bjlau zeleně propletenau,
Snjmám list na ni zawěsený, druha oslaweného
Poznage ljbám hned pjsmo a to čtu na něm:
„Nelkey, bratře milý, želu se truchliwému neoddey,
Hospodinůw mne že tak náhle posel powolal;
Nechtěl Dobrotiwý nemocj mi se trápiti dáti,
An těžkých neduhů dosti gsem giž zakusil.
Arci wřelá byla mi swé otčině slaužiti wůle,
Než k aumyslu tomu lhůty na krátce bylo.
Giž čeho gá sám neskončil, dokonceyte wy bratřj
K oslawě Pána, i též k prospěchu wlasti drahé.
Swornj buďte, neboť synowé gste wy mateře gedné;
Podpora, čáka, radost, oslawa buďte gegj!
Láska, pokog! w odkaz toto gá wám heslo porauějm.
Láska-li wěrna waše, prosbu wyplňte mogi:
Záživnau a zdrawau kraganům ducha pastwu podeyte;
Pochwalu wám za to wlast, odměnu Bůh w nebi dá.“ —
To bratřj spolu wám zdělugi zde poselstwo potěšné,
Pomněte, co wzkázal wám bratr oslawený.

Na Kowáni dne 23. *Prosince* 1834.

K. Winařický.

---

*) Rozgjmánj o přjrodě.

Obsah

wšech čtyř swazků sedmého ročnjho běhu.

Pogednánj.

1. Dogmatika.

O spogenj Kristowa z mrtwých wstánj s celau saustawau božského zgewenj. Od J. Raisa. . . . . III, 347. IV, 617.
O wtělenj Syna Božjho. Od Vinc. Zahradnjka . . . . . IV, 519.

2. Mrawoučenj.

Proč newydáwá náboženstwj Kristowo tak hogných užitků gako za prwnjch časů. (Historicko - mrawnj). Od Josefa Černého . . . . . I, 1.

3. Uwedenj w pjsma sw.

Kanon knih nowozákonnjch za wěku apoštolského. Od Dra. J. Kornera. II, 179. IV, 575.

4. Historie cjrkewnj.

Swatj mučedlnjci prwnjch stoletj oswědčugj Božstwj Kristowo. Od Dra. J. Stárka. . . . . I, 30.
Zpráwa stranu rozbrogů o kalich. Od J. Zimmermanna. . . I, 64. III, 379. IV, 548.
O rági. Od Fr. Wetešnjka. . . II, 109. III, 412.

Společnost Čechů s Lutherem. Od Vinc. Zahradnjka. . . . . II, 227.
O jáhnech. Od P. Richtra, professora Olomuckého . . . . . II, 241.
Přjbuzenstwj cjrkwe české s morawskau. Od Wogt. Ruffera. . . . . III, 437.
Žiwotopis p. Jos. Frant. Hurdálka. Od V. Zahradnjka. . . . . I, 104.

5. Pastýrský auřad.

Pastýrský list Geho knjžecj Milosti P. Arcibiskupa Olomuckého. Přeloženjm Dkt. Jungmanna. . . . . II, 317.
O rozdjlu mezi duchownjm a swětským auřadem. Od Vinc. Zahradnjka. . . . I, 46.
Kázanj pohřebnj. Od Frant. Wambery. II, 331.
Kázanj na den wstaupenj Páně. Od Antonjna Marka. . . . . III, 453.
O nawštěwowánj školy od Jos. W. . . IV, 586.

6. Liturgie.

Aforismy o liturgii. Od Vinc. Zahradnjka . . . . . III, 368.
Spogenj čtyř částek mše sw. Od Hnogka. IV, 559.

7. Wychowatelstwj.

Wychowánj mládeže zwláštnj pramen nenábožnosti nyněgšjho wěku. Od Dra. Jar. Zeidlera, opata Strahowského. I, 82. II, 277.
O spořádánj starých škol z ohledu na nowé. Od Fr. Wacka, cjs. král. dwornjho kaplana. . . . . III, 396.

8. Smjšeného obsahu.

Dwa listy p. Bohuslawa z Lobkowic. Od Karla Winařického. . . . . II, 267.
Odpowěd na konkursnj otázku, od Arnolda Šindeláře. . . . . II, 295.

9. Básnictwj.

Zpěw k slawnému přigetj duchownj spráwy od Geho knjžecj Milosti P. P. Ondřege Aloysia, arcibiskupa Pražského, gménem weškerého duchowenstwa, Od Sedláčka. . . . . I, 1.
Bezženstwj. Od Dra. Jos. Chmelenského. IV, 644.

10. Literatura.

I, 131 — 141. II, 305 — 307. III, 471 — 485. IV, 647 — 661. Recensj od čest. kanownjka Přihonského, od far. Vinc. Zahradnjka a far. Karla Winařického.

11. Zákony.

IV, 666.

12. Cjrkewnj zpráwy.

I, 145 — 176. II, 311 — 339. III, 485 — 512 IV, 673.

8. Smjšeného obsahu.

Dwa listy p. Bohuslawa z Lobkowic. Od Karla Winařického. . . . . II, 267.
Odpowěd na konkursnj otázku, od Arnolda Šindeláře. . . . . II, 295.

9. Básnictwj.

Zpěw k slawnému přigetj duchownj spráwy od Geho knjžecj Milosti P. P. Ondřege Aloysia, arcibiskupa Pražského, gménem weškerého duchowenstwa, Od Sedláčka. . . . . I, 1.
Bezženstwj. Od Dra. Jos. Chmelenského. IV, 644.

10. Literatura.

I, 131 — 141. II, 305 — 307. III, 471 — 485. IV, 647 — 661. Recensj od čest. kanownjka Přihonského, od far. Vinc. Zahradnjka a far. Karla Winařického.

11. Zákony.

IV, 666.

12. Cjrkewnj zpráwy.

I, 145 — 176. II, 311 — 339. III, 485 — 512 IV, 673.

PŘEH

Duchowenstwa krá

roku 1

Arcibiskupstwj a biskupstwj	Krag	□ Mjle
Prażské Arcibiskupstwj	*Praha*	3
	Kauřimský	56
	Beraunský	52
	Loketský	56
	Plzenský	61
	Rakownicky	46
	Summa	
Litoměřické biskupstwj	*Bolesławský*	77
	Litoměřický	68
	Žatecky	42
	Summa	
Králowéhradecké biskupstwj	*Bydžowský*	46
	Chrudjmský	58
	Časlawsky	59
	Králowéhradecký	61
	Summa	
Budéjowické biskupstwj	*Budéjowicky*	77
	Kolinowský	46
	Prachinský	84
	Taberský	55
	Summa	
W Prażském Arcibiskupstwj . Litoměřickém biskupstwj . Králowéhrad. biskupstwj . Budéjowickém biskupstwj		
	Dohromady	456
	Wroce 1852	456
	tedy wroce 1855 swje	
	tnjji	

W přiřstjm roce i ostatnj duchowenstwo se wykáže.

HLED

rálovstvj Českého

u 1853

□ Mjle.	Počet dušj.	wel. kapitoly		fary	lokalie	bohom: školy			
		počet	osoby			profes: sorowé	alumnowé	nipno alumnah	w sumě
3¼	101.308	2	17	19	10	8	167	145	312
50	190.195	2	9	79	31	"	"	"	"
52¾	174.641	"	"	67	21	"	"	"	"
56¾	242.730	"	"	83	29	"	"	"	"
68¾	203.726	"	"	93	20	"	"	"	"
46¼	159.833	"	"	72	33	"	"	"	"
	1,072.433	4	26	413	144	8	167	145	312
77¼	399.716	"	"	103	42	"	"	"	"
68¾	349.675	1	6	126	43	7	87	20	107
42¼	133.398	"	"	86	29	"	"	"	"
	882.789	1	6	320	114	7	87	20	107
49¾	251.961	"	"	66	33	"	"	"	"
58¼	298.864	"	"	75	40	"	"	"	"
59	242.847	"	"	77	24	"	"	"	"
61	329.435	1	8	87	42	7	25	58	83
	1,123.107	1	8	305	139	7	25	58	83
77	208.459	1	7	82	28	7	31	97	128
46	182.556	"	"	76	25	"	"	"	"
84	255.230	"	"	89	39	"	"	"	"
55	204.915	"	"	69	20	"	"	"	"
	851.160	1	7	316	112	7	31	97	128
	1,072.433	4	26	413	144	8	167	145	312
	882.789	1	6	320	114	7	87	20	107
	1,123.107	1	8	305	139	7	25	58	83
	851.160	1	7	316	112	7	31	97	128
950⅔	3,929.498	7	47	1,348	509	29	310	320	630
950⅔	3,940.242	7	48	1,344	509	29	325	304	629
	392.56		1		"	"	15	16	1

hrad. fwj		W Budějowick. biskupstwj						Dohromady					
fráteří.	dohromady.	počet klášterů	kněží	klerikowé	nowicowé	fráteří	dohromady	počet klášterů	kněží	klerikú	nowicú	fráteří	Summa
"	2	2	10	"	"	3	13	8	40	10	"	10	60
"	36	"	"	"	"	"	"	3	68	12	4	1	85
"	"	1	39	2	4	"	55	2	90	16	4	"	104
"	"	"	"	"	"	"	"	4	22	4	"	5	31
2	5	2	8	"	"	6	14	16	59	40	5	41	145
6	15	2	6	"	"	6	12	16	53	20	8	49	136
"	"	"	"	"	"	"	"	1	62	9	"	"	71
"	"	"	"	"	"	"	"	1	27	1	"	"	28
19	22	"	"	"	"	"	"	3	5	1	5	52	63
"	"	1	6	"	"	1	7	3	17	2	"	4	23
"	21	1	11	8	"	"	19	13	88	24	8	"	120
"	36	"	"	"	"	"	"	3	166	21	11	"	198
1	9	1	5	1	"	"	6	2	13	1	"	1	15
25	146	10	95	11	4	16	126	75	710	155	45	163	1073
26	154	10	94	13	4	16	132	74	747	183	43	163	1136
2	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	2	"	"
"	3	"	"	7	"	"	6	"	37	28	"	"	63

klas sestry			Geptis ky		nowicky klas sestry				Geptis ky		nowicky	klas sestry	
"	4	"	"	"	"	"	"	2	45	"	"	8	53
"	"	"	"	"	"	"	"	1	14	"	1	"	15
"	"	"	"	"	"	"	"	1	9	"	2	2	13
6	18	"	"	"	"	"	"	2	37	"	7	17	61
6	18	"	"	"	"	"	"	6	105	"	10	27	142
6	18	"	"	"	"	"	"	6	102	"	14	20	142
"	"	"	"	"	"	"	"	"	3	"	"	1	"
"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	4	"	"

Náwěštj.

Dokonawše sedmý ročnjk tohoto časopisu, na wědomj dáwáme welebným p. p. odbjratelům, že u wydáwánj téhož spisu, tak gako dosawáde, i přjštjho roku pokračowáno bude. Redakcj opatřena gsauc giž nynj dostatečnau zásobau literárnjch pracj, na djle mnohé giž započaté očekáwagjc, může se bezpečně kogiti naděgj, že nastáwagjcjho roku za tak horliwau činnostj p. p. spisowatelů žádostem welectěného čtenárstwa mnohem lépe w stawu bude zadost učiniti, než se až dotud státi mohlo. Protož s potěšenjm ugjmá se redakcj té přjležitosti, wšem učeným p. p. přispjwatelům za gich horliwé snaženj we gménu w. d. knjž. arcib. Konsistoře tjmto weřegné djky w gewo dáti, opětuge spolu swau důwěrnau žádost, by gj také budaucně k udrženj a rozkwětu téhož cjrkwi a wlasti prospěšného ústawu napomáhati sobě nestjžili.

Ostatně gest redakcj wždy se wšj ochotnostj každé radě a žádosti powolna, kterauž by koli tento časopis wětšj užitečnosti nebo důkladnosti nabyti mohl.

Co se pak přjdawku dosud dáwaného dotýče, zameyšlj redakcj dle prwotnjho plánu některé wzácněgšj rukopisné překlady swatých Otců anebo giných starobylých duchownjch spisowatelů, genž gak předmětem tak

i klassickau spráwnostj gazyka wynikagj, k tisku přistrogiti; při čemž se ale zwláště na to hleděti bude, aby každý přjdawek, pokud možná, sám o sobě úplný celek působil, by budaucjm předplatitelům nebylo potřebj z předešlých ročnjků doplněk sobě obgednáwati. Z strany těch p. p. odbjratelů, kteřjby wšech sedm ročnjch běhů nagednau sobě opatřiti chtěli, platj ona roku minulého snjžená cena. Kdoby pak celý spis sw. Augustina o Městě Božjm kaupiti mjnil, dostane wšech 6 djlů za 3 zl. we stř. Gednotliwý djl prodáwá se za 40 kr. Tak také geho Soliloquia a Manuale za 16 kr. Sw. Chrysostoma o Urážce, a sw. Cypriana o potupenj swěta sa 12 kr.

Bychom p. p. Odbjratelům w Praze a w okolj lépe posloužiti mohli, oznamugeme tjmto, že i provisor knjžecjho arcibiskupského semináře, p. Antonjn Rispler, předplacenj přigjmá, na které pohodlj obzwláštně pražské knihkupectwj pozorna činjme.

Redakcj.

POZNAMENÁNJ

wšech P. P.

SPISOWATELŮ,

kterj tento rok, 1834,

pracemi swými k ČASOPISU tomuto

přispjwali.

W PRAZE.

Buriánek Frant., arcibiskup. poenitentiár,
Černý Josef, administr. u Karmelitánek,
Chmelenský Jos., Dr. tagem. u cjs. kr. manského práwa,
Helfert Jos., Dr. prof. cjrk. práw. arcib. kons. rada,
Herschmann Frant., kaplan u sw. Ducha,
Holubář Gotthard, kapitulár a kaplan na Stráhowě,
Jungmann Josef, Dr. humanit. prof. na akad. Gym.,
Krbec Jan, arcibiskup. poenitentiár,
Labler Vinc., duchownj zpráwce w Stodůlkách,
Ondrák Prokop, kněz cjrkewnj,
Pešina Wáclaw, kanownjk na hradě pražském, redaktor,
Přihonský Frant., Dr., čest. kanow., praeses srh. sem.,
Preyšl Josef, arcibiskup. seminarista,
Rost Antonjn, Dr. praeses arcib. semináře,
Ruffer Wogtěch, vikář kapit. Wyšehradské,
Zeidler Jarol., Dr. kapit. Stráh. prof. dogm. c. k. censor,
Zimmermann Jan, kněz ryt. řádu križ., skriptor c. k. knih.

W ARCIDIOECESJ PRAŽSKÉ.

Bezděka Anselm, kněz řádu sw. Benedikta, w Lidicjch,
Hampeys Frant., kněz cjrkewnj,
Hausmann Karel, kněz cjrkewnj,
Hlawáč Jan, vik. tagemn., farář w Postupicjch.
Karljk Huğo, kapit. Tepel. prof. cjrk. práwa w Teplé,
Kurka Frant., kaplan w Kladně.
Rokos Frant., kaplan w Taehlowicjch,
Sedláček Wogt., Dr. kapit. Tepel. prof. mathem. w Plzni,
Šindelář Arnold, kapit. Tepel. gym. katechet w Plzni,
Wotypka Jos., duchownj zpráwce w Popowicjch,
Žitek Wáclaw, kaplan we Mšeci.

W LITOMĚRICKÉ DIOECESJ.

Dobrohlaw Jan, kaplan w Libochowicjch.
Hnogek Antonjn, děkan na Mělnjku,
Jettmar Bern., Dr. kapit. Stráhow. prof. w Žatci,
Marek Antonjn, děkan w Libuni,
Wetešnjk Frant., farář w Markwaticjch,
Winařický Karel, farář w Kowani,
Zahradnjk Vincenc, farář w Křešicjch.

W KRÁLOWÉHRADECKÉ DIOECESJ.

Dewoty Jos., čest. kan. na Wyšeh. děkan w Mikułowicjch,
Ludwjk Ant., duchownj zpráwce w Studnici,
Rays Jan, kaplan w Kopidlně,
Stárek Jan, Dr. prof. pastorálky w Králowéhradci,
Trnka Jan, kněz cjrkewnj w Králowéhradci,
Wacek Frant., c. k. dworský kaplan, děkan w Kopidlně.

W BUDĚGOWICKÉ DIOECESJ.

Körner Jan, Dr. prof. bibl. rector semináře w Buděg.,
Nowáček Jan, kaplan w Střemilowě,
Schönbeck Mich., Dr. prof. pastorálky w Buděgow.

W ARCIDIOECESJ OLOMAUCKÉ.

Richter Engelb., Dr. prof. hist. cjrk. rekt. mag em.,

W BRNENSKÉ DIOECESJ.

Kemmel Wogtěch, řehol. Minor. prof. dogmat. w Brně,
Kinský Domin., kněz řádu Piarist., c. k. gub. translátor,
Richter Ben., Dr. kněz řádu sw. Ben., prof. kat. a pedag.

W CJSARSKÉM SLEZSKU.

Kozar Jan, farář a administrátor w Těšjně,
Schipp Josef, generálnj Vikář, děkan we Frideku.

W HALICIJ.

Rost Ign., tow. Pana Gežjše w Tarnopoli.

W ŘJMĚ.

Ehrenhöfer Felix, německý kazatel rakausk. wyslanstwj.

Wáclaw M. Pešina,
kanownjk, arcibiskup. konsist. rada,
redaktor.

Frant. Lad. Čelakowsky,
korrektor.

Poznamenánj

wysoce ctěných Pánů panů Odběratelů Časopisu pro katolické duchowenstwo, w roce 1834.

I. *W Arcibiskupstwj Pražském.*

Geho Knjžecj Milost, Neydůstogněgšj Pán, pan Ondřeg Aloys, Arcibiskup Pražský, Hrabě Skarbek Ankwič z Poslawice, Welkokřjžnjk řádu Leopoldowa a t. d.

Wysoce důstogná Kapitola a Konsistoř.

P. T: P. a p.

Jan Medljn, Probošt hlawn. chrámu Páně Sw. Wjta.
Frant. Pöllner, kapitol. děkan, gym. direkt. wýbor zem. stawů.
Wáclaw Neumann, praelat, kapitolnj arcijáhen, kons. rada.
Josef Werner, kapitolnj Custos, konsist. rada.
František Tippmann, bisk. Satallský, Suffragan, Consistornj Praes., Dom.-Cantor, Adm. Děk. Starobol. Direkt. fakulty theol.
Josef Rauch, kapitolnj Senior, konsist. rada, Adm. scholastik.
Mikul. Tomek, Dokt., kanow., děkan u s. Apolináře, konst. rada.
Wáclaw W. Wáclawjček, Dokt., kanownjk, Guberniálnj rada.
Jan Aloys Renner, kanownjk, konst. rada, examin. synod.
Wáclaw Pešina, kanownjk, konst. rada, redaktor.
Wogtěch Čech, kanownjk, konsist. rada.

Josef Helfert, Dokt. prof. cjrkewnjho práwa, konst. rada.
Aloys Wydra, Dokt. práw, zemský advokat, konst. rada.

Jan Kodauer, tagemnjk arcibiskup. konsistoře.
Šiman Martin, expeditor a kasjr.
Bretschneider Karel, dokt. práw, protokollista w konst. radě.
Knjžek Frant., registrator.
Šmid Vincenc, protokollista exhibitu.
Höniger Jaroljm, zástup. při protokollu, aučet wed. Časopisu.
Kalina Jan z Jetensteinu, kancellista.
Zimmermann Antonjn, kancellista.

Arcibiskupský Seminář.

P. T: P.

Jan Büttner, kanownjk, rektor Semináře.
Ignác Mráz, čestný kanownjk, Spiritual.
Antonjn Rost, Dokt. Praeses.
Antonjn Rispler, provisor.
Seminárnj bibliotcka.

Nowoswěcenj kněžj bez štacj.

Franz Josef.
Hora Antonjn.
Ondrák Prokop.
Peer František.
Plaucar Frant.
Štech Vincenc.
Wáňa Filip.

Jáhnowé.

Duchoň František.
Hausmann Karel.

Gešte neposwěcenj bohoslowci.

Hubjnek Jos.
Küffer Albert z Asmanwilly.
Wobornjk Wendeljn.

Posluchači bohoslowj w IVtém roce.

Čechura Karel.
Dundáček Raimund, Minorita.
Dwořák Josef.
Fanta Antonjn.
Kraus Eduard.
Krčik Josef.
Laad Ant.
Neuman Jan.
Nowák Antonjn.
Pešta Adrian, kler. Sionský.
Šimák Josef.
Walda Karel.

W IIItjm roce.

Lindner Jan.
Pacelt Frant, diöc. litom.
Pfeiffer Rudolf, diöc. budw.
Simenec Frant.
Titěra Frant.
Weselský Wáclaw, diöc. budw.
Zeman Frant, diöc. litom.

W IIhém roce.

Breišl Josef.
Hlinský Frant.
Hrabák Wáclaw.
Košťalowský Lud. kler. Sionský.
Lopata Norbert, řád. s. Fr.
Metěl Marian.
Schabat Josef.
Wild Hynek.

Geho Excellencj, wysoce urozený Pán, pan Karel Chotek hrabě z Chotkowa a Wognjna, Welkokřjžnjk c. k. rakausk. řádu sw. Leopolda, cjs. ruského řádu S. Alexandra, a rytjř král. sardin. řádu sw. Maurice; Neywyššj Purkhrabj králowstwj Českého, a t. d.

Po městech Pražských.

P. T: P.

Antonjn Lagler, farář u sw. Štěpána, wedaucj tagemjk generálnjho vikariátu far Pražských.
Ackermann Jos. wywol. kazat. při rakausk. wysl. w Kodani.
Adamec Antonjn, psalista při hlaw. chrámu Páně sw. Wjta.
Borosch a Andree kněhkupectwj, pro negmenowaného.
Beutel z Lattenbergu, far. u blahosl. Marie Sněžné.
Böhm Wácl., katecheta při malostr. Gymnasium.
Buriánek Frant., arcib. poenitentiár u sw. Wjta.
Calwowo kněhkupectwj, pro neoznámeného.
Čapek Gindř., kněz řádu sw. Františka.
Censura, cjs. král. 4 wýtisky.
Čelakowský Lad. Fr., korrektor Časopisu.
Čjžek Daniel, farář u sw. Wáclawa.
Daubek Frant. represent. měštan na now. měst. čjs. 247.
Duchek Jan, koop. u sw. Hawla.
Dufek Leander, benediktjn w Emauzjch.
Fabian Jan, adjunkt při fakultě theologické, supl. morálky.
Frank Josef, kněz cjrk. wychowatel hrabat z Waldsteinu.
Franz Wáclaw, farář při hlawnjm kostele sw. Wjta.
Friček Nepom., Provincial řehole w. p. Františkánů.
Fridrich Walentjn, kněz řádu sw. Františka.
Haase Rudolf, posluchač práw.
Hanka Wáclaw, rytjř Wladim. řádu bibliot. národ. Museum.
Hawránek František, kněz rytjrs. řádu křjž. kapl. u s. Frant.
Hawránek Jos. dwornj kaplan u Geho Osw. knjžete Rohana.
Heinerich Matěg, kaplan w Teyně.
Herrschmann Frant., farář u sw. Ducha.
Hlad Emanuel, řehole kapucjnů, kazat. u sw. Josefa.
Holubář Gotthard, kapitulár na Strahowě a kaplan.
Hron Wogtěch, kaplan u sw. Wogtěcha.

Hubáček Innoc. kněz řádu sw. Františka.
Hurka Vincenc, kaplan u sw. Haštala.
Jánský Wáclaw, mistr bednárský w čjsle 560 na now. Měst.
Jungmann Jos. dokt. filos. Praefect na akad. Gymn.
Klenka Jan, kaplan u sw. Wogtěcha.
Kreilhuber Josef, kaplan u sw. Wogtěcha.
Kolenatý Josef, rytjřs. malthes. řádu, u bl. Mar. de Vict.
Komárek Marian, kněz řádu pobožných škol.
Kozelka Wácl. dokt. rytjřs. řádu křjž. prof. bibl. studij.
Krbec Jan, arcib. poenitent. u sw. Wjta.
Lokay Jos. štafir na starém městě Nr. 136.
Michl Justin, řádu pobožných škol.
Morawa Ondřeg, kupec na m. str. Nr. 158.
Nádherný Kajetan, c. k. Direktor Gub. Registratury.
Nowak Ignaz, kaplan u sw. Mikuláše.
Nowotný Jan, kaplan w Teyně.
Oliwa Antonjn, farář u sw. Haštala.
Panenka Josef, držitel statku N.
Peutelschmid Wác. čest. kanow. Direk. hlaw. wzor. škol. Pražské.
Procháska Jos. posluchač lékarstwj.
Procházka Wogt. čest. kan. na Wyšeh. far. u sw. Wogtěcha.
Přihonský Frant. Dokt. filos. čest. kanow. Praes. Wend. semin.
Regner Kornel. kněz řádu sw. Bened. w Emauzjch.
Řjha Bonaventura, řehole milosrd. bratřj.
Ruffer Wogtěch, kapit. vikar. a katecheta na Wyšehradě.
Schimek Karl, kupec. m. str. III. Nr. 44.
Seidl Wáclaw, nákladnjk piwnj, mal. stran. Nr. 36.
Šindelář Josef, posluchač práw.
Saláč Martin, kněz řádu sw. Františka.
Šauer Jos. rytjřs. řádu křjžow. far. u sw. Petra.
Skalaudy Anastaz, kněz řádu sw. Frant.
[illegible]ámek Hermann, kapitular Strahow. a kaplan.
S[illegible]eber Daniel, kapitular Strahowský a farář.
Swoboda Antonjn, kancel. w Gub. Praesid. ředit. aerar. lithogr.
Swoboda Martin, protokollista kriminal. hlaw. města Prahy.
Swoboda Wáclaw, humanit. prof. na malostr. Gymas.
Tomášek Frant. rytjřs. řádu meliten. kapl. u bl. Mar. d. Vict.
Tomsa Frant. Ingrossista u cjs. k. zemsk. účetnictwj.

Wagenknecht Jos. kap. u sw. Gindřicha.
Wáwra Jan, official aučtů c. k. zemsk. účetnictwj.
Wiesner Ant. cjrk. kněz, wychow. hrab. z Thunů.
Wobornjk Stanislaw, podpřewor u Dominikánů.
Wodjlek Wáclaw, rytjřsk. řád. Křjžow.
Woršilinský klášter, weleb. Matka, Maria Vincencia Mayerowá.
Tamtéž Mater Angelina, tagemnice.
Wořjšek Florian, řehole milos. bratřj.
Wýwoda Frant. farář we Wolšanech.
Zeidler Hieronym. Dokt. Opat strahowský, c. k. Censor.
Zimmermann Jan, rytjřs. řádu křjž. arcib. notář, skript. při c. k. bibliot.

W Beraunském Vikariátu.

P. T: P.

Wáclaw Motz, vikář, konst. rada, arcib. notář, děkan w Bezdědicjch, 3 wýtisky.
Babor Wogtěch, farař w Neuměteli.
Bastl Matěg, farnj admin. we Weliši.
Burka Antonjn, kaplan w Bezdědicjch.
Girkowský Jan, Exposit. w Lodeniejch.
Gruber Jan, vikar. tagem. děkan w Meytě.
Hanausek Wáclaw, lokal. w Hudlicjch.
Holec Jos. ryt. řádu křjžow. farn. adm. w Dobřichowicjch.
Kaubek Wáclaw, kaplan w Berauně.
Kopal Josef, farář w Tmáni.
Kubišta Ondřeg, notář, děkan w Lochowicjch.
Kukla Josef, farář w Cerhowicjch.
Kunert Michael, duchow. zpráwce w Strašicjch.
Negedlý Wogtěch, děkan w Žebráce.
Nětušil Wogtěch, kaplan w Drahno - Augezdě.
Pech Frant. administ. na Zbirowě.
Řlb Josef, děkan u swatého Jana pod skalau.
Ryšawý Wáclaw, podpřewor Františkánů w Hořowicjch.
Schimandl Jos. Exposita w Zbirowě.
Sedlák Martin, Exposita w Zdicjch.
Seidl Josef, děkan a vik. tagem. w Berauně.
Sydek Tomáš, Exposita w Bnešicjch.

Tureček Jan, farář w Praskolesjch.
Vogl Frant. koop. u sw. Jana pod skalau.
Wild Josef, kaplan w Mirešowě.
Wondřich Frant. kaplan w Žebráku.
Worel Jos. kaplan na Žebrácc.
Wünsch Jos. kaplan w Bezdědicjch.

W Bystřickém Vikariátu.

P. T : P.

Wawřinec Schanf, vikář, konst. rada, arcib. notář, farář w Wrcholtowicjch, 3 wýtisky.
Babor Martin, kaplan we Wrcholtowicjch.
Bradek Frant. duchownj zpráwce w Štěbuzowsi.
Cibulka Josef, děkan w Diwišowě.
Cjsař Josef, farnj administ. w Bystřici.
Gičinský Wáclaw. duchow. zpráwce na Hrádku.
Hlawáč Jan, vik. tagem. a farář w Postupicjch.
Klaber Wawřinec, farář w Kozmici.
Kolář Jakub, Exposita loretský, kaplan we Wlašjmě.
Konečný Josef, farář w Chotěšanech.
Materna Jan, kooperátor w Štěpánowě.
Meder Augustin, farář w Wokrauhlicjch.
Panz Matěg, kooperátor w Zdislawicjch.
Pelz Jan, kooperátor w Benešowě.
Pohan Wáclaw, buděg. bisk. notář, far. w Pořiči.
Rádlo František, kaplan w Postupicjch.
Řehak František, farář w Laučowicjch.
Strnad Josef, zámecký kaplan w Gemništi.
Šindelář Josef, koop. we Wlašimě.
Waněk František, děkan w Benešowě.
Weselý František, děkan w Načeradci.
Wiljmek Jan, kaplan we Wlašimě.
Wolf František, farář w Jankowě.
Wotýpka Josef, duchownj zpráwce w Popowicjch.
Zikhart Wáclaw, farář w Štěpánowě.

W Brandeyském Vikariátu.

P. T : P.

Antonjn Burger, arcijahen, vikář, konsist. rada, zlatým penjzem poctěný, děkan w Brandeyse, 2 wýtisky.

Berkowec Jan, kaplan we Winoři.
Březina Antonjn, kaplan w Brandeyse.
Čermak Fr. far. w Klomjně.
Hlawáček Josef, farář we Winoři.
Hollý Karel, kap. w Obřistwj.
Holub Jan, duchow. zpráwce w Nehwjzdech.
Hora Frant. farář w Hlawnokostelnjm.
Hostlowský Josef, farář w Třeboraticjch.
Kotrba Jan, koop. we Wodolce.
Macan František, děkan w Čelakowicjch.
Strnad Karel, farář we Wodolce.
Suttner Antonjn, děkan w Kostelci nad Labem.
Tureček Josef, farář w Chotětowě.
Worljček Josef, farář w Girně.
Zima Karel, koop. we Wšetatech.

Budinský Vikariát.

P. T: P.

Petr Geřábek, arcibiskup. admin. vikářstwj, děkan we Wepřeku, 2 wýtisky.
Brožowský Antonjn, farář w Slawětině.
Brožowský Petr, farář w Chřjně
Družecký Martin, vikár. tagem., děkan w Zlonicjch.
Hauser Josef, Dktr. filos. farář w Peruci.
Hochmann Josef, kaplan w Raudnici.
Merklas Josef, arcib. notář, farář w Hořině.
Mišák Jan, kaplan w Budini.
Srb Matěg, kaplan we Wranné.
Stěpnička Antonjn, koop. we Wepřeku.
Walsa Wáclaw, farář w Černaušku.
Waněk Wáclaw, děkan we Welwařjch.
Weselý Dominik, kaplan we Welwařjch.
Záwcský Jan, kaplan w Charwatcjch.
Zueber Jos. z Nordheimu, ryt. řád.křjž. arcib. not. děk. we Wrbně.
Zykl Jan, Exposit. w Bechljně.
Vikariátská knihowna.

W Českobrodském Vikariátu.

P. T: P.

Blažek Josef, kaplan w Břistwi.
Mazánek Josef, farář we Witicjch.
Morawec Jan, vik. tagem. děkan w Černém Kostelci.
Wunderling Jan, děkan w Kauijmě.
Vikariátská knihowna.

Falkenawský Vikariát.

P. T: P.

Auer Joachim, zámecký kaplan w Kunžwartu.

W Koljnském Vikariátu.

P. T: P.

Josef Ballaty, čestný bolesl. kanownjk, vikář a děkan w Swogšicjch, 2 wýtisky.
Březina Josef, duchownj zpráwce w Sánech.
Hora Antonjn, kaplan w Swogšicjch.
Kafka Jan, kaplan w Zásmukách.
Kinzl Josef, kaplan w Plaňanech.
Kust Josef, kapl. w Nowé wsi.
Pecka Fr., děkan w Zásmukách.
Pernikl Josef, kaplan w Nowém Koljně.
Sitte Wogtěch, řed. a katecheta hlaw. školy w Nowém Koljně.
Šauša Jan, děkan w Dobřichowě.
Stika Antonjn, kaplan w Dobřichowě.
Strnad Petr, farář w Starém Koljně.
Wolf Filip, kaplan w Starém Koljně.
Vikariátská knihowna.

W Mnichowickém Vikariátu.

P. T: P.

Wáclaw Starka, vikář, konst. rada, děkan w Auřinowsi, 2 wýtisky.
Bitzan Martin, farář w Sázawě.
Bodušanský Josef, farář w Janowicjch.
Freund Ant., kaplan w Gjlowém.
Horáček Wáclaw, farář w Ondřegowě, arcib. notář.

Hýbeš Tobiáš, farář w Skalici.
Klomjnek Karel, duchow. zpráwce w Jažlowicjch.
Kramerius Wogtěch, farář w Hrušicjch.
Neubauer Jakob, farář w Kautě.
Settelein Thad., zámec. kaplan w Kammerburku.
Wewerka Wáclaw, kaplan w Auřinowsi.
Wolf Wogtěch, farář w Rattagi.
Wošahljk Matěg, farář w Jirčanech.

W Plzenském Vikariátu.

P. T : P.

Lindauer Josef, inful. arcijáhen, vikář, kons. rada a děkan w Plzni.
Dostal Felix, farář w Degšjně.
Hutter Bernard, farář w Plané.
Jirsa Bonifac, kaplan w Plzni.
Lang Jakob, farář w Kralowicjch.
Pfuster Frant. farář w Ledeci.
Nekola Karel, farář we Woboře.
Popp Antonjn, děkan we Weyprnicjch.
Reiner, kněhkupec, 2 wýt. pro negmenowané.
Schellinger Jan, kaplan w Plzni.
Šindelář Arnold, kapit. Tepl. prof. náb. na Gym. Plz.

We Pražském Vikariátu.

P. T : T.

Placidus Beneš, Opat Břewnowský, pro knihownu kláštera sw. Markety.
Fencl Josef, lokálnj w Koloděgjch.
Gibic Josef, farář we Wořechu.
Haas Pawel, farář w Hostiwicjch.
Job Josef, duch. zpráw. w Mokropeci.
Koštal Frant. farář w Trnowé.
Krch Antonjn, koop. w Zbraslawi.
Kutjk Ignac, kněz řádu sw Benedikta u sw. Markety.
Lüftner Fr. kaplan na Smichowě.
Modroch Jan, farář w Auněticjch.

Šmid Mikuláš, kaplan w Staré Boleslawi.
Sklenář Petr, kaplan w Hostiwicjch.
Waňa Prok. kaplan w Michli.

W Přjbramském Vikariátu.

P. T: P.

Frant. Jedina, čest. kanownjk, vikář, arcib. notář, konst. rada, inful. probošt na sw. Hoře, 3 wýtisky.
Boleška Wáclaw, kaplan w Přjbrami.
Cjsař Karel, farář we Wosowě.
Čížek Wogtěch, duchow. zpráwce we Wišnowé.
Dmych Jos. farář w Slappech.
Draský Tomáš, arcib. notář, duchow. zpráwce w Hluboši.
Exner Filip, farář w sw. Kilianu.
Hatter Wáclaw, rytjrs. řádu křjž. farář w starém Knjně.
Hlasiwec Leopold, koop. na sw. Hoře.
Hrabě Jan, ryt. řádu křjž. kaplan w Boroticjch.
Hubený Jan, koop. na sw. Hoře.
Kostka Frant. Dokt. děkan w Přjbrami.
Lagler Josef, farář w Mujšku.
Leubner Josef, farář we Wšeradicjch.
Maxa Jan, ryt. řádu křjž. kaplan w Boroticjch.
Medlin Fr. koop. w Mnišku.
Obraz Kašpar, vik. tag. notář, far. w Ginci.
Pachmann Petr, farář w Sliwici.
Palleta Josef, koop. na sw. Hoře.
Rottberger Jan, kaplan w Přjbrami.
Royt Fr. farář w Dolnohbitech.
Šjdlo Ondřeg, koop. na swaté Hoře.
Šolc Josef, kaplan u sw. Kyliana.

W Rakownickém Vikariátu.

P. T: P.

Jan Swoboda, vikář, konst. rada, farář w Křtci, 3 wýtisky.
Aksamit Karel, zám. kaplan w Krušowicjch.
Djk Josef, kaplan w Petrowicjch.
Horčice Jos. kand. theol. duchownj zpráwce w Rosinowě.
Hornof Wogtěch, admin. we Wolešně.
Jermann Jos. kaplan w Rakownjku.
Kanský Wáclaw, farář we welkém Augezdě.

Kepler Frant. admin. w Kaunowě.
Kosler Tomáš, farář we Zbečně.
Macan Jakub, farář w Slabci.
Michálek Antonjn, vik. tagem. farář w Mutěgowicjch.
Nedwěd Wáclaw, duchownj zpráwce w Renčowě.
Pošta Frant. farář w Kněžowsi.
Špalek Wáclaw, staršj zámecký kaplan w Njžboru.
Stadler Jan, farář w Čisté.
Weingartner Jos. emerit. vikář, děkan w Košlanech.
Wotěra Josef, farář w Petrowicjch.
Záruba Wáclaw, kaplan w Rakownjku.
Vikariátská knihowna.

W Rokycanském Vikariátu.

P. T: P.

Jan Jæger, vikář, kons. rada a děkan w Radnicjch, 2 wýt.
Alizar Frant. kaplan w Radnicjch.
Hoch Augustin, kaplan w Radnicjch.
Jozbora Josef, farář w Stálawě.
Kafka Frant. farář w Čjžkowě.
Kreisinger Jos. kaplan w Rokycanech.
Lemoch Josef, farář w Mešně.
Liška Tomáš, farář w Prušině.
Mataušek Frant. koop. w Spálené Poříčí.
Pištěk Frant. děkan w Plzenci.
Suchý Frant. děkan w Rokycanech.

W Slánském Vikariátu.

P. T: P.

Jan Bezděka, čestný kanownjk, vikář, konst. rada, děkan w Lidicjch, 3 wýtisky.
Březina Josef, farář w Hořelici.
Engelthaler Karel, farář w Hostauni.
Foyta Jos. kanownjk, vikar. tagem. a děkan w Tachlowicjch.
Gaube Benno, farář we Swárowě, tagem. vikar.
Gundermann Frant. kaplan w Hostauni.
Hampeys Frant. kaplan w Mšeci.
Hořegšj Josef, farář w Kwilicjch.

Jirsik Jan, farář w Minicjch.
Jungmann Jan, ryt. řádu křjž. farnj administ. w Tursku.
Kodym Josef, kaplan w Pcherách.
Kodydek Augustin, kaplan w Železné
Kosinka Josef, kaplan w Quilicjch.
Kowářjk Josef, koop. na Stochowě.
Kurka Frant. kaplan w Kladně.
Lička Kašpar, farář w Kolči.
Lička Wogtěch, farář w Pcherách.
Mlčan Filip, duchow. zpráwce w Libšicjch.
Němec Jan, duchow. zpráwce w Milacku.
Přibjk Vincenc, děkan na Smečně,
Rokos Frant. kaplan w Tachlowicjch.
Sigmund Benedikt, děkan w Slaném.
Slunečko Wáclaw, ryt. křjž. řádu, arcib. not. far. w Aunošti.
Srb Norbert, farář w Nautonicjch, arcib. Notář.
Stelzig Ignac, farář w Tuchoměřicjch.
Šwestka Frant. farář w Mšeci.
Štětka Fried. farář w Auhonicjch.
Žitek Wáclaw, duchow. zpráwce w Srbeči.

W Tauželinském Vikariátu.

P. T: P.

Karljk Hugo, prof. cjrk. hist. a cjrk. práwa, w Kanonii Tepl.

We Wotickém Vikariátu.

P. T: P.

Kristian Friček, vikariát. tagem. far. w Dublowicjch, administrator vikariátu, 2 wýtisky.
Černý Josef, vikář, konst. rada, děkan w Neweklowě. †
Čtrnactý Jan, duchow. zpráwce w Křečowicjch.
Dlauhý Frant. farář w Bělici. †
Hanuš Frant. exposit w Jesenici.
Hawel Jos. exposita w Čerweném Augezdě.
Hulička Wogt. farář w Nechwalicjch.
Jerie Jos. administ. we Wogkowě.
Kačerowský Antonjn, farář w Poděcepicjch.
Kareš Wáclaw, farář w Arnoštowicjch.
Končický Josef, rytjrs. řádu křjž. administ. w Klučenicjch.

Kratochwjle Karel, duchow. zpráwce w Kameyku.
Lenk Frant. arcib. notář, farář w Maršowicjch.
Monald Tom. Quardian Frant. w Woticjch.
Preisler Fr. koop. na Chlumě.
Procháska Desiderius, farář w Prčicjch.
Pták Jos. kaplan w Neweklowě.
z Ragersdorfu Jos. Ryt. vik. tagem. arcib. not. a děkan w Sedlici.
Richter Jos. děkan w Sedlčanech.
Roštlapil Josef, farář we Wo i jch.
Stulfa Antonjn, farář w Janowicjch.
Urban Emanuel, kaplan w Sedlci.
Urban Matěg, kaplan w Maršowicjch.
Wiljmek Fr. kaplan w Netwořicjch.
Witták Tomáš, farář na Chlumě.
Vikariátská biblioteka. Wesměs 422.

II. Litoměřické Biskupstwj.

Neydůstogněgšj Pán, Pan Augustin Hille, Biskup.

Wys. důst. pan Wáclaw Kara, kapitolnj děkan.
Pan Josef Pfeiffer, vicerektor semináře.
Konsistornj knihowna.

Bohoslowci w IVtém roce.

Kotátko Wáclaw. Wohaňka Josef.

W Injm roce.

Egert František. Bohoslowci wesměs.

W Austském Vikariátu.

P. T : P.

Čermák Filip, duchownj zpráwce w Medonosech.

W Boleslawském Vikariátu.

P. T : P.

Cebusky Filip, farář w Luštěnicjch.
Černohaus Fr. kaplan w Reyšicjch.
Procházka Giřj, farář na Skalště.
Řehak Jan, koop. w Daubrawicjch.
Winařický Karel, farář w Kowáni.
Biblioteka vikariátnj.

W Hirschbergenském Vikariátu.

P. T: P.

Čerwenka Jos. farář w Mšeně.
Jindra Joachim, koop. w Mšeně.
Fruša Jan, kaplan w Mšeně.

W Launském Vikariátu.

P. T: P.

Wickner Jan. kaplan w Ranně.

W Libereckém Vikariátu.

P. T: P.

Huger, farář w Laukowě.
Karásek Karel, farář we Swětly.
Náhlowský Frant. kaplan w českém Dubě.
Solc Jan, kaplan w Laukowě.

W Libochowském Vikariátu,

P. T: P.

Wolf Josef, kaplan w Libochowicjch.

W Litoměřickém Vikariátu.

P. T: P

Vincenc Zahradnjk. farář w Křešicjch.

W Mělnickém Vikariátu.

P. T: P.

Josef Teynil, Vikář, kons. rada, farář w Nebuželjch.
Antonjn Hnojek, děkan na Mělnice.

W Nimburském Vikariátu.

P. T: P

Beránek Wáclaw, farář we Wosenicjch.
Pacowský Antonjn, farář w Libáni.
Rolcyček Frant. kaplan w Nimburce.
Šoregs Frant. kaplan w Rožďalowicjch.
Stěhule Jos. duchownj zpráwce w Laučině.

W Semilském Vikariátu.

P. T: P.

Jos. Kramář, Vikář konst. rada, far. we Wysokém.
Kauble Josef, kaplan w Laukawě.
Kawaljr Wáclaw, kaplan we Wysokém.
Nosek Jan, farář w Semilech.

Nosek Jan, kaplan w Držkowě.
Šaurek Joachim, farář w Držkowě.
Wrána Karel, farář w Jabloni.

W Turnowském Vikariátu.

P. T: P.

Burianek Josef, duchownj zpráwce w Gabloni.
Čermak Jan, koop. w Turnowě.
Marek Antonjn, theol. Dokt. kand. děkan w Libuni.
Šimunek Damian, kaplan w Bausowě.
Werunáč Jan, kaplan w Libuni.
Wetešnjk Frant. farář w Markwaticjch.

W Žateckém Vikariátu.

Jettmar Bernard, doktor a professor w Žatči.

Wesměs 46.

III. Králo - Hradecké Biskupstwj.

Neydůstogněgšj Pán, pan Karel Hanl, Biskup, c. k. Gub. rada.

P. T: P.

Josef Müller, kapitolnj děkan, konst. praeses.
Prasky Vincenc, kanownjk, konst. rada.
Pelikán Frant. kons. rada, tagemnjk a notář.
Konsistornj knihowna.
Hawel Josef, spiritual w Semináři.
Stárek Jan, doktor, prof. morálky, exam. synod.
Stránský Antonjn, prof. pastor. ped. a katechet.
Trnka Jan, kněz cjrkewnj.

Poslauchači bohoslowj w IV tém roce.

Djtě Karel.
Hrdina Josef.
Pecháček František.
Schmid Jan.

W IIIém roce.

Hlawatý Jan.
Laušmann Jan.
Meergans Josef.
Meisinger Karel.
Wotraubek Josef.

W Bydžowském Vikariátu.

P. T: P.

Aloys Welich, vikář, kons. rada, děkan w Chlumci.
Foff Jan, farnj adm. we Wápně.
Šafránek Jos. kaplan w Nowém Bydžowě.
Tomek Wáclaw, kaplan w Žiželicjch.
Wamberský Frant. kaplan w Chlumci.

W Chrasteckém Vikariátu.

P. T: P.

František Král, vikář a děkan we Weywanowě.
Moric Frant. farář w Kostelci.
Munzar Jos. čestný kanownjk, vikár. tagem. děkan w Chrasti.

W Chrudjmském Vikariátu.

P. T: P.

Josef Ziegler, dokt. vikář a děkan w Chrudjmi.
Dewotý Josef, čestný kanow. notář, děk. a far. w Mikulowicjch.

W Gičjnském Vikariátu.

P. T: P.

Josef Stránský, vikář, kons. rada, děkan we Weliši.
Auer Filip, duchow. zpráwce w Auslaufu.
Bičiště Antonjn, kaplan we Weliši,
Hrdina Jan, farář w Radjmi.
Kuhn Jan, katecheta hl. wz. školy w Gičjně.
Makeš Jan, farář w Železnici.
Müller Jan, kaplan we Weliši.
Reit Jan, kaplan w Kopidlně.
Sláma Frant. kaplan we Wostružanech.
Školnjk Frant. kaplan w Kopidlně.
Suchy Frant. kaplan w Gičjně.
Wacek Fr. c. k. dwor. kapl. vik. tag. bisk. notář, děk. w Kopidlně.
Waněk Frant. koop. we Wrseci.

W Jaroměrském Vikariátu.

P. T: P.

Fültner Frant. koop. we Wšestarech.
Grulich Wáclaw, ředitel a kat. hlaw. školy w Králowé Dwoře.
Pelikán Ignac, kaplan w Jaroměři.
Pelikán Wáclaw, kaplan w Jaroměři.

W Kutnohorském Vikariátu.

P. T: P.

Branžowský Wáclaw, kaplan w Zbislawě.
Cibulka Jos. kaplan w Kutné Hoře.
Křikawa Jan, Dkt. libom. a bohoslowj, kaplan w Kutné Hoře.
Kaun Jos. bisk. notář a farář na Kanku.
Nebowický Wáclaw, měšťan a fabrikant w Kutné Hoře.
Sowák Wáclaw, kaplan w Čerwených Janowicjch.

W Lipnickém Vikariátu.

P. T: P.

Neubauer Innocenc, kaplan w Humpolci.
Vikariátská knihowna.

W Náchodském Vikariátu.

P. T: P.

Funk Mikuláš, kaplan w Náchodě.
Hromadka Frant. kaplan w Baušimě.
Ludwjk M. Josef, duchownj zpráwce w Studnici.
Samohrd Josef, far. admin. w Chwalkowicjch.
Žoček Wiljm, farář w Machowě.

W Nekořském Vikariátu.

P. T: P.

Černý Frant. duchownj zpráwce w Jawornici.
Čižinský Josef, kaplan w Nekoři.

W Nemeckobrodském Vikariátu.

P. T: P.

Jilek Jan, kaplan w Kruzburku.

W Pardubickém Vikariátu.

P. T: P.

Müller Josef, kaplan we Wosicjch.

W Petrowickém Vikariátu.

P. T: P.

Arnold Jan, farář w Miletjně.
Černý Jan, duchownj zpráwce w Chodowicjch.

Kašpar Matěg, kaplan w Hořicjch.
Vikariátnj knihowna.

W Poděbradském Vikariátu.

P. T: P.

Walenta Jan, kaplan w Poděbradech.
Vikariátnj knihowna.

W Poličském Vikariátu.

P. T: P.

Chalaupka Josef, kaplan w Poličce.
Hradecký Karel, vikar. tagem. far. w Sebranicjch.
Křjž Matěg, duchow. zpráwce w Telecjm.
Künzel Jan, farář w německé Běle.
Lemoch Antonjn, farář w Krásné.
Patočka Karel, kaplan w Poličce.
Šarfenberger Karel, duchownj zpráwce w Kurowě.

W Richnowském Vikariátu.

Vikariátnj knihowna.

W Sautickém Vikariátu.

P. T: P.

Ignac Sekaušek, Opat a Prelát w Želiwě.
Želiwská knihowna.

W Skuteckém Vikariátu.

P. T: P.

Wilimek Frant. duchow. zpráwce w Licibořicjch.
Vikariátnj knihowna.

W Trutnowském Vikariátu.

P. T: P.

Petera Frant. farář w Mirošowě.

W Třebechowickém Vikariátu.

P. T: P.

Bachmann Aloys, vik. tagem. farář w Přepichách.
Hawelka Jan, kaplan w Dobrušce.
Rayek Jan, kaplan w Nowém Městě.

Tomek Jan, farář w Nowém Hrádku.
Wlk Karel, duchownj zpráwce we Woli.

We Wrchlabském Vikariátu.

P. T: P.

Bien Leopold, farář w Gilemnici.
Čižek Frant. kaplan w Branné.
Janata Ladislaw, kněz cjrk. w Gilemnici.
Řepka Jan, děkan w Mříčně.
Weyda Erant. farář w Kálné.
Wrána Karel, farář a bisk. notář w Jablonci.
Wyskočil Jos. kapl. w Gilemnici.

W Wysoko-Meytském Vikariátu.

P. T: P.

Heyl Jan, knihař w Litomyšli.
Nowák Wáclaw, kooperator w Mladočowě.
Richter Frant. kaplan w Litomyšli.
Tuma Ignac, duchownj zpráwce w Knířowě.
Vikariatnj knihowna.

W Žlebském Vikariátu.

Vikariátská knihowna.

Wesměs 99.

IV. Budějowické Biskupstwj.

Neydůstogněgšj Pán, pan Arnold Růžička, Biskup.

P. T: P.

Gilgj Filek, kapit. děkan, kons. rada, bis. notář, Gym. dir.
Wáclaw z Angelis, kanownjk, kons. rada. bisk. notář.
Konsistornj knihowna.

Biskupský Seminář.

P. T: P.

Körner Jan, dokt. prof. bibl. stud. Rektor Semináře.
Dawidek Emanuel, doktr. prof. dogmatiky.

Mokrey Wogtěch, dokt. prof. cjrk. práwa a historie.
Schönbeck Michael, dktr. prof. pastorálky.

Z Studium bohoslowj absolwowáni.

Bezpalec Jan.
Egner Antonjn.
Kwěton František.
Leopold Ignac.
Řečický Aloys.
Zátka Josef.

Posluchači bohoslowj w IVtém roce.

Čerwenka Jan.
Farář František.
Figar Antonjn.
Jechl František.
Krbeček Antonjn.
Kypta Antonjn.
Mařjk Tomáš,
Šawel Jan.
Tesař Matěg.

Posluchači bohoslowj w IIItjm roce.

Kapic Jakub.
Kregčj Antonjn.
Leitel Antonjn.
Mike Josef.
Noska Frant.
Siel Antonjn.
Stěch Martin.
Swěchota Mattauš.
Wogik Mattauš.
Zatka Martin.

Posluchači bohoslowj w IIhém roce.

Schneider Gabriel.
Tomášek Wáclaw.
Wackář Josef.

Posluchači bohoslowj m Injm roce.

Koláček Tomáš.
Frant. Kamarýt.

Duchowenstwo w městě Budegowicjch.

P. T: P.

Cham Wogtěch, kaplan při biskupském kostele.
Mařjk Jan, kněz cjrkewnj.
Šneider Šimon, kaplan při biskupském kostele.

W Bechyňském Wikariátu.

P. T: P.

Felix František, kaplan w Bechyni.
Fridrich Walentjn, kněž řádu sw. Fr. w Bechyni.
Sedláček Jak. kap. w Bernardicjch.

W Benešowském Vikariátu.

P. T: P.

Mikuška Kašpar, duchownj zpráwce w Besenici.

W Blatnenském Vikariátu.

P. T: P.

Banka Frant. kap. w Rožmitále.
Dusik Jan, vikar. tagem. far. w Kwašňowicjch.
Jan Matěg, řehole sw. August. koop. w Lnářjch.
Klauček Martin, kaplan w Kadowě.
Křiwanek Jan, koop. w Blatně.

W Cheynowském Vikariátu.

P. T: P.

Langweil Jan, kap. w Křeči.
Wogta František, kaplan w Cheynowě.

W Dešinském Vikariátu.

P. T: P.

Braun, kněhkupec w Klatowech, pro tři negmenowané.
Král Wawřinec, kapl. w Laučjmě.

W Domažlickém Vikariátu.

P. T: P.

Faster Jakub, kaplan w Domažlicjch.
Hausner Gindřich, kaplan w Klenči.
Sládeček Wáclaw, kaplan w nowé Kdyni.

W Gindřicho-Hradeckém Vikariátu.

P. T: P.

Wogtěch Juhn, Probošt, arciknez, vikář, kons. rada.
Nowáček Jan, kaplan w Kumžaku.
Pachta Bartolměg, kaplan w Štrmilowě.
Ulrich Wáclaw, duchow. zpráwce w Hosterslagu.

W Gistebnickém Vikariátu.

P. T: P.

Mašek Ondřeg, kaplan w Malé Chýšce.
Rokos Josef, kaplan w Walšicjch.

W Hlubockém Vikariátu.

P. T: P.

Matěg Drechsler, vikář, kons. rada, far. w Hosjně.
Dwořák Antonjn, farář na Bjlé Hůrce.
Hajek Josef, vikar. tagem. farář w Rudolfstatu.
Kaskuba Wáclaw, duchownj zpráwce w Dobré Wodě.
Peyša Norbert, kaplan w Dubném.
Pošl Matěg, kaplan w Purkarci.
Schuster Jan, exposit w Nakři.

W Horažďowickém Vikariátu.

P. T: P.

Mareš Jakub, kaplan we Welkém Boru.
Schmidinger Jos. cjrk. kněz w Strakonicjch.
Sláma Frant. farář w Chrasticjch.

W Kamenickém Vikariátu.

P. T: P.

Brunner Augustin, kaplan w Řečici Kardašowé.

W Kaplickém Vikariátu.

P. T: P.

Šeller Thaddiáš, kaplan w Kaplici.
Špaček Jan, vikar. tagem. farář w Černici.

W Krumlowském Vikariátu.

P. T: P.

Gregora Aloys, kaplan w Krumlowě.
Klenz Jan. kaplan w Krumlowě.
Matěgowský Antonjn, farář w Kremši.
Šindelář Frant. farář w Berlawě.

W Lukaweckém Vikariátu.

P. T: P.

Augustin Tiebl, vikář, kons. rada, děkan w Breškowicjch.
Němeček Kašpar, farář w Chudenicjch.
Princl Wáclaw, kooperator w Merkljně.

W Mirowickém Vikariátu.

P. T: P.

Chumann Wáclaw, kaplan w Miroticjch.
Pixa Jan, kaplan w Černjsku.
Rosipal Jos. zámecký kaplan na Worljku.

W Nepomuckém Vikariátu.

P. T: P.

Josef Zeman, vikář, kons. rada, děkan w Nepomuce.
Mařik Jan, kaplan we Wrčeně.
Thums Michael, kaplan we Wrčeně.

W Nowohradském Vikariátu.

P. T: P.

Wáclaw Blažek, vikář, tagemnjk, farář w Kameném Augezdě.
Kratochwjle Jan, vikar. tagem. farář w Kamenném Kostelci.
Trumpf František, kaplan w Šweinici.

W Pacowském Vikariátu.

Vikariátnj knihowna.

W Pelhřjmowském Vikariátu.

P. T: P

František Machek, vikář, kons. rada, děkan.
Fähnrich Jan, far. admin. w Nowém Rychnowě.
Körner Josef, kaplan w Nowé Cerekwi.
Streklin Wáclaw, farář w Rinerci.
Wernhardt Josef, děkan w Čerwené Řečici.

W Pjseckém Vikariátu.

P. T: P.

Matěg Tockstein, vikář, farář w Ginjně.
Bilý Karel, kaplan w Pjsku.
Daneš Frant. kap. w Ginjně.
Kabjček Jan, kaplan w Sedlici.
Machnjk Wáclaw, kaplan w Steckně.

W Prachatickém Vikariatu.

P. T: P.

Ašwic Emanuel, farář w Wlachobřezjch.
Jakš Wogtěch, kaplan w Prachaticjch.
Rosswald Tomáš, kaplan u sw. Mářj.
Vikariátnj knihowna.

W Soběslawském Vikariátu.

P. T: P.

František Hanslowský, vikář, kons. rada, far. w Bošileci.
Hazuka Wáclaw, kaplan w Soběslawi.

Morawek Daniel, děkan w Teynĕ nad Wltawau.
Nahlinger Kašpar, emerit. vikář, děkan w Soběslawi.
Polák Antonjn, děkan we Wesely.
Wobiš Josef, vikar. tagem. farář w Hamřjch.
Vikariátnj knihowna.

W Sušickém Vikariátu.

P. T: P.

Adam Fialka, vikář, konst. rada, děkan w Sušicjch.
Čjžek František, kaplan w Buděticjch.
Kopecký Antonjn, farář w Kolinci.
Löw Antonjn, kaplan w Kolinci.
Pawlowic Wáclaw, koop. w Petrowicjch.
Trojan František, farář w Petrowicjch.

W Třeboňském Vikariátu.

P. T: P.

Josef Zelenka, vikář, kons. rada, děkan w Třeboni.
Charwát Matěg, kaplan w Sukdolech.
Kaupal Antonjn, koop. w Třeboni.
Kubička Jan, farář w Placu.

W Týnhoržowském Vikariátu.

P. T: P.

Slaup Jan, kaplan w Stankowě.

W Wodňanském Vikariátu.

P. T: P.

Brabec Antonjn, kaplan w Skočicjch.
Hanuš Wáclaw, děkan we Wodňanech.
Mácha Wáclaw, kaplan w Protiwjně.

We Woljnském Vikariátu.

P. T: P.

Frant. Rathauský, vikář, kons. rada, far. w Česticjch.
Holy Jos. děkan we Woljně.
Johánek Frant. Vik. tagem. farář we Wacowě.
Škopek Jan, kaplan we Wacowě.

Wesměs 313.
W ČECHÁCH 700.

MORAWA.

I. *Olomaucké Arcibiskupstwj.*

Geho knjžecj Milost, neydůstogněgšj Arcibiskup, Pán, pan Ferdinand Maria Chotek, hrabě z Chotkowa a Wognjna, wéwoda, hrabě králowské české kaple w Praze, a t. d., tři wýtisky.

W Olomauci.

P. T: P. a p.

Josef Bechyně, swob. Pán z Lažan, domicelár.
Frant. Beniš, čestný kanownjk, arcib. rada, konst. přjsedjcj.
Giřj Köllner, arcib. rada, konst. přjsed. adm. školastikátu.
Engelb. Richter, Dkt. cjrk. hist. prof. konst. rada, cem. rckt. Univ.
Arcibiskupská knihowna.
Seminárská knihowna.
Universitnj knihowna.
Haine, posluchač bohoslowj w Injm rocc.

W Boskowském Dekanátě.

P. T: P.

Mucha Wawřinec, farář w Zwittawce.

W Cholinském Dekanátě.

P. T: P.

Tallaja Martin, farář w Náměšti.

W Gewickém Dekanátě.

P. T: P.

Rozšlapil Antonjn, exposit w Suberowě.

W Holešowském Dekanátě.

P. T: P.

Hrbáček Martin, Vicedékan a far. w Domažlicjch.
Jahn Ignac, kaplan w Holešowě.
Reger Bernard, farář w Bystřici.
Zawřel Innocenc, koop. w Dřewohostjcjch.

W Holomauckém Dekanátě.

P. T: P.

Rozsipal Melichar, farář w Kroenawě.

W Hradišťském Dekanátě.

P. T: P.

Josef Fürst, krag. děkan, konst. rada, far. w Bilowicjch.
Faczalca Aloys, duchownj zpráwce w Dörflu.

W Kelckém Dekanátě.
P. T: P.

Frant. Kafka, krag. děkan, konst. rada, far. w Kelči.
Fiala Antonjn, kooperátor w Kelči.

W Kralickém Dekanátě.
P. T: P.

Střjž Antonjn, kooperátor w Otaslawicjch.

W Kroměřjžském Dekanátě.
P. T: P.

Budař Karel, kooperator w Kroměřjži.
Daubrawa Jan, kooperátor w Kojetině.
Molčjk Jan, kooperátor w Tišnowicjch.
Pieruška Tomáš, kooperátor w Hulině.

W Kygowském Dekanátě.
P. T: P.

Josef Dědek, krag. děkan, kons. rada, far. w Kýgowě.
Bohatý Šebastian, koop. w Kýgowě.
Harrer Antonjn, farář w Milonicjch.

W Lipnickém Dekanátě.
P. T: P.

Berg František, kooperátor w Hranici.

W Mezeřickém Dekanátě.
P. T: P.

Borowička František, kooperátor w Hetisku.

W Mohelnickém Dekanátě.
P. T: P.

Hannsmann Jan, farář w Busáwě.

W Napagedlském Dekanátě.
P. T: P.

Halusický Pawel, kooperátor w Zlině.
Hluštjk František, farář w Pohořelicjch.

W Nowo-Gičjnském Děkanátě.
P. T: P.

Orel Jan, farář w Starém Gičjně.

W Opatowickém Dekanátě.
P. T: P

Jan Tutta, krag. děkan, konst. rada, far. w Opatowicjch.
Drexler Peregrin, koop. w Gewičku.
Feigerle Josef, farář we Wachtli.
Kačer Josef, kooperátor w Opatowicjch.
Spičák Antonjn, duchownj zpráwce w Dešjně.

W Opawském Dekanátě. (Troppau.)
P. T: P.

Jan Ottenberger, kons. rada, arciknĕz, kr. děkan w Opawě.
Klose Petr, tit. kons. rada a farář u sw. Ducha w Opawě.

W Přerowském Dekanátě.

P. T: P.

Nawrátil František, kaplan w Přerowě.

W Strašnickém Dekanátě.

P. T: P.

Petr Morawec, krag. děkan, konst. rada, far. we Weseljm.
Waněk Jan, kooperátor w Znorowě.

W Wisowickém Dekanátě.

P. T: P.

Feigerle Melchior, duchow. zpráwce w Jušeně.
Slunečko Blažeg, duchow. zpráwce w Želechowici.

W Wsetjnském Dekanátě.

P. T: P.

Karel Netardus, krag. děkan, konst. rada. far. w Wsetjně,
Fridrich Jan, duchow. zpráwce w Zděchowě.
Kittrich Karel, duchownj zpráwce w Howězjm.
Macha Alexander, farář w Prznē.
Skrobánek Melchior, administ. w Hrozenkowě.

W Zábřeském Dekanátě.

P. T: T.

Duda Martin, farář w Dubicku.

W Zdauneckém Dekanátě.

P. T: P.

Frant. Patka, krag. děkan, konst. rada, farář w Litenčicjch.
Borek Basil, duchow. zpráwce w Hošticjch.
Frank Florian, farář w Ratagi.
Peiker Ondřeg, farář w Zborowicjch.
Urbanický Jan, duchownj zpráwce w Hoštině.
Wyskočil Martin, farář w Zdauneku.

Wesměs 62.

II. Brnenské Biskupstwj.

Neydůstogněgšj Pán, pan František Gindl, Biskup, c. k. dwor. rada.

W Brně.

P. T: P.

Hinke Theodor, Provinciál kapucjnů.
Kemmel Frid. řádu Minoritu, prof. dogmatiky.
Kinský Dominik, c. k. Gub. transl. Piarist. řád. gednat. Provin.
Richter Benedikt, Dkt. libom. benediktin, Prof. a Senior.
Zdura Bonaventura, Provincial a far. u Minoritů.
Konsistornj knihowna.
Biskupský Seminář.

Učenci w něm, české řeči.
Knihowna libomudrců.

W Brnenském Dekanátě.

P. T: P.

Jan Hüller, krag. děkan, kons. rada, far. w Bisterci. †
Eitelhuber Michael, farář w Morawanech.
Fričag Tomáš, farář w Obřanech.
Rozmanith Jan, farář w Bosonohách.

W Bystřickém Dekanátě.

P. T: P.

Frant. Radda, krags. děkan, konst. rada, farář we Zwoli.
Kopecký Matěg, farář w Rosochách.
Lawička Matěg, farář w Imrawowě.

W Garoměřickém Dekanátě.

P. T: P.

Fr. Koller, krag. děkan, konst. rada, far. w Jaroměřicjch.
Bayer Antonjn, koop. w Jaroměřicjch.
Blatný Jan, farář w Domamühlu.
Gedlička Frant. farář w Martinkowě.
Matiášek Wáclaw, kaplan w Garoměřicjch.
Prchal Benedikt, farář w Hornjm Augezdě.

W Gedownickém Dekanátě.

P. T: P.

Holásek Jos. far. w Blansku. čest. člen přát. kost. hudb. w Praze.
Jahn František, duchownj zpráwce w Ochoze.
Nowotný Frant. koop. w Sloupech.
Střjž Wáclaw, farář w Křtinách.

W Gewišowickém Dekanátě.

P. T: P.

Leop. Wodička, krag. děkan, konst. rada, far. w Hor. Konicjch.
Gironč Josef, farář w Běhařowicjch.
Křiwánek Frant. farář w Hostině.
Stehljk Antonjn, farář w Bliskowicjch.

W Gjhlawském Dekanátě.

P. T: P.

Filip Dwořáček, krag. děkan, kons. rada, a far. w Urbanowě.

W Hodoninském Dekanátě.

P. T: P.

Baar Simon, kapl. w Howoranech.
Dwořáček Jakub, farář w Šardicjch.
Ruprecht Mat. kooperátor w Mutenici.
Šůdek Ignac, farář w Kobiljm.

W Kaunickém Dekanátě.

P. T: P.

Borowec Filip, farář w Prawlowě.

W Klobauckém Dekanátě.

P. T: P.

Kletzl Jan, kaplan.

W Meřinském Dekanátě.

P. T: P.

Leopold Taude, krag. děkan, konst. rada, far. w Měřině.

W Mezřickém Dekanátě.

P. T: P.

František Heller, krag. děkan, konst. rada, far, we Mezřiči.
Brosser Antonjn, farář w Obrowě.

W Mikulowském Dekanátě

P. T: P.

Baader, kněhkupec w Nikolsburku, 2 wýt. pro negmenowané.

W Modřickém Dekanátě.

P. T: P.

Viktor Šlossar, Opat řádu Sw. Bened. a Prelat w Raghradě.
Nowák Josef, kooperátor w Šlapanici.

W Náměstském Dekanátě.

Společnj dekanátnj knihowna

W Nowoměstečském Dekanátě.

Dekanátnj společnj knihowna.

W Podiwjnském Dekanátě.

P. T: P.

František Binko, krag. děkan, konst. rada, far. w Podiwjně.

W Rosickém Dekanátě.

P. T: P.

Karel Bayer, krag. děkan, konst. rada, far. w Oslowanech.
Kodytek Josef, kooperátor w Oslowanech.
Wořišek Maurus, emerit. ben. Převor. Reyh. far. w Ostrowačicjch.
Negmenowaný.

W Slawkowském Dekanátě.

P. T: P.

Špaček Bernard, farář w Šeraticjch.

W Teleckém Dekanátě.

P. T: P.

Jurawský Frant. duchownj zpráwce w Palupjně.
Swjtil Fridrich, duchownj zpráwce w Studené.

W Wančickém Dekanátě.

P. T: P.

Jan Eytelhuber, krag. děk. konst. rada, far. w Wančicjch.
Chlaupek Antonjn, duchow. zpráwce w Dobřinsku.
Procházka Tomáš, koop. we Wančicjch.

We Wiškowském Dekanátě.

P. T: P.

Kowář Josef, koop. w Pustoměři.

W Želetowském Dekanátě.

P. T: P.

Marek Wawřinec, farnj admin. w Pawlowě.
Dekanátnj společná knihowna.

W Znoymském Dekanátě.

P. T: P.

Antonjn Woša, Dkt. arcikn. krag. děk. kons. rad. far. w Šatowě.
Kratochwil Frant. far. w Brendiejch.
Dekanátnj společná knihowna.

W Židlochowském Dekanátě.

Společná dekanátnj knihowna. Wesměs 64.
Na Morawě 126.

Cjs. král. rakauské Slezsko.

Dominik Rauhal, farář w Dubowci.
Zawackého kněhkupectwj 2 wýt. we Frideku. Wesměs 3.

W HALIČI.

Neydůst. Pán, pan Michael Korczynski, Biskup w Přemyslawě.
Neydůst. Pán, pan Frant. Pištek, Biskup w Tarnowě.
Adam brabě Rošciszewský w Zurowicách.
Wesměs 3.

W UHŘICH.

W Košickém Biskupstwj.

Neydůstogněgšj Pán, pan Emerich Palugyay de Eadem a Boda Falva, Biskup, kral. rada.

P. T: P.

Augyzl Giřj, farář w Habzanech.
Krasznyanský Ondřeg, far. adm. w Zubčanech.
Stetz Jan, far. administr. w Starjm.
Szlavkay Jan, far. w Zdrawejch.
Szlavkay Ondř. far. w Strazkém.

W Nittranské diecesi.

Neydůst. Excell. Pán, pan Josef Vurum, Biskup Nittranský, c. k. A. Milosti skut. tag. rada. 2 wýt.

P. T: P.

František Xav. Habel, Opat, Probošt, Gen. Vikář.
Biskupská Kapitola.
Szullyovský Štěpán, bisk. Notař a Archiwař w Nitře.

Horecký Antonjn, far. w Liethawi.
Janács Jan, farář w Rossině.
Jrnowský Jan, kaplan w Koseči.
Juczko Matěg, far. a Děkan w Rajeczi.
Koszper Ondřeg, Dkt. sw. pjsma, far. w Tepliczi.
Ressetka Michal, kapl. w Dubnici.

W Bystřickém Biskupstwj.

Neydůst. Pán, pan Josef Belánszky, Biskup.

P. T: P.

Tomáš Cherven, biskupský Canonicus a latere.
Valent. Šeichl, kons. tagemnjk a bisk. notář w Bystřici.
Pauljar Giřj, koop. tamtéž. †
Emerich Csetnecky, P. Rektor náb. škol, w Březnobaně.
Daniss Štěp., koop. w Uj-Bánye.
Fodor Michal, čest. kanow. kons. rada, far. w Dubowě.
Laczko Štěp., far. admin. w Szeleczi.
Messzik Ondř., far. w Rudně.
Mozor Jos., far. we Predaině.
Rak Matěg, kooperátor w Uj-Banyě.
Rayss Jan, far. w Trubjné.
Skoda Jan, far. w Radvani.
Strba Jan, Probošt z Graby, kons. rada, far. w Dettvě.
Vadányi Joz. Dkt. vicearchid. far. we Valaszče.
Thom. Varga, far. w Benyussowě.

W Rosenawském Biskupstwj.

P. T: P.

Kaprinay Martin, far. w Horgacsfalvě.

W Pešti.

P. T: P.

Eggenberger Jos. kněhkupec pro negmen.

W Prešburku.

P. T: P.

Šwaigger, kněhkupectwj pro negmen. Wesměs 37.

We Wjdni.

P. T: P.

Ignac Feigerle, dkt. k. dwor. kaplan, direkt. studij u S. Augustin.
Knihowna Geho Oswjcenosti knjžete Metternicha.
Knihowna P. P. Mechitaristů.
Knihowna P. P. Redemptoristů.
Kněhkupectwj Wendikt pro negmenowaného.
Knobloch Antonjn, ryt. řádu malthes. w Grossharrse.

W Linci.

Haslinger kněhkupec pro negmenowaného.

W Salcburku.

P. T: W. D. P. a p.

Josef Čeněk z Wartenberků, Dkt. libom. Kapitol. Děkan.
Fridrich Knjže z Šwarcenbergu, kanownjk.

W Zádru (Žara.)

Neydustogněgšj Pán, pan Josef Nowák, Arcibiskup.

W Záhřebu. (Agram)

P. T: P.

Moyses Štěpán, Doktor a prof. libomudrctwj.

Po různu w Cjsarstwj 11.

We Wratislawi.

P. T: P.

Ritter Josef, Dkt. kanownjk, prof. cjrk. histor.

W Drážďanech.

P. T: P.

Dietrich Frant. král. dwornj kazatel.
Hraběta Jan, kr. dwor. kapl. prof. na katol. Gymnas.
Štěpánek Josef, král. dworský kaplan.

W Londyně.

P. T: P.

Leon. Thun, hrabě z Hohensteinu, pán na Děčině.

W cjzjch zemjch 5.

Saučet wšech odběratelů.

W Čechách	700
Na Morawě	126
W Cjsarském Slezku	3
W Cjs. Rakauském Polsku.	3
W Uhřjch	37
W Cjsarstwj po různu	11
W cjzjch zemjch	5
Wesměs	885.